

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

ԱՂԲԻՒՐԻ 25-ԱՄԵԱԿԻ ՅԻՉԱՏԱԿԻՆ

Տ Ա Ր Ե Ց Ո Յ Ց

1899-1909

Կ. ՇՄՇԿԵԱՆԻՑ

Մ. ՉՐՇԿԵԱՆԻ

ՏԱՐԵՑՈՅՑ
1909 թ.

Պատրիարքական տեղապահ
ՆՂԻՂԷ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԴՈՒՐԵԱՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ.—ա. Տօմարական նշանները: բ. Տարեմտաները: գ. Հալոց տօները: դ. Պսակը արգելի օրերը: ե. Կարողական արձակուրդ: զ. Կայսերական տօները: է. Ռուսաց եկեղ. տօները: ը. Ամբոնների բացատրութիւնը: թ. Նղանակի գուշակութիւնը: ժ. Լուսնի օրերը և ժա. Մնուածների բնաւորութեանց գուշակութիւնը. 5—34

ՅԱԻՆԼՈՒՍԾ.—I Հայոց Հայրապետութեանը. ա. Կաթողիկոսներ. բ. Պատրիարքներ. գ. Ա. Սիննոզ. գ. Թեմակալներ. 35

II Անուանների դժնարկութեան օրերը. 36—44

III Օրէրեռոյթութեան—1909 թ. Էֆէմերոլ գուշակութիւն. 45

IV Ասորոյ փրօհան—Փայլածուի արևի սկաւառակով սնցն. 46—47

V Իմաստներ. 48

VI Հոգեբանական—ա. Գրեմագուշակութիւն: բ. Նրազն. բացատր. 49

VII Բժշկական—ա. ձաղատութեան դէմ: բ. Նրկամունքների հիւանդութեանց դէմ: գ. Կապոյտ հագի դէմ. 52

VIII Ասորջաղակական—ա. Առաւտուայ թէյն. 53

IX Տանրիկն—ա. Հասարակ աղի լաակութիւնը: բ. Այլուրի խառնուրդը իմանալը. 54

X Գիւղարտորչական—ա. Հաւերի բարակ կճեպով ձու անելը: բ. Կովի կթելու վրայ ջրի ազդեցութիւնը. 55

XI Աչև աչև—ա. Տարօրինակ հնդկական սովորութիւն: բ. 235 կրկն կշռող կիւնը: գ. Կաթի միկրօօրները. 56

XII Չուարձուի—ա. Տօ Կակուլի: բ. Անեկոտաներ. 57—59

XIII Բանաստեղծական—չ. Գուլք (Լէօի յօր. Թիֆլ. բարբ.) 61—62

XIV Կենսագրական—Հայ ուսուցիչ Կ. Տէր-Ղաթեան. 64—65

XV Բանասիրական—Գառապարտուածը. 66—68

XVI Վաճառականական—ա. Հասարակ պարտամուրհակի օրինակ: բ. Չափերի մասին. 69

XVII Վաճառականական—Նրկրագունդը: Ովկիա՝ տները: Լեռները: Կեանքը: Նրկրագնդիս բնակիչները: Բնակիչները ցեղով: Կրօնները: Կիսաւոր քաղաքն. Մարդկային կեանքը. 70

XVIII Աշխարհագրական—ա. Քաղաքների հեռաւորութիւնը: բ. Կովկասի քաղաքների բարձրութեան չափը և բնակիչների թիւը: գ. Կովկասի մի քանի տեղերի աշխարհագրական դիրքը: դ. Միջօրէականը. 71—73

XIX Քաղաքական—Նրկրագնդիս ազգերն իրենց թւերով, երկրներով և վեհապետներով. 75

XX Ժամանակագրական—Համաշխարհային նշան. անցքերը. 76—78

XXI Զատարարական—ա. Նրկաթուղիները: բ. Փոտային կառքերը: գ. Տաճկահաւաստանի և Պարսկաստանի քաղաքների հեռաւորութիւնը մղոնով. 82

XXII Յայրապետութեաններ:

XXIII Պատկերներ:

ՃՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ—ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ

Տ Ա Ր Ե Ց Ո Յ Ց

1909

ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ ՔՐԻՍՏՈՍԻ

ՔՐԱՆԵԻԵՐԿՈՒԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆ

ՄՆԿԵՐ ՉՄՃԿԵԼՆԻ

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան Տ. Մ. Ռոտինեանցի

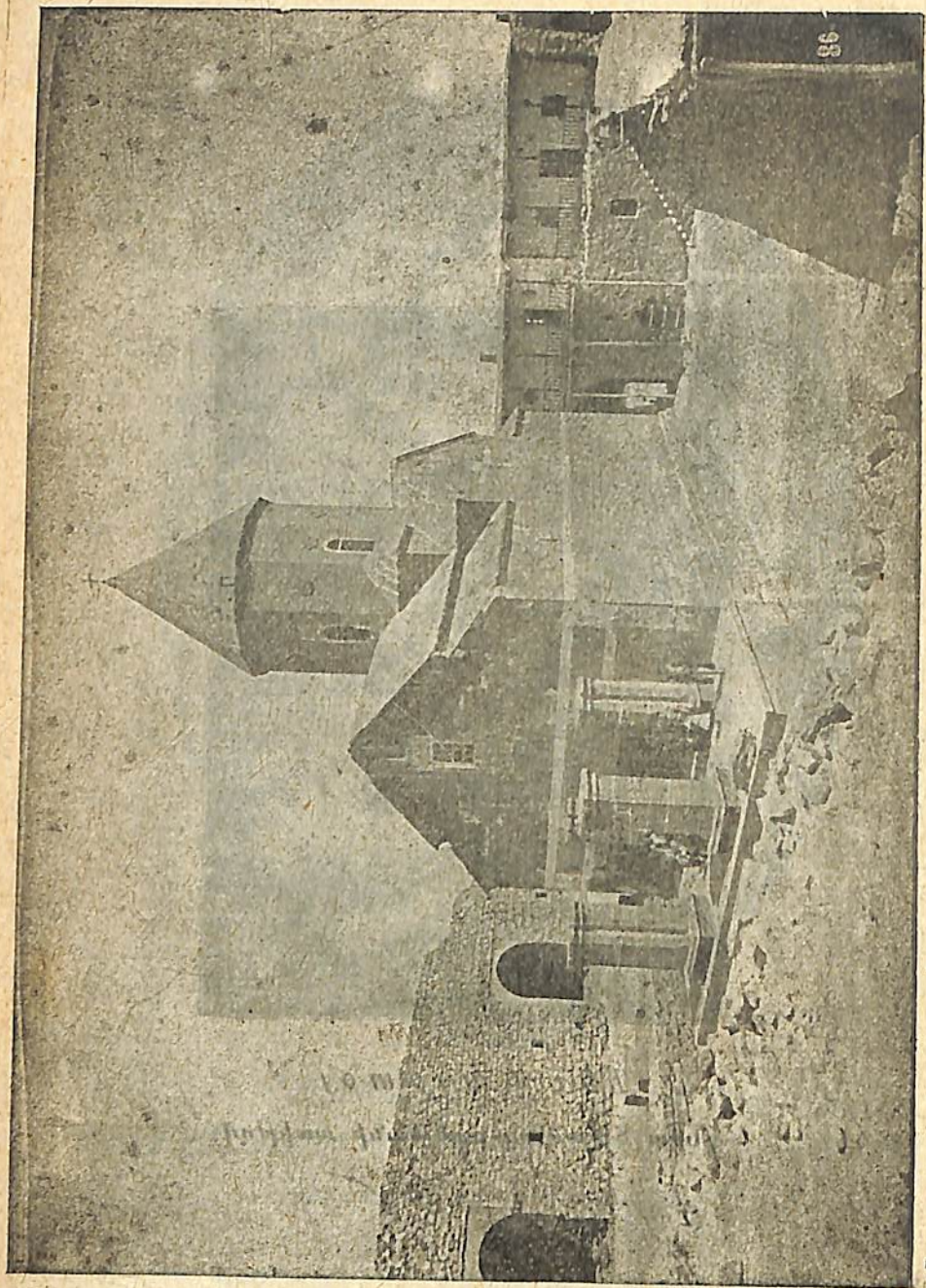
1908

Նորին Վսեմափայլութիւն Կովկասի Փոխարքայ
Զորաֆ ԻԼԼԱՐԻՕՆ ԻՂԱՆՍՎՐԻԶ ԿԱՐԱՆՑՈՎ-ԴԱՇԿՈՎ
(1850-ամեայ յօրեղէ Դի ատիթով)

Լ Ե Լ Տ ա Ղ ս տ օ յ
(Նրա 80-ամեայ յօրեղեանի ատիթով)

Խոռ-Վերապալ վանքը

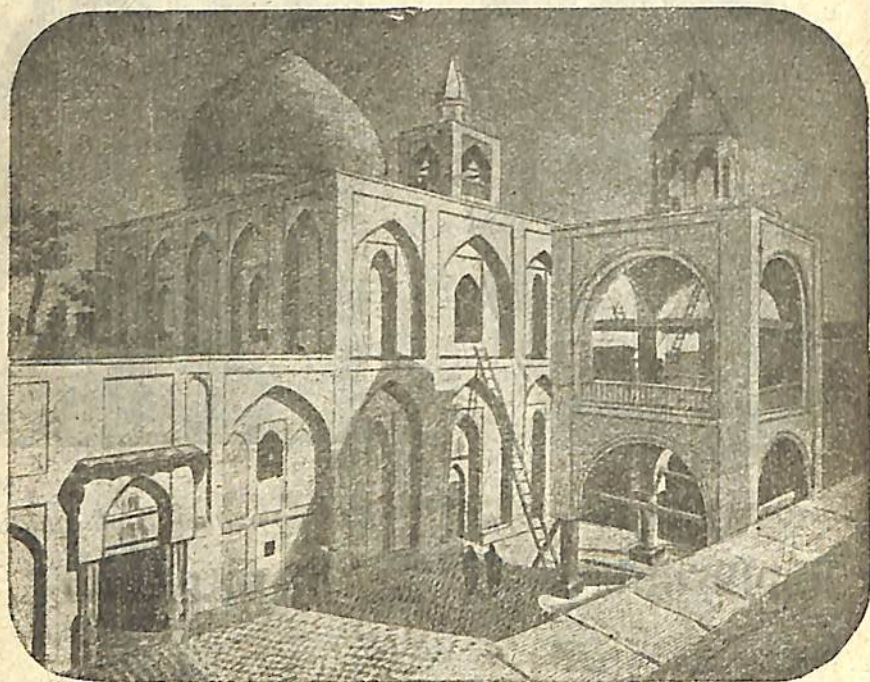
Գեորգ Արքեպիսկոպոս
ՍՈՒՐԷՆԵԱՆՑ

Սուրբապարտեակ Արքեպիսկոպոս
ՊԱՐԶԵԱՆՑ

Կաթողիկոսական երկրորդ, թիկնածուներ

(Առաջին թիկնածուների պատկերները տպուած են 1908 թ.
«Տարեցոյց»-ի մէջ):

Նոր Զուղայի (Սպանանի) ս. Նախավկայի վանքը

Յարանի հրապարակախոս
† Մարկոս Աղաբէկեան

Գրքերի և Գրքերի Կրթական Կենտրոնի Գրադարանից
Հանձնարված է 1908 թ. 12 ամսին

Հայ վրդապան
† Գրիգոր Տէր-Յովհաննիսեան
(Մ Ո Ւ Ր Ա Յ Ա Ն)

† Ս մ ք ա տ Շ ա հ ա զ ի զ
Յ ա լ տ ն ի բ ա ն ա ս տ ե ղ ծ

† Գ Է ո ը գ Դ ո ղ ո խ ն ա ն
Ծ ի ծ ե ո ն ա կ ի ն զ ի ն ա կ ը

† Ա թ ի ի ա ը Ա ս թ ի ա ը ե ա ն
(Հ ա յ կ ա Վ)
Յ ա լ ա ն ի Ն թ ա պ ա թ ա լ ա խ ի ս

Կ Ր Օ Ն Ա Կ Ա Ն

Ա) 1909 Թ. ՀԱՅՈՑ ՏՈՄԱՐԱԿԱՆ ՆՈՒՆՆԵՐԸ

Գիր տարւոյն է	Ը
Վերադիրը	ՃԹ
Նօթներեակը	Դ
Իննևտասներեակը	Ց
Տանուախը	Աղեղնաւորն

Բաւն-Բարեկենդան փետրվ. 8 »	
ԶԱՏԻԿ	Մարտ 29 »
Օ՛ր ԱՒԵՏՄԱՆ ԳԶ. Ապրիլի 7 »	
Օր ԵՐԷՄԱՆ Ա. Խաչի Կիր. Ա. 26 »	
ՀԱՄԱՐՁՈՒՄՆ Մայիսի 7 »	
ՀՈԳԵԳՈՒՈՒՍ Ս յ 17 »	
Բարեկ. Ա. Լուս. պչց. Յունիսի 7 »	
Ա. Գրիգոր Լուսաւորիչ » 13 »	
Բարեկ. Վարդ. պչց. » 28 »	
ՎԱՐԳՎԱՍԻ . . . Յուլիս »	
Միջոց ուտիք հինգ. շաբաթ:	
Բարեկ. Ա. Աստուած. պչց. Սք. 9 »	
ՎԵՐԱՓՈՒՈՒՄՆ Ա. Ածած. » 16 »	
Միջոց ուտիք երեք շաբաթ:	
Բարեկ. Ա. Խաչի Սեպտեմբերի 6 »	
ԽԱԶՎԵՐԱՑ. » 13 »	
Բարեկ. Վարդայ Ա. Խաչի » 20 »	
Վարդայ Ա. Խաչ. » 27 »	
Միջոց ուտիք 7 շաբաթ:	
Գիւտ Խաչ. Հոկտեմբ. 25 »	
Յիննակաց Բարեկ. Նոյեմբ. 5 »	
Ա. Յակովբայ Բարեկ. Դեկտ. 6 »	
Միջոց ուտիք 18 օր:	
Բարեկ. Ծննդ. պչոց Երեքշաբթի Դեկտեմբերի 29 »	

Բ) Տ Ա Ր Ե Մ Ո Ւ Տ Ն Ե Ր

Հայոց՝ ըստ բուն Տոմարի Օգոստ. 11-ին	»
» ըստ Ազարիայի Մարտի 21 »	»
Հաբեշաց՝ Օգոստոսի 26 »	»
Հայտաց Օդոստոսի 1 »	»
Ռուսաց Յունուարի 1 »	»
Լատինաց՝ (ըստ նոր Տոմ.) Դեկ. 19 »	»
Նեատորականների Հոկտեմբերի 1 »	»
Մակեդոնականաց՝ Յունիսի 10 »	»
Հրէէց՝ Թշրին ամս. մէկին Սեպտ. 7 »	»
Չինաց՝ Փետրվարին (լուսն. առաջին օրը) երբ արեւը Ջրոս համաստ. մէջէ դոնվ.:	»

Գ) ՀԱՅՈՑ ՇԱՐԺԱԿԱՆ ԵՒ ԱՆՇԱՐԺ ՇԱՅՏՆԻ ՏՕՆԵՐԸ ԵՒ ՄԻՋՈՑՆԵՐԸ

Օր Կաղ. Եշ. Յունուարի 1-ին	»
» ԾՆՆՒԵԱՆ ԵՐԷՔԸ 6 »	»
Միջոց ուտիք 13 օր:	»
ՕՐ ՏԵԱՌՆԸՆԴՈՒԱՌԱԶԻ ՇՐ.ՓԵՄ. 14 »	»
Աւաջտարաց Բարեկ. Փետր. 18 »	»

Գ) Այն օրերը, երբ Հայաստանիայց Կեղեցւոյ օրէնքով պակի խորհուրդ կատարելն արգելոււմ է:

Ամբողջ մեծի պչոց և Յիննաց օրերէ ընթացքում. մինչև Եղեական— առաջին Կիրակէն Յարութեան:

Այն Կիրակէ երեկոներն, երբ մեւ օրը սրբոց տօն չէ:

Ամեն Շաբաթ երեկոներն:
 Ամեն լուս.—Չորեքշաբթի և լուս Ուրբաթ երեկոներն:
 Շաբաթական պչոց ընթացքում: Տէրունական մեծ տօների նախ— ընթաց երեկոներն:
 Նաւահատեաց Ուրբաթ երեկոներն:
 Ծննդեան ութօրէնց, Վարդապետ— օր 3 օրերը. Վերափոխման 10-րդ օրը և Ա. Խաչի ամբողջ շաբաթը:

Ա) ԳՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՐՁԱԿՄՈՒՆԻՔ

Տօնը եկեղեցականը

5. 6. 7. և 13. Յունուարի տօնք Ծննդեան և Անուանակուածեան Քրիստոսի Փետր. 14. Տեառնընդառաջ:
 —Ս. Վարդանանց զօրավարացն:
 —Մուտն ՚ի Վիրապն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին:
 Ապրիլի 7 Տօն Աւետման:
 —Ելն է Վերապէն Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին:
 —Գիւտ նշխարաց Ս. Գրիգորի Լուսաւորչին:

—Ս. Թարգմանչացն մերոց Սա. Հակայ և Մեսրոպայ:

—Ս. առաքելոյն Թադէոսի և Ս. Սանդիտոյ կուսին:

—Տօն Ծննդ. Ա. Աստուած. Նոյ. 21.—Ընծայուածն Ս. Աստուածած.

—Ս. Առաքելոցն Թադէոսի և Բարդուղիմէոսի:

Դեկտ. 9. — Յղութեան Ս. Աստուածածնի:

Բ) ՏՕՆԻ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆԻՔ

Ապրիլի 23.—Անուանակուածիւն Ն. Կ. Ս. Կայրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

Մայիսի 6.—Ծնունդ Ն. Կ. Ս. Կայր Նիկիոյ Աղէքսանդրովչի:

Մայիսի 14.—Թագադրուածիւն Ն. Կ. Ս. Կայր Նիկիոյ Ալէքսանդրովչի և Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

» 25 Ծն. Ն. Կ. Ս. Թագուհի-Կայրուհւոյ Ալէքսանդրայ Ֆէօդորովնայի:

Յուլ. 22.—Անուանան. Ն. Կ. Ս. Մայր Թ. Կայրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի:

Յուլ. 30.—Ծնունդ Ն. Կ. Ս. Թագաժառանգ Կայր Ալէքսէի Նիկիոյեկիչի:

Օգոստ. 25.—Յիշատակ նուաձման արեւելեան Կովկասու:

Հոկտ. 5.—Անուանակ. Ն. Կ. Ս. Թագածաւանդ Կայր Ալէքսէի Նիկիոյեկիչի:

Հոկտ. 21.—Գահակալուածիւն Ն. Կ. Ս.—Կայր Նիկիոյ Աղէքսանդրովչի:

Նոյեմբերի 14.—Ծ. Ն. Կ. Ս. Մայր Թ. Կայրուհւոյ Մարիայ Ֆէօդորովնայի:

Դեկտ. 6.—Անուանակուածիւն Ն. Կ. Ս. Կայր Նիկիոյ Աղէքսանդրովչի:

ՅՈՒՆՈՒՐ

Երկիրը բացի իր առանցքի վերայ պատուելոց պատում է նաև արևի շուրջը - 365 օրում 5 Ժ. 48 ր. 51 վայրկեանում: Եւ այդ ժամանակամիջոցը անուանել են տարի: Հին ժամանակները այդ շրջանը անուանում էին Կենդանակերպեան կամ Ջողիակոտեան շրջան: Երկիրը պտուտելով արևի շուրջը՝ անցնում է 12 համաստեղություններ, որոնց անուանել են Կենդանակերպներ. իսկ իւրաքանչիւր համաստեղութիւնը ամիս: Զրհոս կենդանակերպ համաստեղութեանը - համապատասխանող Յունուար ամսին, անուանել են Հոսիմայեցոց չաստուած Յանոսի անունով, որովհետև Հոսիմայեցի ժառանգ Նումա Պոմպիլիոսը, կարգաւորելով և լրացնելով Հոսիմայեցի

տարուայ ամիսների թիւը, ի պատիւ Յանոսի 12 բաղիներով տաւ ճար հիմնեց և տարուայ առջին ամիսը ի պատիւ Նորա անուանեց Յանուար *): Մեր նախնիքն էլ, ինչպէս ուրիշ ազգեր, նայելով բնութեան երևոյթներին, երկրի սուրբութեան, աւանդութեան, նաև մարդկանց գրաղմունքների և պատանած ժամանակին, ամիսներին շարժարանուններ էին տալիս. զորօրինակ՝ տարեցլուխը, է լիշատակ ջրհեղեղի սկսել են Սոսոտոս ամսից, ջրհեղեղի վերջանալու և Նոյեան նախ-տապանի կանգնած տեղին հասնելու պատճառաւ անուանել են Նաասարդ, որ է նաւ-աստ-արդ, (նաւը-արդէն-այտնել է կամ նաւը հասել է արդէն): Յունուարին անուանել են Սրաց:

ԱՍՏՂԱԳԼՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՌԹ ԻՆՆԸ

ՅՈՒՆՈՒՐ. - Զրհոսն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան շամեստ է, բարի, սիրելի, խելացի, ուրախ, հետաքրքիր, կասկածոտ և հանճարեղ՝ օրից և օգտուող: Միակ պակասութիւնը՝ անչափ փառամոլութիւնն է: Սկզբունքը շունկոտ, վերջը կարողութեան տէք, միայն այդ ամենն ևս փասնող: Երևաններ նաև քիչ ունեցող:

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հաստատակաճ է, փհանձն, անկեղծ, շաւլ, ուրախ և աւելի իւր բաւականութիւնների ետևից ընկնող: Իւր դուարթ բնաւորութեան

շնորհիւ հեշտութեամբ կրտանէ դանազան վշտեր և անչաղութիւններ, որոնց սպասելու է Հէնց ամուսնութեան սկզբից: Եատ տեղ կրճանապարհորդի և ջահիլ ժամանակ իւր քաշած նեղութիւններից մեծ հարստութիւն ձեռք կրբերի, բաց ծերութեան ժամանակ պոչաւնալու է, որ անդամալուծ չդառնա:

Սահասարակ յունուարին ծընուածները հոկտեմբեր ամսուայ կէսից մինչև նոյեմբերի կէսը հիւանդանալուց զգուշանալու են: Իսկ իրենց գործերի ամենայնջող ժամանակը գեկտեմբերի 15-ից մինչև յունուարի 15-ն է:

*) Մինչև 1567 թ. տարին Մորա ամսից էին սկսում, որովհետև Յունուար ամիսը տարուայ 11-րդ ամիսն էր հաշվում. իսկ 1567 թ. Փրանսիական Կարլոս X-ի հրովարտակով, նոր տարին - ամանորը Յունուարի մէկից սկսեցին գործածել, որը մինչև այժմ շարունակվում է ամբողջ Եւրոպայում:

Յանոթ. աշխատասիրողի:

Յ Ո Ւ Ն Ո Ւ Ր

0	1	0	1
1	ԵՂ. Գ. 3. օր Մենդեան պահաց. 22	15	ԵՂ. Գ. Տօն ծննդի ան Ս. Յովհաննու Կարապետին:
2	Սարմուռ և Կաղանդ: Ռուսաց՝ Տօն Անուանակոչութեան Տեառն և Ս. Բարսեղի հայրապետին:	16	Ուր. Գ. Պահչք:
3	Ուր. Գ. 5. օր Մենդեան պահաց: 23	17	Տր. Գ. Ս. Պետրոսի Հայրապետին, Վլասայ եպիս. և Աբիսողոմայ սարկաւազին:
4	Տր. Գ. 6. օր Մենդ. պահաց: 24	18	Ք. Կիր. Գ. Բ. Կիր. զինի Մենդեան: Բարեկենդան Առաջաւորաց պահաց:
5	Ս. Բարսեղի հայրապետին և եղբոր նորին Գրիգորի Նիսապոլոսն, Սեդրեսարոսի Հոսիմայ հայրապետին և Սրբայ Եփրեմի Սորին Սարույ:	19	ԲՂ. Գ. 1. օր Առաջաւ. պահաց:
6	Ք. Կիր. Գ. 4. օր Մենդեան պահ. 25	20	ԳՂ. Գ. 2. օր Առաջաւ. պահաց: 12
7	ԲՂ. Գ. Զրադարաց Մենդեան: 26	21	Հաս. Տեառներն առաջ:
8	Նաւակատիկ Երեկոյ զինի պատարազի նախատօնակ (մինչև ամսոյս 14-ն ամեն երեկ. նախատօնակ կատարի): Ռ. Զրադարաց Աստուածայայտնութեան:	22	ԳՂ. Գ. 3. օր Առաջաւ. պահաց:
9	Ք. ԳՂ. Գ. Տօն ծննդեան Եի ՄԿՐՏՈՒԹԵԱՆ Տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի Զբօրհնէք: Ուտիք է մեղ անմիջոց ութ օր: Ռուսաց և Յունաց՝ Մկրտութիւն Տեառն:	23	ԵՂ. Գ. 4. օր Առաջաւ. պահաց:
10	Ք. ԳՂ. Գ. 2. օր Մենդեան: Յիշատակ մուկոց: Ռուսաց՝ Ս. Յովհաննու Կարապետին:	24	Ուր. Գ. 5. օր Առաջաւ. պահաց: 15
11	ԵՂ. Գ. 3. օր Մենդեան:	25	Յիշատակ Յօնանու մարգարէին: Լրումն լուսնի: Զեպտած էջ:
12	Սրբեկակն ՚ի Զրհոսն մտանէ:	26	Տր. Գ. Ս. Սարգսի զօրաւարին և որդւոյ նորա Սարգիսի և չորեքասան զինուորացն: Հանդիսաւոր օր ուխտի Տեխիսայ Ս. Սարգիս եկեղեցոյ:
13	Ուր. Գ. 5. օր Մենդեան:	27	Ք. Կիր. Գ. Գ. Կիր. զինի Մենդեան: Հարսանիք:
14	Մենդեան յունուարի: Սառած ձեռք:	28	ԲՂ. Գ. Ս. Աստուածանց զօրաւարացն և Ս. Թէոդորոսի զօրաւ. ԳՂ. Գ. Ս. Սուքիասեանց վկայիցն:
	Տր. Գ. 4. օր Մենդեան:	29	ԳՂ. Գ. Պահչք:
	Ք. Կիր. Գ. 7. օր Մենդեան:	30	ԵՂ. Գ. Ս. Ոսկեանց քահանայիցն:
	ԲՂ. Գ. 6. օր Մենդեան:	31	Ուր. Գ. Պահչք:
	Ք. ԳՂ. Գ. 8. օր Մենդեան և Տօն ԱՆՈՒԱՆԱԿՈՉՈՒԹԵԱՆ ՏԵԱՌՆ:		Տր. Գ. Ս. ՍԱՀՍԿԱՅ ՊԱՐԹԵՒԻ Հայրապետին մերոյ:
	ԳՂ. Գ. Պահչք: Յերեկ. նախատօնակ Ռուսաց՝ Ս. կուսին Մենդիայ:		Ք. Կիր. Գ. Ս. Զեպտած էջ:

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը տեղացել է 1 Ժ. 52 րոպէ:

ՓԵՏՐՈՒՆՐ

Օրացույցը կամ ժամանակի հաշիւը սկսուեցաւ հին ժամանակները յոյներէրց և հռովմայեցիներէրց, այդ պատճառով նոր ազգերն էլ մինչև այսօր հին ազգերի գործածած անուններն են գործ դնում: Այս ամիսն էլ, Հռոմուրոսի ժառանգ Նումա Պոմպիլիոսը կարգադրեց տարեշրջանի երկրորդ ամիս համարել: Արաւմտեակ այս ամիսը ընդհանրապէս անձրևոտ էր լինում, ի հնումն նուիրուծ էր ի պատիւ Ժուլի շատուած Պոսիդոնին, իսկ Ֆեպտէ, իտալերէն նշանակում է տենդ» և անձրևներէրց առաջա-

ցած Հռովմի շրջակայքում այս ամսում տեղի ունեցած տենդի համաճարակի պատճառով փետրուարին անուանում էին տենդի ամիս: Փետրվար ամիսը համապատասխանում է—Ձուկ համաստեղութեանը և փերցրած է Ֆերրուայի բառից: Այսպէս անուանում էին հռովմայեցիք զոհարելութեանը որ սովորաբար այս ամիսն էին կատարում: Մեր նախնիքն էլ երեկ հինց այս պատճառաւ անուանել են այս ամիսն Մեհեկի (երջի Մեհենաց ամիս):

ԱՍՏՂԱԳԷՏՅԵՐԻ ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՓԵՏՐՈՒՆՐ.—Ձուկն Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան խաղամու է, համարձակ, դիտուն անապարծ ու զուարթ: Զահիլ ժամանակ չունեոր, սակայն հարստանալուց լետոյ շապուղ, վատնող: Թէև լաւ շրջանների սիրահար, բայց մինչև 40 տարեկան հասակը կանանցից քամրաղը: Եւ իւր անընդունակութեան շնորհիւ փեսաներ կրելով ինքնէ միայն տուժում:

Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը հազուադիւս գեղեցկուի է լինում, լաւճախ սրտով բարի, խելօք, լնդունակութեանց տէր ու զրական կարծիքներ ունեցող: Երեխաներ էլ քիչ է ունենում: Առհասարակ փետրուար ամսում ծնուածները արի են լինում և ծառայութեան մէջ բաղդաւոր: Բայց չարամիտ մարդկանցից զրուշանալու են:

Փ Ե Տ Ր Ո Ւ Ն Ր

0	Լ	0	Լ
1	* Կիր. Գ. Դ. Իւր. զինի Եննդ. 24	15	Շ Առ. քա. լս. Ենն եգ.
2	Հարսանիք. 25	16	* Կիր. Գ. Դ. Իւր. օր մեծի պաւոց. 9
3	Ք. Գ. Ս. Մարկոսի, եպիսկոպոս- 25	17	Ք. Կիրակի Քառասնորդ. պաւոց. 10
4	Ք. Գ. Ս. Ղեկոն ԳԵԱՆՑ ԲԵ- 26	18	Ք. Գ. Գ. 8. օր մեծի պաւոց. 11
5	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	19	Ք. Գ. Գ. 9. օր մեծի պաւոց. 12
6	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	20	Ք. Գ. Գ. 10. օր մեծի պաւոց. 13
7	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	21	Ք. Գ. Գ. 11. օր մեծի պաւոց. 14
8	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	22	Ք. Գ. Գ. 12. օր մեծի պաւոց. 15
9	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	23	Ք. Գ. Գ. 13. օր մեծի պաւոց. 15
10	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	24	Ք. Գ. Գ. 14. օր մեծի պաւոց. 16
11	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	25	Ք. Գ. Գ. 15. օր մեծի պաւոց. 17
12	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	26	Ք. Գ. Գ. 16. օր մեծի պաւոց. 18
13	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	27	Ք. Գ. Գ. 17. օր մեծի պաւոց. 19
14	Ք. Ե. Բ. Ս. ՎԱՐՊԱՆԱՆՑ ԳՕ- 28	28	Ք. Գ. Գ. 18. օր մեծի պաւոց. 20
		29	Ք. Գ. Գ. 19. օր մեծի պաւոց. 21
		30	Ք. Գ. Գ. 20. օր մեծի պաւոց. 22

Մ Ա Ր Տ

Հոովմայեցոց մէջ Մար Ին էր Հոովմուլտոսի տարուայ առաջին ամիսը, որ իր անունը ստացել է պատերազմի շատտուած Սրամաղիի և Հերայի զաւակ Մարսից (Սրէս), որը (աւանդութեամբ Հոովմի հիմնադրի) Հոովմուլտոսի հալըն էր համարուում. Այսպէս անուանեց Հոովմուլտոսը, տարին բաժանելով ամիսներէ: Արովհետեւ Ետայիալում այս ամսունմ է սկսուում դարունը, սորա համար հին ժամանակները գարունը ընդունելու համար տօն էին կատարում: Այդ Հանդէսը պսակի և ամուսնութեան տօն էր:

Ամուսնացած կանայք ծաղիկներ էին գործար, ում հպարտութեան շատտուած (ունունայի ուխտատեղան, իսկ տղամարդիկ իրենց կողմից չորհարելու մէջ կրկնող մեան շատտուած Յանտինս Այս ամսը կանանց շաղթութեան հանդէս էր, ինչ որախտութեամբ և ցնծութեամբ Արովհետեւ հին ժամանակները շատ օգգերի տարին տէր էր այս ամսից, որ համարուում էր արևային տարեշրջանի օկիդըն, երեկ հենց այս պատճառաւ մեր նախնիքն էլ այս ամսին անուանել են Սրեդ:

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՏ. - Իոյն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան հռանդոտ, արդարադատ, քաղցրախօս, հետաքրքիր և կրքոտ բնատրուութեան տէր է լինում. ոչ տուած խօսքն է պահում և ոչ խօստունմ կատարում: Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը գեղեցիկ է, արդարասէր, քաղցրեղէն սիրող, շատակեր և իւր նկատածը անե-

րի մասին երկար ու բարակ դատողութիւններ տուող, այդ պատճառով էլ՝ ստախօս, անխնայ զրպարտող ու շուտ զայրացող է լինում: Այս ամսին ծնուածներն առհասարակ առևտրի մէջ լաջողութիւն են ունենում, թէև ժլատ են լինում, միայն հոկտեմբեր ամսից զգուշանալու են:

0	Լ	0	Լ
1	✠ Կիր. ֆ. Դ. Կիր. Քառասնոր-	18	Դ. ֆ. 38. օր մեծի պահոց:
	գալական պահոց.-(Տնտեսին):	19	Ե. ֆ. 39. օր մեծի պահոց:
2	Ք. ֆ. 22. օր մեծի պահոց:	20	Ուր. ֆ. 40. օր մեծի պահոց:
	Ե Վր. ք. լս. Մըր-լէյ եզ	21	Նը. ֆ. 41. օր մեծի պահոց:
3	Գ. ֆ. 23. օր մեծի պահոց:	22	Յիշատակ Լազարու Յարութեան:
4	Դ. ֆ. 24. օր մեծի պահոց:	23	✠ Կիր. ֆ. Պահ. է. Կիր. ՄԱՂԿԱ-
	(Միջինը):	24	ՁԱԿԻ Յերեկ. Դանարացէք:
5	Ե. ֆ. 25. օր մեծի պահոց:	25	Յ. և Ռուսաց՝ Մալկազարդ:
6	Ուր. ֆ. 26. օր մեծի պահոց:	26	✠ Աւագ-երկուշաբթի ֆ. Պահ. ք:
7	Նը. ֆ. 27. օր մեծի պահոց:	27	Ե լը. լուսնի. Բարեխառ եզ
	Ս. Մանկանցն Քառասնից, որք 'է	28	24 Աւագ-երկուշաբթի ֆ. Պահ. ք:
	Սերաստիա կատարեցան:	29	Յիշատակ տան կուսանաց:
8	✠ Կիր. ֆ. 28. օր մեծի պահոց:	30	25 Աւագ-Չորեքշաբթի ֆ. Պահ. ք:
	Ե. Կիր. Քառասնորդական պահոց	1	26 Ե. և Ռուսաց Աւետում:
	(Պատուորին):	2	✠ Աւագ-չինգշաբթի ֆ. Պահ. ք:
	Ե Մեռնըն լուս. Անքրեախառ եզ.	3	ՅԻՇԱՍԱԿ ՈՏՆԱԼՈՒԱՅԻ: Եւսթու.
9	Ք. ֆ. 29. օր մեծի պահոց:	4	1 27 Աւագ-Ուրբաթ ֆ. Պահ. ք: Յիշ-
	Ե Սրեղակն. 'ի Խոյն:	5	2արջարանաց և Խաչելութեան.
	Քարնանամուտ և Հասարակած	6	Տեառն մերոյ ՅԻՍՈՒՍԻ ՔՐԻՍՏՈՍԻ
	որ լինի տիւ և զիշեր Հուսասար:	7	28 Աւագ-Նորաթ ֆ. Ճրագալոյց
10	Գ. ֆ. 30. օր մեծի պահոց:	8	Ս. Յարութեան: Նաւահատիկ: Յե-
11	Դ. ֆ. 31. օր մեծի պահոց:	9	րեկոյեան զինի պատարազի նա-
12	Ե. ֆ. 32. օր մեծի պահոց:	10	խատօնակ:
	Լատ. Աւետում:	11	29 ✠ Կիր. ֆ. ՁԱՏԻԿ: (Ս. Յարու-
13	Ուր. ֆ. 33. օր մեծի պահոց:	12	3 լին Քրիստոսի): Ուտիք է մեզ
	Յերեկոյին նախատօնակ:	13	անիջոց ցլամբարձուած: Եւս Յու-
14	✠ Նը. ֆ. 34. օր մեծի պահոց:	14	նաց և Ռուսաց, որոց ուտիք է
	Ս. Գրիգորի մերոյ ԼՈՒՍԱԿՈՐ-	15	ցնոր Կիւրակէ:
	ՁԻՆ, տակալի չարջարանացն և	16	30 ✠ Բ. ֆ. 2. օր Չատիկ: Յի-
	մտին 'ի Վերայն:	17	22 շատակ մեռելոց:
15	✠ Կիր. ֆ. 35. օր մեծի պահոց:	18	Ե Վր. ք. լս. Անքրեախառ եզ.
	Չ. Կիր. Քառասնորդական պահոց.	19	31 ✠ Գ. ֆ. 3. օր Չատիկ:
	-(Գալտեան):		
	Ե Ու. ք. լս. Թիպոս եզ.		
16	Ք. ֆ. 36. օր մեծի պահոց:		
17	Գ. ֆ. 37. օր մեծի պահոց:		

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրը աւելացել է 2 ժ. 4 րոպէ:

ԱՊՐԻԼ

Ապրիլամիսը Հռոմուլոսի տարուայ երկրորդ ամիսն էր: Որովհետև այս ամիսը զարնան երկրորդ ամիսն էր և օրերը քանի գնում էին տաքանում էին, բնութեան այս գործողութեան պատճառաւ անուանել են Ապրիլ—Aprilis որ լատիներէն նշանակում է արևային կամ տաքացնող, իսկ Ape-vire խօսքը լատիներէն նշանակում է արանար, և որովհետև այս ամսում երկրից ծլում և բացվում են ցանքերը, սերմերն ու տունկերը, այդ պատճառով Հռոմում

այս ամսուայ մէջ կատարուած էր ի պատիւ պողոտեբնութեան շատուած Յերեթի փառաւոր տօն: Մեծ հանդիսով տանում էին շատուածների արձանները երեսայքը նծուղների վերայ հեծած և ժողովուրդը ցնծութեան և ուրախութեան աղողակներով, իսկ քրմերը ի պատիւ շատուած սպիտակ հանդերձներ հաղած գործքերում էին ամալ կովեր: Մեր նախնիք այս ամսին անուանել են Ահեկի:

ԱՍՏՂԱԿԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԱՊՐԻԼ.—Յուշն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան աներկիւղ է, կտրուկ, զայրացկոտ, խստախիտ և իւր թշնամիներին հալածող: Թէև ունեւոր բայց ժլատ. բաղդաւորութեամբ կրփայլի և դրան նպաստող դէպքերը իւր ցանկութիւնները կրկատարեն: Շատ էլ կրճանապարհորդի: Իսկ այս համաստեղութեան տակ ծնուած աղջիկը ընաւորութեամբ ուժեղ, եռանդոտ, աշ-

խուժով, թէև բնութեամբ անժուշկալ կրիւնի. մեայն իրրև ամասին խոնարհ և հաւատարիմ կրիւնի, եթէ իւր և իւր ամուսնու ընաւորութիւններն իրար համապատասխանեն: Ապրիլ ամսին ծնուածներն առհասարակ ոտքերի ոււոյցքից զգուշանալու են: Իրենց կեանքը երկու մասի կը բաժանուի. առաջին մասը շատ փտանդալից կանցնի և կը ակի մինչև 33 տարեկան հասակը:

0	Լ	Օ	Լ
1	Գշ. Բի. 4. օր Զատիկի:	24	16 Եշ. ԲՅ. 19. օր Յինանց:
2	Եշ. ԲՅ. 5. օր Զատիկի:	25	17 Ուր. Բի. 20. օր Յինանց:
3	Ուր. Բի. 6. օր Զատիկի:	26	18 Շը. ԳՅ. 21. օր Յինանց:
4	Շը. ԳՅ. 7. օր Զատիկի Յիշատակ շխատման Ս. Յովհաննու Մկրտչի:	27	19 * Կիր. Գ. Բի. 22 օր Յինանց (Կարմիր-Կիրակի):
5	* Կիր. Գի. 8. օր Զատիկի: Նոր-Կիրակի.— (Կրկնագատիկ):	28	20 Բշ. ԳՅ. 23. օր Յինանց:
6	Բշ. ԳՅ. 9. օր Յինանց: Յերեթի յեան նախատօնակի:	29	22 Գշ. ԳՅ. 25. օր Յինանց:
7	* Գշ. ԳՅ. 10. օր Յինանց: ԱԻԵՏՈՒՄՆ Ս. ԱՍՏՈՒԱԾԱԾՆԻ:	30	23 Եշ. ԳՅ. 26. օր Յինանց:
8	Թ Մնունդն լուս. Փոքի-Լուս եգ. Գշ. ԲՅ. 11 օր Յինանց:	1	24 Ուր. ԲՅ. 27 օր Յինանց:
9	Թ Արեգ. Ի Յուշն: Եշ. Բի. 12. օր Յինանց:	2	25 Շը. Բի. 28. օր Յինանց:
10	Ուր. ԳՅ. 13. օր Յինանց:	3	26 * Ե. Կիր. ԳՅ. 29. օր Յինանց: Տօն Երևման Ս. Խաչի:
11	Շը. ԳՅ. 14. օր Յինանց:	4	27 Բշ. ԳՅ. 30. օր Յինանց:
12	* Կիր. ԳՅ. 15 օր Յինանց: Ուշխարհամարտան Կիրակի.— (Կա-նայ Կիրակի):	5	28 Գշ. ԳՅ. 31. օր Յինանց:
13	Բշ. ԳՅ. 16. օր Յինանց:	6	29 Գշ. ԳՅ. 32. օր Յինանց:
14	Գշ. ԳՅ. 17. օր Յինանց:	7	30 Եշ. ԳՅ. 33. օր Յինանց:
15	Պ Առ. քա. լու. Գործառնի եգ. Գշ. ԳՅ. 18. օր Յինանց:	8	Թ Վր. քա. լու. Առն. Լու:

Այս ամսուայ մէկից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 4 րոպէ:

Մ Ա Յ Ի Ս

Մայիս ամիսը, ի հնուան նուրում էր, ի պատիւ Արամազդ չաստուծոյ հոմանիշ Մայեա դիցուհուն և ինչպէս կարծում են, ստացել է իւր անունը լատինական majores բառից, որ նշանակում է «նախնիք»։ Արտի-հետև այս ամիսը գարնան վերջին ամիսն էր, սորա համար ընծալած էր ծերոց և նախնեացը, և այդ պատճառով արգելուած էր այս ամիսն ա-

մուսնանալը։ Մայիսը գարնանային ամիս լինելով և ամենուրեք այդի և պարտէզ, դաշտ ու հանդ ծաղկով վազողով փխթած լինելու պատճառով դանազան ազգերի մէջ տօնվում էր գարնանային հանդէսներով, որի մէջ մեծ դեր էին խաղում պատանիք և աղջկունք, ծաղկունք ու կանաչ ճիւղեր։ Մեր նախնիք անուանել են այս ամիսը Մարիի։

ԱՍՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Մ.Յ.Ի.Ս.—Նկատրն։ Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան ինչպէս արտաքուստ գեղեցիկ է, այնպէս էլ ի ներքուստ հոգով բարի, խելօք, շրջանկատ, մեծահոգի և մասամբ կասկածոտ, ճարպիկ, խորամանկ և աղաւտ արհեստների սիրահար։ Այդպիսիների սիրտը կարծես սիրոյ և բարեկամութեան համար է ստեղծուած։ Եւ բաղդատը են լինում, եթէ իրենց կեանքը կապում են այնպիսի կնոջ կամ բարեկամի հետ, որոնք նույնպէս սոյն հա-

մաստեղութեան տակ են ծնուած։ Իսկ ծնուած աղջիկը լինում է գեղեցիկ, բարի, պարզ և հեղ։ Իրենից տարիքով փոքր մարդու հետ բախտաւորութիւն չի գտնիլ, բացի իւր նման բնաւորութիւն ունեցող պատուական ամուսնուց։ Մայիսին ծնուածներն առհասարակ, մարդ թէ կին, զիտութեանց սիրահար են լինում, գործերի մէջ հմուտ, բնաւորութեամբ զիրաթեք և փափկամազմին։ Իսկ 31 տարեկան հասակում զգոյշ պէտք է լինեն հրանդանալուց։

Մ Ա Յ Ի Ս

31 ՈՐ

0	L	0	L
1	Ուր. Գ. 34. օր Յինանց:	24	19 Գ. Բ. 3. օր Հոգեգ. Պահք:
2	Շր. Բ. 35. օր Յինանց:	25	20 Գ. Գ. 4. օր Հոգեգ. Պահք:
3	* Կիր. Բ. 36. օր Յինանց:	26	21 Ե. Բ. 5. օր Հոգեգ. Պահք:
	2. Կիրակի:	22	22 Ուր. Գ. 6. օր Հոգեգ. Պահք:
4	Բ. Գ. 37. օր Յինանց:	27	Լրումն լուսնի: Զով էգ.
5	Գ. Գ. 38. օր Յինանց:	28	23 Շր. Գ. 7. օր Հոգեգ. Պատեան:
6	Գ. Գ. 39. օր Յինանց:	29	24 * Կիր. Գ. Ա. Կիր. Յարու-
	⊙ Մ. լս. Ա. Կիր. Եգ.		Թեան: Յիշատակ Եղիայի Մար-
7	* Ե. Գ. 40. օր Յինանց:	1	գարէին: Յեր. նախատօնակի Հար-
	ՀԱՄԱՐՁՈՒՄԸ ՔՐԻՍՏՈՍԻ Եւս		սանիք:
	Ռուսաց և Յունաց:	25	Բ. Գ. Ա. կուսանացն Հոգի-
8	Ուր. Գ. 41. օր Յինանց: Պահք:	2	տիմանց: Յերեկ. նախատօնակի:
9	Շր. Գ. 42. օր Յինանց:	3	26 Գ. Բ. Ա. կուսանացն Գայա-
	Ռուսաց ֆոխադրութիւն նշխարաց Ս. Նիկողայոսի Սքանչելագ.		նեանց:
	⊙ Արեգակն 'ի Եկաւորն:		27 Գ. Բ. Պահք: Յերեկոյեան նա-
10	* Կիր. Բ. Ե. Կիր. Երկրորդ Մազ-	4	խատօնակ:
	կազարդ:	28	Ե. Գ. Ա. Յովհաննու Կարապե-
11	Բ. Գ. 44. օր Յինանց:	5	տին և Աթանազիսի Եպիսկոպ.
12	Գ. Գ. 45. օր Յինանց:	6	29 Ուր. Գ. Պահք: Յերեկոյեան
13	Գ. Գ. 46. օր Յինանց: Պահք:	7	նախատօնակ:
14	Ե. Գ. 47. օր Յինանց:	8	30 ⊙ Վր. քա. լուսնի. Կեանքի էգ.
	⊙ Ս. քա. լուսնի. Կեանքի էգ.		⊙ Շր. Գ. Ա. ԳՐԻԳՈՐԻ ԼՈՒՍՍԻ-
15	Ուր. Գ. 48. օր Յինանց: Պահք:	9	ՈՐՁԻՆ մերոյ—Եյն 'ի Վերապէն:
16	Շր. Գ. 49. օր Յինանց:	10	31 * Կիր. Գ. Բ. Կիր. զկնի Հոգեգ.
17	* Կիր. Գ. Յիսնեորդ օր 'ի	11	ՏՕՆ ԿԱԹՈՒՂՈՒԿԷ ՍՐՔՈՅ ԷՁ-
	Ձատկէն: ՀՈԳԵԳՍԼՈՒՍՏ (Պեն-		ՄԻԱՄՆԻ: (Կատարի Հանդէս յա-
	տեկոստէ): Բարեկենդան Եղիա-		մենայն եկեղեցիս Հայաստա-
	կան պահոց: Ռուսաց և Յունաց		նեայց): Հարսանիք:
	Եւս Պենտեկոստէ:		
18	Բ. Գ. 2. օր Հոգեգ. Պահք:	12	
	Ռուսաց Երկրորդ օր Հոգեգ. Պահք:		

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ը օրն աւելացել է 1 ժ. 24 րոպէս

ՆՈՅՆՄԲԵՐ

Նոյեմբեր ամս. անունը ծագում է յատին. Novembre բառից, որ նշանակում է իններորդը: Հռոմացիքից աչս ամիսը անուանել են իններորդ նրա համար, որ շատ առաջ նրանք նոր տարին ոչ թէ Յունուարից էին հարչում ինչպէս իմայ, այլ Մարտ ամսից: Մեր նախնիք աչս ամիսը անուանել են Տրէ: Իսկ Վրաստանում, որովհետև այս ամսուայ 10-ին տօնվում է Ս. Գէորգայ տօնը, սորա համար էլ, այս ամիսը անուանել են Գիօրգօրայ, կամ Գէորգորիս-թվէ, որ նշանակում է Գէորգայ-տօնի ամիս:

ՄԱՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՆՈՅՆՄԲԵՐ. — Աղեղնաւորն: Այս համաստեղութեան տակ ծնուած տղան քաջ է և արի, խելօք, բարեկամներ շուտ գտնող, առողջակազմ, ճշմարտասէր, հաստատամիտ, վարուող, աշխատասէր, ի բնէ բարեպաշտ, սրտով ուրախ, բարի և իւր ունեցած լալաակութիւնների համեմատ՝ անշափ ինքնասէր: Իսկ ծնուած աղջիկը՝ գործունեայ և աշխուրջ, աշխատասէր,

բարեպաշտ, բարի և սրտով ուրախ Գլխաւոր պակասութիւնը իւր կասկածոտ բնաւորութիւնն է: Նոյեմբերին ծնուածներն առհասարակ արդիւնաբերութեան մէջ բախտաւոր են լինում և միջին տարիքում կարողութեան տէր: 33 տարեկան հասակում հրանդանալուց զգուշանալու են և եթէ չափաւոր ու ժուժկալ կեանք վարեն մինչև խորին ծերութեան կը հասնեն:

ՆՈՅՆՄԵՐ

0	1	0	1
1	✠ Կիր. օյ. Ը. Կիր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	1	15 ✠ Կիր. օյ. Ժ. Կիր. զինի Ս. Խաչի: 15
2	Բշ. քչ. Ս. Ատեփաննոսի Հռոմայ Հայրապետին և քահանայեցն, սարկաւազացն և Ժողովրդոցն:	2	16 Բշ. օյ. 1. օր Յիսնակի պահոց: 16
3	Գշ. քչ. Ս. Ակիմիսիմայ եպիսկ. Յովսէփայ քահ. Այլթալայ սարկաւազին և Պղատոնի վկային:	3	17 Գշ. օյ. 2. օր Յիսնակի պահոց: 17
4	Դշ. քչ. Պահք:	4	18 Դշ. քչ. 4. օր Յիսնակի պահոց: 18
5	Եշ. քչ. Ս. Հայրապետացն Մեռքովանոսի, Աղէքսանդրոսի, Պօղոսի խոստովանողին և Ս. նոսարացն Մարկիանոսի և Մարտիրոսի:	5	19 Եշ. քչ. 3. օր Յիսնակի պահոց: 19
6	Ուր. քչ. Պահք:	6	20 Ուր. քչ. 5. օր Յիսնակի պահոց: 20
7	Շք. քչ. Ս. Հրեշտակապետացն Գաբրիէլի և Միքայէլի և ամենայն երկնային զօրացն:	7	21 Յերեկ. նախատօնակ: 21
8	Մա. քա. լս. Զնաբեր հայտնի:	8	22 ✠ Շք. քչ. ԸՆԾԱՅՈՒՄՆ Ս. ԱՍ. ՏՈՒԱՄԱՄՆԻԻ Տաճարն. — Եւս Յ. և Ռուաց: 22
9	✠ Կիր. օյ. Թ. Կիր. զինի Ս. Խաչի: Հարսանիք:	9	23 Բշ. քչ. Ս. կուսանացն Յուլիանիայ և Վասիլուհայ, 23
10	Լատ. Ընծալումն Ս. Սատուածած. Բշ. օյ. Ս. Մեղիտոսի Անտիօքայ Հայրապետին և Մինասայ եզիպտացոյն և միւս Մելիտոսի եպ. Խորայ քահանային և Շինուսարկաւազին:	10	24 Գշ. օյ. Ս. Լուկիանոսի քահանային և Տաւադրոսի, Պրօպոսի, Անդրոնիկոսի, Ունեսիմոսայ և այլոց աշակերտացն Գրիստոսի: 24
11	Գշ. քչ. Ս. Գիմիարեայ վկային և Բասիլիկոսի քահանային:	11	25 Դշ. օյ. Պահք: 25
12	Յշ. քչ. Ս. Վուրխասայ, Սամուէլասայ, Աբելայ սարկաւազին, Ռամանոսի միայնակեցոյն, Փանկան խոստովանողի և Հիւսիքոսի զինաւորին:	12	26 Եշ. քչ. Ս. Կղեմայ Հայրապետին և Բազարատայ Տոստմեայ եպիսկոպոսին: 26
13	Ուր. քչ. Պահք:	13	27 Ուր. քչ. Պահք: Յերեկ. նախատ. 27
14	Շք. քչ. Ս. Սաւաքելոցն Անդրէի և Փիլիպպոսի:	14	28 ✠ Շք. քչ. Ս. Սաւաքելոց և առաջին Լուսաւորչացն մերոց ԹՄ. ԴԷՈՍԻ և ԲԱՐՊՈՒՂԻՄՆՈՍԻ: 28
	© Լր. լուսնի. Փաթարաւից եզ.		29 ✠ Կիր. օյ. Բ. Կիր. զինի Յիսնակի Հարսանիք: 29
			30 Գշ. քչ. Ս. Գեորգիոսի եպիսկոպոսին և Մերկեպիոսի զինաւորին: 30

Այս ամսուայ 1-ից մինչև 31-ն օրը պակասել է 2 Ժ. 14 րոպէ:

Դեկտեմբեր ամիսը վերցրած է լատինական dectembre բառից, որ նշանակում է ասաներորդ: Այսպէս անուանեց ամիսները հիննադիր Հռոմուկոսը տարուայ տասներորդ ամիսը: Մեր նախնիք այս ամիսն անուանել են Քաղցր: Արտիստը Հրատարակում այս ամսի 25 ին կատարվում է Քրիստոսի Ծնընդեան տօնը, այս պատճառաւ այս ամսին վրց. անուանել են Քրիստիչօրայ, կամ Քրիստիչօրիսթիկ, որ նշանակում է Քրիստոսի Ծննդեան ամիս:

ԱՄՏՂԱԳԷՏՆԵՐԻ ԴՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ.—Այժիղջրնը Այս համատեղութեան տակ ծնուած տղան թէև այնքան բախտաւոր չի լինիլ և ճարտրդութիւններ շատ կ'ընէ, բայց ճշմարտասէր, թեթևամիտ, եռանդոտ, չար, ազատ և անբարիշտ կըլինի: Եր մասին մեծ համարում ունի. թէև հաճետ է երևում, սակայն դա միայն արտաքին կողմից է և կեղծ, որովհետև իր ամեն բանականութեանց սիրահար է: Իսկ ծնուած աղջիկը՝ արթուն, թեթևամիտ, շատել ժամանակը վերին աստիճանի ամօթիսած, սակայն վերջը համարձակ և շատ

խառնակիչ, սրակուած ժամա. նակ ևս խանդոտ՝ թէև այս պահասութիւնները միշտ աշխատում է ծածկել: Եթէ չարաւոր և զոյր լինի մինչև խորին ծերութեանը կըհասնի: Դեկտեմբերին ծնուածներն, առհասարակ իրենց զորքերում խելօք են և խորհուրդներ մէջ զգուշ սիրում են գիտութիւններ և միշտ հակուած են դէպի նախադարձորդութիւն: Առեւտրից օգտուող, իսկ շինութիւններից վատուող: Պէտք է միայն 25 տարեկան հասակում հրանդանալուց զգուշանան:

Table with 2 columns of dates and events. Column 1 (left) contains dates from 1 to 15 with corresponding events in Armenian. Column 2 (right) contains dates from 16 to 31 with corresponding events in Armenian. The table is framed by a double-line border.

II. ԱՆՈՒՆԵՆՐԻ ՏՕՆԱԽՄԻՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ.

Արական անուններ.

Արզար	Դեկտեմբեր 19	Անանի	Փետրուար 5
Արզիաս	Օգոստոս 31	Անաստաս	Հոկտեմբեր 27
Արզլման	Փետրուար 2	Անարծաթ	Դեկտեմբեր 21
Արեղնազով	Յուլիս 16	Անգէոս	Յուլիս 21
Արէլ	Յուլիս 16	Անդրանիկ	Դեկտեմբեր 19
Արիբաս	Նոյեմբեր 12	Անդրէաս	Նոյեմբեր 14
Արիսողոմ	Յունուար 17	Անդրոնիկոս	" 24
Արբանձամ (ՆՏ.)	Յուլիսի 16	Անթիմոս	Սեպտեմբեր 24
Արբանձամ (ՔՏ.)	Դեկտ. 21	Անիկտոս	Յունիս 15
Ազաթանգեղոս	Նոյեմբեր 26	Անտոն	Յուլիսի 25
Ազապիոս	Հոկտեմբեր 31	Անտոնինոս	Յունիս 15
Ազամ	Յուլիս 16	Աչոտ	Փետրուար 5
Ազդէ	Դեկտեմբեր 14	Ապիտոն	Օգոստոս 3
Ազոկոտոս	Սեպտեմբեր 26	Առաքել	Յունիս 27
Ահրէի	Յունուար 29	Ասպուրակէս	Փետրուար 5
Անգրիաս	Յունուար 31	Աստուածատուր	Դեկտեմբեր 22
Ազրիանոս	Յունուար 31	Ատոմ	Յունուար 26
Աթանազիոն	Մայիսի 28	Ատրուժան	Փետրուար 5
Ազարիա	Յունիսի 16	Արամայիս	" 5
Աթանաս	Օգոստոս 1	Արամ	" 5
Ալէքսիանոս	Դեկտեմբեր 7	Արարատ	" 5
Ակակիոս	Յունիս 1	Արաչ	" 5
Ակիւղաս	Օգոստոս 6	Արթուր	Հոկտ. 31
Ահարոն	Յուլիս 16	Արիստակէս	Յուլիս 18
Աղան	Հոկտեմբեր 31	Արձան	Փետրուար 5
Աղասի	" "	Արմենակ	" 5
Աղէքսանդրոս	Նոյեմբեր 5	Անուշաւան	" 5
Ամբակում	Յուլիս 21	Արշալուս	" 5
Ամինաւազ	Հոկտ. 31	Արշակ	" 5
Ամովս	Յուլիս 21	Արշաւիր	" 5
Ալիթալաս	Նոյեմբեր 3	Արչէն	" 5
Անանիա	Հոկտեմբեր 13	Արսէն (ՃԳ.)	Դեկտեմբեր 3

Արսէն (ՎԿ.)	Փետրուար 5	Գղերիկոս	Դեկտեմբ. 17
Արտակ	" 5	Գնէլ	Փետրուար 5
Արտաւազ	" 5	Գնունի	" 5
Արտաշէս	" 5	Գոհարինոս	Սեպտեմբեր 1
Արտեմիոս	Հոկտեմբեր 22	Գորգիոս	Յուլիս 23
Աւագ	Հոկտ. 31	Գուրգէն	Փետրուար 5
Աւետիս	Յունուար 6	Գուրիաս	Նոյեմբեր 13
Քարգէն	Հոկտեմբեր 31	Գրաբոս	Դեկտեմբեր 7
Քարելաս	Յունիս 8	Գրիգոր	Յունիս 13
Քազրատ	Նոյեմբեր 26	Գրիգորիս	Հոկտ. 12
Քազոս	Յունիս 4	Դամիանոս	Դեկտեմբեր 21
Քաղղասար	Յունուար 6	Դանան	Հոկտեմբեր 10
Քառնարաս	Հոկտեմբեր 13	Դանիէլ	Յունիս 16
Քասիլիդէս	Դեկտեմբեր 15	Դասիոս	Հոկտեմբեր 31
Քասիլիսկոս	Նոյեմբեր 16	Գաւիթ	Դեկտեմբեր 24
Քասոս	Դեկտեմբեր 15	Դեմետր	Նոյեմբեր 10
Քարակ	Յուլիս 16	Դիոմիդէս	Հոկտեմբեր 31
Քարաղամ	Սեպտեմբեր 24	Դիոնեսիոս	Հոկտեմբեր 24
Քարթուղիմէոս	Նոյեմբեր 28	Դրաստամատ	Փետրուար 5
Քարուլա	Հոկտեմբ. 31	Եգեկիէլ	Յուլիս 21
Քարսեղ	Յունուար 3	Եգնիկ	Հոկտեմբեր 10
Քենիամին	Փետրուար 2	Եզր	Սեպտեմբեր 1
Քուրա	Նոյեմբեր 9	Ելէթիւրոս	Հոկտ. 31
Գարրիէլ	" 7	Եղբալը	Դեկտեմբեր 24
Գալուստ	Մայիս 17	Եղիա	Մայիս 24
Գամէր	Փետրուար 5	Եղիազար	Յուլիս 16
Գառնիկ	Յունիս 13	Եղիշէ	Հոկտեմբեր 10
Գասպար	Յունուար 6	Եղսէ	Յունիս 25
Գարեգին	Փետրուար 5	Ենովս	Յուլիս 16
Գեղէոն	Յուլիս 16	Ենովք	" 16
Գեղամ	Փետրուար 5	Եպիփան	Յունիս 8
Գեհարիոս	Նոյեմբեր 30	Եսալի	Յուլիս 9
Գէորգ	Սեպտեմբեր 26	Երանոս	Հոկտեմբեր 5
Գիսակ	Փետրուար 5	Երեմիա	Օգոստոս 27
Գիւտ	Հոկտեմբեր 10	Երևում	Ապրիլ 26
Գլակ	Մայիսի 28	Երմոզինէս	Դեկտեմբեր 7

Երմոզես	Հոկտեմբեր 8
Երուանդ	Փետրուար 5
Երջանիկ	Նոյեմբեր 7
Եւազր	Դեկտեմբեր 3
Եւզինէոս	Դեկ. 10 օդոս. 6
Եւդոքսիոս	Հոկտեմբեր 20
Եւսեբիոս	Դեկտեմբեր 15
Եւստաքէոս	Հոկտեմբեր 27
Եւստրատիոս	Դեկտեմբեր 10
Եւտիքիոս	» 15
Եփրեմ	Հոկտեմբ. 24
Զարեհ	Փետրուար 5
Զարմաշր	» 5
Զատիկ	Մարտի 29
Զաւէն	Փետրուար 5
Զաքարիա	Յունիս 23
Զգօն	Հոկտեմբեր 31
Զեմինտոս	» 31
Զենօր	Հոկտեմբեր 20
Զենոն	» 20
Զուիթա	Հոկտեմբեր 31
Զոհրաբ	Փետրուարի 5
Էմմանուէլ	Յունուար 6
Էջմիածին	Մալիս 31
Ընձակ	Փետրուար 5
Թազուր	Դեկտեմբեր 19
Թադէոս	Յուլիս 11
Թաթիկ	Փետրուար 3
Թաթուլ	Հոկտեմբեր 12
Թալիլէոս	Յունիս 11
Թէոդոտոն	» 11
Թէոդոս	Յուլիսի 27
Թէոդորոս	Յուն. 26
Թէոդորիաէս	Հոկտեմբեր 26
Թէոպոմպաս	Դեկտեմբեր 15
Թէովնաս	» 15

Թէոփիլոս	Յունիս 15
Թէոփիատոս	Սեպտեմբեր 29
Թողիկ	» 27
Թոռնիկ	Յուլիս 18
Թովմաս	Օգոստոս 29
Թորգոմ	Փետրուար 5
Թորոս	Յունուար 26
Իգնատիոս	Դեկտեմբեր 14
Իմաստասէր	Մարտ 28
Իսահակ	Յուլիս 16
Իսրայէլ	» 16
Իրաւս. փառ.	Նոյեմբեր 30
Լևոն	Փետրուար 5
Խաղ	Յունիս 6
Խաչանուն	Սեպտեմբեր 13
Խաչատուր	» 13
Խաչերես	» 13
Խաչիկ	Փետրուար 5
Խարեթաս	Հոկտեմբեր 22
Խոսրով	Հոկտեմբ. 31
Խորէն (Վկ.)	Փետրուար 5
Խորէն (Քհ.)	Դեկտեմբեր 21
Մամիդոս	Օգոստոս 31
Մատուր	Փետրուար 5
Մառուկ	» 5
Մնււնդ	Յունուար 6
Կալինիկոս	» 22
Կալիստրուտոս	Յուլիս 22
Կամսար	Փետրուար 5
Կանդիտոս	Օգոստոս 6
Կարապետ	» 15
Կարէն	Փետրուար 5
Կարին	» 5
Կեփաս	Դեկտեմբեր 27
Կիպրիանոս	Յուլիս 13
Կիրակոս	Յուլիսի 28

Կիրէղ	Փետր. 21
Կղեմէս	Նոյեմբեր 26
Կողրատոս	Յունիս 1
Կողմաս	Դեկտեմբեր 21
Կոմիտաս	Հոկտեմբեր 10
Կոստանդիանոս	Յունիս 9
Կորիւն	Հոկտեմբեր 10
Կովկաս	Փետրուար 5
Կուռնելիոս	Դեկտեմբեր 1
Կրօնիղէս	Հոկտեմբեր 12
Համազասպ	» 21
Համբարձում	Մալիս 7
Հայրապետ	Փետրուար 7
Հակ	» 5
Հեթում	» 5
Հրաչեա	» 5
Հիպերիքոս	Հոկտեմբեր 27
Հիւսիքոս	Նոյեմբեր 12
Հմայեակ	Փետրուար 5
Հրազդան	» 5
Հրանտ	» 5
Հրահատ	» 5
Հրատ	» 5
Հակակ	» 5
Զօնիկ	» 5
Ղազարոս	Հոկտեմբեր 19
Ղամբար	Սեպտեմբեր 28
Ղամբէոս	Սեպտեմբեր 28
Ղևոնդ	Փետրուար 3
Ղուկաս	Հոկտեմբեր 17
Ղուկիանոս	» 19
Ճանիկ	Փետրուար 5
Մաթուսաղա	Յուլիս 16
Մակարէ	Յուլիս 20
Մակար	Դեկտեմբեր 3

Մաղաքիա	Յուլիս 21
Մամաս	Սեպտեմբեր 21
Մամիկոն	Փետրուար 5
Մամբրէ	Հոկտեմբեր 10
Սանաճիհր	Փետրուար 10
Մանուկ	Մարտ 7
Մանուէլ	Փետրուար 5
Մանաւազ	» 5
Մաշտոց	Յունիս 18
Մատաթիա	Հոկտեմբեր 13
Մատթէոս	» 17
Մարգար	Դեկտեմբեր 10
Մարգարիոս	» 10
Մարկիանոս	Նոյեմբեր 5
Մարկոս	Հոկտեմբեր 17
Մարութա	Դեկտեմբեր 14
Մարուպէ	» 12
Մարտիրոն	Նոյեմբեր 5
Մարտիրոս	Յունուար 24
Մելէս	Դեկտեմբեր 12
Մելիտոս	» 12
Մելքիսեդեկ	Յուլիս 16
Մելքոն	Յունուար 6
Մելիք	Փետրուար 5
Մեղրիկ	» 5
Մեսրոպ	Յունիս 18
Մետրոփանոս	Նոյեմբեր 5
Մերկերիոս	» 30
Մծեծ	Փետրուար 5
Միանդակ	Հոկտեմբեր 31
Միհրան	Փետրուար 5
Միհրդատ	» 5
Միհաս	Դեկտեմբեր 7
Միսաք	Յունիս 16
Միւռոն	Դեկտեմբեր 5

Միքայել	»	8
Միքիա	Յուլիս	21
Մխիթար	Մալիս	17
Մկրտիչ	Յունուար	15
Մսեր	Հոկտ.	31
Մովկիմաս	Յունիս	1
Մովսէս	Յուլիս	16
Մուշեղ	Փետրուար	3
Մուշէ	»	5
Յարեթ	Յուլիս	16
Յակինթոս	Հոկտեմբ.	31
Յակովբ (Մծբ.)	Դեկտեմբեր	12
Յակոբ (Ագ.)	»	14
Յակոբոս	»	29
Յակովիկ	Նոյեմբ.	30
Յարութիւն	Մարտ	29
Յեսու	Յուլիս	16
Յեփթալէ	»	16
Յոր	Սեպտեմբեր	2
Յովակիմ	Օգոստոս	28
Յովէլ	Յուլիս	21
Յովհան (Ոսկ.)	Հոկտեմբեր	29
Յովհաննէս (Աւ.)	Դեկտեմբեր	29
Յովհաննէս (Մկ.)	Յունուար	15
Յովնան	Յուլիս	21
Յովսէփ	Հոկտեմբեր	19
Յորդանան	Յունուար	6
Յուսիկ	Յուլիսի	31
Նազարէթ	Յունուար	6
Նաթան	Հոկտեմբ.	31
Նահապետ	Յուլիս	16
Նարեկ	Հոկտեմբեր	10
Նաուսիմ	Յուլիս	21
Նեղոս	Դեկտեմբեր	3
Ներսէ	Փետրուար	5

Նելսէս (Մեծն)	Յունիս	7
Ներսէս (Շն.)	Հոկտեմբեր	10
Նիկողայոս	Դեկտեմբեր	5
Նշան	Սեպտեմբեր	27
Նորայր	Փետրուար	5
Նոյ	Յուլիս	16
Նահապետ	Հոկտեմբ.	31
Նահէն	Փետրուար	5
Նամիր	»	5
Նոզիտա	Հոկտեմբ.	31
Նաւարշ	Փետրուար	5
Նէն	Նոյեմբեր	9
Նիւղա	Հոկտեմբեր	13
Նմաւոն	Օգոստոս	29
Ննորհալի	Հոկտեմբեր	10
Ննորք	Փետրուար	5
Ոնեսիմոս	Նոյեմբեր	24
Ոնոփրիոս	Օգոստոս	4
Ոսկան	Յունուար	29
Ոսկերեան	Հոկտեմբեր	29
Ոսկի	Փետրուար	29
Ոստանիկ	»	5
Ովսէէ	Յուլիս	21
Ովրեստես	Դեկտեմբեր	10
Որդիկ	Յուլիս	18
Որմզդան	Փետրուար	2
Պապ	»	5
Պապաք	Հոկտ.	31
Պանդալէոն	Հոկտեմբեր	9
Պաճոճ	Փետրուար	5
Պապիկ	»	5
Պատուական	Հոկտեմբեր	26
Պատրիկ	Փետրուար	5
Պարզև	»	5
Պարոյր	»	5

Պարթև	Յունուար	31
Պարսամ	Օգոստոս	4
Պետրոս	Դեկտեմբեր	28
Պերճ	Փետրուար	5
Պիմէն	Դեկտեմբեր	3
Պիոն	Փետրուար	2
Պլակիդոս	Հոկտեմբ.	31
Պլատոն	Նոյեմբ.	3
Պսակ	Դեկտեմբեր	24
Պրոքոս	Նոյեմբեր	24
Պրոմէթէոս	Հոկտեմբ.	31
Պրոտոս	»	31
Պող	Դեկտեմբեր	3
Պողիկարպոս	»	2
Պօղիքոս	Յուլիս	28
Պօղոս	Դեկտեմբեր	28
Ջովիկ	Փետրուար	5
Ռամելուս	Հոկտեմբեր	20
Ռատիկոս	»	31
Ռափաէլ	Նոյեմբեր	7
Ռեթէոս	Հոկտեմբեր	24
Ռոմանոս	Սեպտեմբեր	26
Ռոստամ	Փետրուար	5
Ռուսինոս	Հոկտեմբ.	31
Ռուբէն	Փետրուար	5
Սահակ	Յունուար	31
Սամոնաս	Նոյեմբեր	12
Սամուէլ	»	16
Սամիսոն	»	16
Սայէն	Փետրուար	2
Սանասար	»	5
Սանատրուկ	»	5
Սասնիկ	»	5
Սերէոս	»	5
Սենեքերիմ	»	5

Սիանկ	»	5
Սուրէն	»	5
Սօս	»	5
Սարգիս	Յունուար	24
Սեդրակ	Յունիս	16
Սեթ	»	16
Սեդրեսարոս	Հոկտեմբ.	24
Սեպուհ	Յունիս	13
Սերգիոս	Օգոստոս	3
Սերուլէ	Նոյեմբեր	7
Սեբրիանոս	Հոկտեմբեր	27
Սիզուանոս	»	13
Սիմէոն	Փետրուար	14
Սիօն	Մարտ	22
Սիսիանոս	Դեկտեմբեր	3
Սիրական	Փետրուար	5
Սիրուհուս	»	5
Սմբատ	»	5
Սուքիաս	Յունուար	27
Սօփոնիա	Յուլիս	21
Ստեփաննոս	Դեկտեմբեր	26
Սրապիոն	»	3
Վախտանգ	Փետրուար	5
Վահան	Յուլիսի	30
Վահրամ	Փետրուար	5
Վահրիճ	»	5
Վաղարշակ	Փետրուար	5
Վաղերիոս	Օգոստոս	6
Վաղինակ	Փետրուար	5
Վան	»	5
Վաչագան	»	5
Վաչէ	»	5
Վասակ	»	5
Վարադ	Սեպտեմբեր	27
Վարդ	Փետրուար	5

Վարդան	»	5
Վարդավառ	Յուլիս	5
Վարդգէս	Փետրուար	5
Վարդերես	»	5
Վարոս	Հոկտեմբեր	12
Վարս	Յունուար	26
Վլաս	Յունուար	17
Վրթանէս	Յուլիս	18
Վռամշապուհ	Փետրուար	5
Տաթև	Փետր.	28
Տաճատ	Փետրուար	5
Տարարոս	Նոյեմբեր	24
Տիգրան	Փետրուար	5
Տիմոթէոս	Հոկտեմբեր	15
Տիտոս	»	15
Տիրալը	»	10
Տիրան	Փետրուար	5
Տիրատուր	Յունուար	13

Տուքիկոս	Օգոստոս	31
Տրդատ	Յունիս	20
Տրիփոն	Օգոստոս	4
Տօնապետ	Ապրիլ	13
Բենատես	Յուլիս	16
Յօլակ	Փետրուար	5
Փառնակէս	»	5
Փալլակ	Փետ.	5
Փէլիկտիմոն	Սեպտեմբեր	21
Փլիլիպպոս	Նոյեմբեր	14
Փոկաս	Հոկտեմբեր	5
Փոտինոս	Յունիս	15
Քաջաջ	Փետրուար	5
Քերովբէ	Նոյեմբեր	7
Քրիստափոր	Հոկտեմբեր	22
Քրիստոսատուր	Յունուար	13
Օչին	Փետրուար	5
Օքսենտիոս	Դեկտեմբեր	10

Իգալան անուններ.

Ազապի	Յուլիս	23
Ազնիւ	»	15
Ակիւլինէ	Հոկտեմբեր	22
Աղանի	Յունուար	6
Աղեքսանդրա	Յունիս	11
Աղուիթա	Հոկտեմբերի	31
Անահիտ	Յուլիսի	5
Անատոլա	Յունուար	31
Անթառամ	Օգոստոս	15
Աննա	»	25
Անահիտ	Յուլիս	5
Աստղիկ	»	5
Արմենուհի	»	13

Արեգնազան	»	5
Անուշ	»	13
Ալծենիկ	»	27
Արաքսիա	»	27
Արփենիկ	»	27
Արփիկ	»	27
Աշխէն	Յուլիս	20
Արմաւենի	Մարտ	22
Արուսեակ	Օգոստոս	16
Արտեմիս	Հոկտեմբեր	22
Բամբիշ	Յուլիս	13
Բեթղեհէմ	Յունուար	6
Բերկրուհի	Օգոստոս	16

Գալիանէ	Մալիս	26
Գարեգնուհի	Դեկտ.	17
Գերանդուխտ	Հոկտեմ.	31
Գոհար	Օգոստոս	31
Գոհարինէ	»	31
Գոհարիկ	»	31
Դշխոյ	Հոկտ.	26
Դոմնա	Դեկտեմբեր	17
Դստրիկ	»	17
Ելպիս	Յուլիս	23
Եղիսաբէթ	»	25
Երանեակ	»	15
Երանուհի	»	15
Երմոնէ	Սեպտեմբեր	29
Եղեգնուհի	Դեկտեմբեր	17
Եւա	Յուլիս	16
Եւզինէ	Օգոստոս	3
Եւդոքսիա	Հոկտեմբեր	20
Եւպրաքսէ	»	8
Եւփիմէ	Յուլիս	13
Եւփրոսինէ	Մալիս	25
Զապէլ	Հոկտեմ.	31
Զարուհի	»	31
Զանազան	»	31
Զարմանդուխտ	Յուլիս	13
Զուարթ	Նոյեմբեր	7
Ընծայ	»	21
Թագուհի	Օգոստոս	15
Թամար	Հոկտեմ.	31
Թեկղի	Հոկտեմբեր	6
Թէոդիտէ	»	26
Թէոփիատէ	Սեպտեմբեր	29
Թուխիկ	Մարտ	24
Իմաստիկ	Մարտ	24
Ինգոս	Դեկտեմբեր	17

Իսկուհի	Օգոստոս	16
Իւղաբեր	»	25
Լուսաբեր	»	16
Լուսածին	»	16
Լուսարփի	»	16
Լուսիկ	Դեկտ.	18
Լուսինէ	Օգոստոս	25
Խնկաբեր	»	25
Խոսրովանուշ	Յունիս	20
Խոսրովիդուխտ	Յունիս	20
Ծաղիկ	Մարտ	22
Կալինիկէ	Հոկտեմբեր	22
Կատարինէ	Սեպտեմբեր	29
Կարինէ	Հոկտ	31
Կողդիա	Օգոստոս	3
Կուսինէ	Օգոստոս	16
Համասփիւռ	»	31
Հեղինէ	Յունիս	9
Հրածին	Հոկտեմբեր	1
Հռիփսիմէ	Մալիս	25
Ղամբէուհի	Սեպտեմբեր	28
Մագդաղինէ	Օգոստոս	25
Մանէ	Յունիս	2
Մարգարիտ	Դեկտեմբեր	18
Մարթա	Հոկտեմբեր	19
Մարիամ	Օգոստոս	16
Մարիանէ	Սեպտ.	22
Մաքրուհի	Օգոստոս	16
Միւռնոյէ	Հոկտեմ.	31
Յովհաննա	Օգոստոս	25
Յուլիանէ	Նոյեմբեր	23
Յուդիտա	Յուլիս	28
Յոյս	»	13
Յուսինէ	Յուլիս	13
Յուստիանէ	»	13

Նազիկ	Փետրուար 5
Նեկտարինէ	Սեպտեմբեր 29
Նոյեմզարա	Յուլիս 16
Նուարդ	Փետրուար 5
Նունէ	Յունիս 2
Շամունէ	Յուլիս 20
Շնորհիկ	Յունիսի 11
Շողակաթ	Օգոստոս 15
Շողեր	Սեպտեմբեր 15
Շուշան	Սեպտեմբեր 22
Ոգուհի	Յունիս 11
Ովսաննա	Մարտ 22
Պայծառ	Յուլիս 5
Պեղազիա	Հոկտեմբեր 6
Պերճուհի	Յունիս 20
Պիստիս	Յուլիս 23
Ռամելա	Հոկտեմբեր 20
Ռաքէլ	Յուլիս 16
Ռեբեկա	» 16
Ռեհան	» 5

Սաթենիկ	Փետրուար 5
Սանդուխտ	Յուլիս 11
Սառա	Յուլիս 16
Սողոմէ	Օգոստոս 25
Սովիա	Յուլիս 23
Ստեփանիա	Դեկտեմբեր 26
Սրբուհի	Օգոստոս 16
Վառլամէ	Հոկտեմբեր 6
Վասիլուհի	Նոյեմբեր 23
Վարդանոյշ	Փետրուար 5
Վերոնիկէ	Օգոստոս 25
Վիրգինէ	Յունիս 11
Տեկուսա	Յունիս 11
Տենչալի	Օգոստոս 16
Տիրուհի	» 16
Փերրոնէ	Դեկտեմբեր 17
Փիննա	Յունիս 11
Փոտինէ	Օգոստոս 25
Քրիստինէ	Յուլիս 13

III. ՕԴԵՐԵԻՈՅԹԱԲԱՆԱԿԱՆ

ԷՅԵՄԵՐԻՈՒ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

1909 թ. սարարա կը լինի ցորենով, ձէթով, զինով, մետաքսով, ձկներով և մրգերով:

Ձմեռը՝ սկզբին ցուրտ, կարկտով, մէջը տաք, վերջը բարեհաճոյ: Գարունն՝ ցուրտ և անձրևով մինչև յունիս ամիսն: Սմառն՝ որոտալից անձրևներով, աղբիւրների ջրերը կը սպակասեն, որից եղների մէջ ցաւ կընկնի: Սշունքին՝ զետեբը կվարարեն: Գեմոկրատէսի կարծիքով, կոխ է լինելու, հիւանդութիւններ էլ երևան կզան, պէտք է սակաւակեր լինել: Սակ ըրեակի բառանկիւնաձև զիրքը (հալեցողութիւնով) Լուսնթագին, դաշակում է, սաստիկ պատերազմներ, և թէ ալլազիների մի թագաւոր վշտանալով, իր թշնամիներից կենդուի, զուցէ և մեռնի նրանցից մեծ հարուած ստանալով - իր զինուոր ների կտորածով: Կոխների պատճառով ևս մարդիք իրանց թագաւորներից սրտնեղուած կյուսահատութիւն: Սոհասարակ թագաւորներին սպանում է

վտանգ, վէճ, խռովութիւն և տարածալնութիւն իսկ վաճառականութեանը վնաս: Ինչ վերաբերում է տանուտերի Սղեղնատորը լինելուն, գուշակվում է նաև որ այս տարի հողմալին է լինելու, զարունը խառնակ, երկիրը առատ սյողով և զինիով: Բայց ինչպէս աչգիները կվնասուեն կարկտից, այնպէս էլ խիստ պիտակներից ու այլ պատահարներից վնաս կհասնի: Շատ տեղ էլ սով: Սրեկէքից և արևմտքից պատերազմի պատրաստութիւնների ձայներ կլսուին, զօրքերը իրանց տեղերից կշարժուեն և ժողովուրդը իրար կանցնի: Շատ դաւառներ հեծելագորքից կասպատակուեն: Մեծամեծների տնէրը թագաւորից կտապալուին, նեղութեան ժամանակ իրանց որդեպը ուրանալու պատճառով և երկիրը ինչպէս նաև կաշեկոծուի: Միայն ասորոց երկրումը, բացի ոչխարների կտորածի զէպքերից, կտիրէ խաղաղութիւն և առատութիւն:

IV. ԱՍՏՂԱԳԻՏԱԿԱՆ

ՊԱՅԼԱԾՈՒ ՄՈՒՆՈՐԱԿԻ ԱՐԵՒԻ ՍԿԱՒԱՌԱ-
ԿՈՎ ԱՆՑՆԵԼԸ

Մնացեալ 1907 թ. նոյեմբերի 1-ին, փայլածու մոլորակը անցաւ արևի սկաւառակով: Այդ առիթով աւելորդ չենք համարում մի քանի տեղեկութիւններ հաղորդել մեր ընթերցողներին:

Փայլածու մոլորակը մեր արեգակ նային համակարգութեանը պատկանող և արևին ամենից մօտ եզոզ առաջին մոլորակն է, որից 53 միլիօն վերստ հեռաւորութեան վրայ է գտնուում: Իր շրջանառութեան ամենահեռաւոր կէտը արևից 64,680,000 վերստ է, իսկ ամենամերձ կէտը 42,650,000 վերստ: Փայլածուն խիստ արագաշարժ լինելով, մի վայրկեանում թռչում է 45 վերստ և իր շրջանառութիւնը արևի շուրջը կատարում է 88 օրուայ կամ երեք ամսուայ ընթացքում, որը կազմում է Փայլածուի մէկ տարին: Այս մոլորակը իր մեծութեան չափով հաւասար է երկրագնդին 38-րդ մասին, և այդ պատճառով եթէ Փայլածուից մեր երկրագնդին նայելու լինեն, այնտեղի երկնակամարում մեր երկրագունդը կերևայ ամբողջ գիշեր փայլող և առաջին մեծութեան աստղի չափ: Արևին մօտ լինելով, երկրագնդիցս եօթն անգամ աւելի շատ լուս և տաքութիւն է ստանում արևից և ինքը մութ և անթափանցիկ գունդ լինելով, Լուսնի պէս արևից է ստանում և անդրադարձնում այդ լուսը, և Արևի, Արուսեակի և Երկրագնդին մէջ կատարելով իր շրջանառութիւնը՝ Լուսնի նման փոփոխում է իր դիւրքը, որը հեռադիտակով նա-

լելիս դանազան երևոյթներով է երեւում:

Փայլածուի արագաշարժ և արևին մօտ լինելուցն է, որ յաճախ փոփոխում է իր դիւրքը, առանց հեռադիտակի հազիւ նշմարում, և այն էլ երբ երկրագնդին մօտ է լինում արևից ամենահեռաւորութեան կէտում գտնուելիս: Այդ ժամանակն է, որ արևի մայր մասնելուց կէս ժամ չտոյ նա փայլում է, որպէս առաջին մեծութեան չափի աստղ: Այդ միջևոյն արևին մօտ լինելու պատճառն է, որ արևից 28 աստիճանից աւելի չէ կարողանում հեռանալ և երկնակամարում, արևի մայր մասնելուց չտոյ, երկու ժամից աւելի չէ մնում:

2ը նայելով իր կարծառն շրջանառութեանը—մի օրն է 88 օրուայ ընթացքում,—այնպէս է փոփոխում իր երևոյթները, որ շատերը դժուարանում են որոշել թէ միևնոյն մոլորակն է, որովհետև մի անգամ տեսնում ես՝ ահա փայլեց արևմտքում որպէս երեկոյեան աստղ գիշերային վերջալոյսի ճաճանչներում, մէկ էլ տեսար՝ այլ ևս չերևաց, երկար ժամանակ հորիզոնից անհետացաւ: Մի քանի ժամանակից չտոյ նկատում ես, որ ահա հաւանակ կողմից նորից արևելքում արշալոյսի ճառագայթներում երևաց որպէս առաւօտուայ փայլուն աստղ:

Ինչպէս որ Արևի և Լուսնի խաւարումները դէպքը, այդպէս էլ այս երևոյթը աստղագիտութեան մէջ յայտնի է Փայլածուի արևի սկաւառակով անցնելու երևոյթները անունով: Այսպիսի երևոյթներ տեղի ունեցան

անցեալ XIX դարում հետեւեալ թւականներին՝ 1802, 1815, 1822, 1835, 1845, 1848, 1861, 1864, 1868, 1878, 1881, 1894, 1899 և վերջին անգամ 1907 թականին, բայց դրանց մեծ մասը պատահել է ըստ մեր աշխարհագրական միջօրէականի գիշերները, երբ արևը լուսաւորել է երկրագնդին արևմտեան կիսագնդի՝ ամերիկական մասը, որի պատճառով մեզ մօտ մեծ մասամբ չէ նկատուել այդ երևոյթները:

Մինչդեռ այս դէպքը արևելեան երկրագնդի՝ Նւրոպայի աստղագէտները մեծ պատրաստութեամբ դատարան ըստ ստեղծի այդ հազուադէպերից ամենահաջող ժամանակ հանդիպող այդ երևոյթին, որը տեղի ունեցաւ նոյեմբերի 1-ին, ուղիղ ժամը մէկին և 24 րոպէին, ըստ Քիֆլիսի միջօրէականի: Փայլածու մոլորակը սկսեց անցնել արևի արևելեան կողմից դէպի արևմտք արևի սկաւառակով, և երբ մո-

լորակը հասաւ արևի տրամագծի ուղիղ մէջտեղը, նրա վերի մասի հեռաւորութիւնը հաւասար էր արևի շրջանագծի 1/9 մասին. իսկ Փայլածուն երևաց որպէս մի սև կէտ, որի տրամագծի մեծութեան չափը հաւասար էր մօտաւորապէս արևի 1/200 տրամագծին:

Արևի տրամագծից՝ սկաւառակից սև կէտը անհետացաւ, այսինքն արևի սկաւառակով մոլորակի անցնելու վերջը եղաւ ճիշտ ժամը 4-ին և 49 րոպէին երեկոյեանս Հետեւապէս վերոյիշեալ երևոյթը՝ մոլորակի արևի տրամագծով անցնելու ժամանակամիջոցը տևեց է 3 ժամ 25 րոպէ:

Եթէ նոյեմբերի 1-ին երկնակամարը ամպամած չէր եղել, այս երևոյթով հետաքրքրուողները առանց հեռադիտակի, ծիտով սևացրած հասարակ ապակու կտորով էլ, կարող էին նշմարել արևի վրայ վերոյիշեալ երևոյթը:

Մ. Զ.

Վ. Ի Մ Ա Ս Տ Ն Ե Ր

— Զարմանալի է, որ մենք միշտ խիստ ենք զէպի ուրիշները, երբ հարցր նրանց պատասխանատուութեանն է վերաբերում:

— Երբ որ ծուլ ես, աղքատութիւնը ճամբորդի պէս պիտի գայ և կարօտութիւնդ զրահարուած մարդու նման:

— Եթէ ուրիշի յանցանքները դու չես ներել, այդպէս էլ իմացիր, որ քու յանցանքներն էլ ուրիշը չի ների:

— Սե՛ծ թշուառութիւնները երկարատեւ չեն լինում:

— Կենդանիներից ամենավտանգաւորը, կոպիտ և անբարիշտ մարդն է:

— Ինքնասիրութիւնը օգտակար զէնք է, բայց վտանգաւոր:

— Թշուառի և աղքատի հառաչանքները լսելիս մի լինիր ականջդ փակող, որպէս զի այդպիսի հանգամանքներում քեզ էլ լինեն լսող:

— Երբոր կոյրերի հետ ես խօսում, ինչու ես գոչների ու ներկերի մասին իզուր դատում:

— Թէ և պատահում է որ լիմարը դա-

տում է, բայց այդ լինում է միայն հիւանդութիւնից չտուր:

— Բարին և իմաստութիւնն է, որ չարաւորներին շատ խորթ է:

— Առանց նպատակի սկսած գործերն են, որ միշտ վնասակար են:

— Միայն միանգամ են կորցնում կեանքը, հաւատարմութիւնը և վարկը:

— Յիմարը ոչն մարդն է, ով որ երկնային դրախտը կնոջ մէջն է որոնում:

— Գիտութիւնը այն արհեստն է, որ սպահովում է աղքատութեան դէմ:

— Զահիլ ժամանակի չափազանց քէֆերն են պատճառ, որ ձերերը քաղձածութեամբ են հոգին աւանդում:

— Լաւ գրքերն են որ յանցագործութիւնից անդատ է պահում և մարդուն ձանապարհ հարթում՝ դէպի բարեգործութիւնը:

— Զարը ապագայ չունի:

— Սպիտակ մտղերը, նմանում է վրթորիկից առաջացած ծովի վրվուրին:

— Հանաքից մի վրդովիւր, և վրաւորանից մի զալբանայ:

VI. ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ

ա. ԴԻՍԱԳՈՒԹԵԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Զանազան դարերում գիտնականները և փիլիսոփաները դիմագուշակութեանը մեծ նշանակութիւն են տուել, նոքա, մարդու բարոյական արժանաւորութիւնները այդ գիտութեամբ էին որոշում, և այն ժամանակ այդ բացատրում էին նրանով, որ երեսի գծագրութիւնն է որ իր հանդիսանում է միջնորդ մարդու ներքինի և արտաքինի մէջ:

Այսպէս էին այն գիտնականների կարծիքը, որոնց թում անպայման պատկանում էին, Վօլֆը, Հելլերը, Սկալիգերը, Դէկարտը, Մոնտսոնը և նշանաւոր բնագէտ Բիւֆօնը:

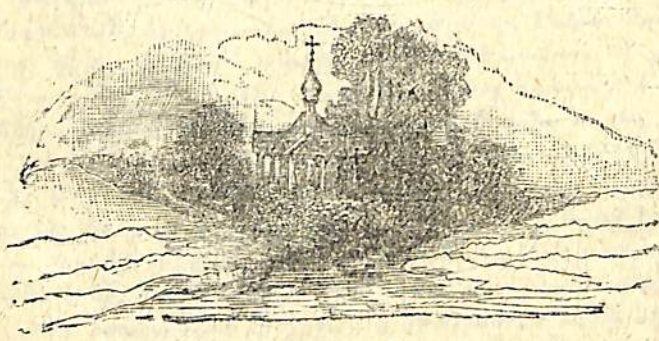
Գիմագուշակութեան գիտութիւնը մարդկային կեանքին ժամանակակից է, այն պատճառով որ մարդիկ իբար հետ որ և յարաբերութիւն սկսելիս, չէին կարող ուրիշ կերպ քննել և միմեանց հասկանալ, եթէ ոչ արտաքինով, տեսքով և գծագրութեամբ: Եւ շատ պատճառներով, այդ բնական է թում, երբ հենց ներկայումս ևս երեսի գծագրութեամբ այնպիսի գործեր են վճարում որ մեր կեանքում մեծ դեր են խաղում, օրինակ ինչպէս պսակն և ալլն: Դէմքի գծագրութեամբ և հաւացքով է որ քննում են մարդուն, որոշում հիւանդին և նրա հիւանդութիւնը: Գծագրութեամբ յատնվում է մարդու բարի, չար և զայրացկոտ լինելը: Մի խօսքով մարդու հենց մի հասարակ բարեձև տեսքը և քաղցրանկատ հալացքը, մինչև անգամ ամենահոռուտես մարդու աչքում մեծ դեր է կատարում և այնպիսի տպաւորութիւն անում, որ զբաւում է նրա սէրը և համակրութիւնը: Ի հարկէ այդպէս էլ պէտք է լինի, որովհետև անձնական տեսակցութեամբ և իր ներկայութեամբ մարդը աւելի շուտ և մօտ է ճանաչվում, քան թէ նրա խօսքը և հեռուից ստացած նրա գրութիւնը: Մարդ ամեն բանում կարող է խաբել, բայց նրա երեսը չի կարող մի անդամից այնպէս փոխուել, որ խաբի:

Եւ ճշմարիտ, ով կարող է ներս մտնել մարդու հոգու խորքը կամ շոշափել նրա ուղեղը, թէ ինչ է գտնվում մարդու գանգի մէջ:

Ինչը կարող է թափանցել այն դեպքում, մոռնների անդունդը, հասկանալու համար այն հակումները և կրքերը, որոնցով լի են մարդու գլխի ներակողմնը: Աչքերի և ականջի շնորհիւն է, որ լուսի և ձայնի հրաշալիքները գաղտնագործի մտնելով մեր գլուխը, տալիս են մեր խելքին բաւականութիւն:

Գիմագուշակութեան գլխաւոր կանոնը, հիմնուած է հոգեկան դրութեամբ տեղի ունեցող դպացումներին անցնող և մարմնի և երեսի գծագրութեանց շարժողութիւնը արտապատող շարձակումներով ինչպէս օրինակ հոգու խաղող դրութեան ժամանակ երեսը հանգիստ լինելով հասկացվում է մարդու յատկութիւնը: Մինչև անգամ ոչ թէ երեսի գծագրութիւնը, նոյն իսկ մարդու ձայնը նաև որոշում է մարդու դրութեան որպիսութիւնը, ինչպէս նաև նրա հոգու յատկութիւնը և ալլն: Ամենքիս հասկանալի է, որ երեսը կրքերի արտացոլացումն է: Զգուանքը, տըխրութիւնը, վիշտը, անբաղաբաւարութիւնը և լիմարութիւնը դնում են իրենց զրօշմը մարդու ձակատին: Հենց երբ նկատում ենք որ մարդ իր ճակատը խոնարհեց, յօնքերը կիտեց, դէմքը խոժոռեց, դրանից հասկացում է որ զգացմունքը անցնում է կամքին, և մենք զգում ենք, որ մարդուն անհաճոյ է տեղի ունեցած խօսակցութիւնը և թէ առաջարկած խնդիրը մնալու է անկատար:

Ահա հոգու այս ժամանակաւոր հակումները, մարմնի շարժողութեամբ մշտապէս դնում են իրանց կնիքը մարդու երեսին: Եւ այդ վատ հակումները սրտի խորքից վեր են սկսվում մի մասով երեսի գծագրութիւնը, որը յաճախ անցնում է սերնդից սերունդ: Հենց այս հանգամանքներից է կախուած այն փոփոխութիւնները, որը յաճախ ոչընչացնում է գեղեցկութիւնը մարդկան:

ցից, արբեցողութեան, զրուանքի, խանդոտութեան, ինքնասիրութեան և տխրութեան արդեցութեամբ:

Բ. Երազների բացատրութիւնը

Ինչ է երազը.— Ֆրանսիացի դիտնական Դէյօնէն երազների կանոնադրութեան մասին.— Մեր կարծիքը ժողովրդական երազահանի մասին:

Ինչիցն է առաջանում երազը, կամ երազում տեսած ամեն մի առարկայ ինչ է գուշակում—դեռ մինչև օրս ոչ ոք ճշտօրէն բացատրած չէ, քէն ի հնուց չեալ գանազան ժամանակներում եղել են երազների չափանի բացատրողներ և մեկնիչներ, ինչպէս մեզ այս տեսութեան վերջի մասում զետեղած երազների գուշակութիւնը, բայց քանի որ այդ գուշակութիւնները գիտութեան հիմնական փորձերով և ուսումնասիրութեամբ չէ բացատրուած, դժուար է հաւատ ընծայել Երազի և տեսիլքների բացատրութիւնը, գիտութեան համար չափանի նշանակութիւն ունենալով—ինչպէս հետեւեալ գրուածքից կերտւայ—չատերն ալժմ քննութեան առարկայ են շինել և ամեն մի մասնագէտ-գիտնական իւր տեսակէտից է քննում և հասկանում երազն ու տեսիլքը, այսպէս օրինակ.

Բնագէտը—այդ քննում է մարդկային մարմնին շամապատասխանող և բնական օրէնքներին հպակուօղ երեւոյթների տեսակէտից:

Քիմիկը—համարում է մարդկային մարմնի գործարանների կանոնաւոր կամ անկանոն գործողութեանց արդասիք:

Հոգեբանը (պսիխալոգ) բացատրում է քնի ժամանակ, մարդու մարմնի մէջ գտնուած անյայտ գոյութեանց տեսակէտից, ինչպիսին են խելքը, հոգին և այլն:

Իսկ մագնիսիզմով և հիպնոտիզմով պարապողները, երազի երեւոյթը մի աչք տեսակ վիճելով և ընդունելով իրանց տարբեր հաշիւացքներն ունենալու համեմատ էլ բացատրում են երազը: Այսպիսով եթէ որ քունը և երազը միանգամից և միակերպ մինչև օրս դեռ

չեն կարողացել բացատրել և վերջ գրել գանազան տեսակ կարծիքներին և մեկնութիւններին, ևս այսուհի դժուար է տեսիլքների և անուշ ջների պարզաբանութիւնը: Ներկ պոմա մեծ մասամբ հաւատ են ընծայում բժիշկների ընդգիմախօսութեանը, որոնք հեշտ կարողանում են արհեստական քուն և երազ առաջացնել ուղիղ այնպէս, ինչպէս ոչնչացնում են աւելորդ քնարբութիւնը: Մագնիսացնողն ևս ուղղակի քնեցնում է մարդուն առանց զեղատան օգնութեան գիմելով (շարժուածքով, ձեռքերով և աչքերով) և միայն իւր սղեցութեան շնորհիւ գրգռում է ու թմրացնելով անդրաշացնում:

Մինչև օրս եղած քննութիւններից նաև երևում է, որ երազներ, անուշները և տեսիլքները միշտ գանազան տեսակ են լինում, նազած մարդու կարողութեանը, կազմուածքին, նիստ ու կացին, և մարդկային խառնուածքների համեմատ, տարբերում են միմեանցից և անաբութեան նշաններով. օրինակ, զարկացող մարդը երեւակայում է զարուարելի կոխներ, պատերազմներ և այլն: Մեղամտգճուրը՝ ձորեր, անտառներ և տխուր տեսարաններ: Մաղաւտտ՝ փեղաբարոյ մարդուն երևում է անձու, ծով, ջուր, ձկներ, անտառներ: Արիւնային խառնուածք ունեցողին (sanguinist) զուարճայի տեսարաններ:

Այսպէս, երազները հետևանք են լինում գանազան և անթիւ տպաւորութիւնների:

Մի քանի աստղագէտներ էլ պնդում են, թէ ինչպէս արեւը, լուսինը և այլ մոլորակներն իրանց գրութեամբը և շարժումով ազդեցութիւն ունեն երկրագնդիս վրայ, այնպէս էլ ասում են նրանք, որ երազն էլ կախուած է նրանից թէ ինչն է ազդում քնածին, ուսինը թէ արեւը. նրանց կարծիքով լուսինը հովանաւորում է քնածներին այն ժամանակ, երբ արեւ հակասում է քնին, բայց իբր թէ զաղարում մարմնի վրայ բարեբար ներգործութիւն անելուց:

Շատերն ասում են—ինչպէս էլ հրնամը—որ քունը նման է մահուան, իսկ տեսիլքը կամ անուշը մեր կեանքի ուղղութեան մի ինչ-որ տեսակն է: Այսպիսի եղելութիւններին պէտք է

վերագրել ամեն ժամանակի և շատ ազգերի պատմութիւններից չափանի տեսիլքների երեւոյթները, որոնք շատ անգամ ուղիղ նախազուշակում էին ազեաներ և ուրախութիւններ: Այս պատճառով էլ հին ժամանակներում թագաւորներն ունէին իրանց գուշակող-խորհրդատուներն, որոնք անուանում էին պալատական աստղագէտներ և մեկնիչներ:

Շատ նոյնանման օրինակներ կարող էինք բերել այստեղ՝ եթէ թույլ տար մեր այս հրատարակութեան չափը: Բայց ժամանակը և գիտութիւնը դեռ շատ բան կասեն այս ինչդի վերաբերութեամբ, որ մեծամասնութեանն այսքան հետաքրքրական և դեռ ևս անմատչելի գաղտնիք է:

Իսկ երազների կանոնաւորութեան մասին Ֆրանսիացի դիտնական Դէյօնէն իւր վրայ գործ դրած փորձերից համոզուեց, որ երազը ուղղակի նրանից կախում ունի, թէ քնած ժամանակ ուղեղի որ մասն աւելի է տաքա-

նում: Օրինակ երբ իւր ճակատը ծածկում էր բամբակով, աչք ժամանակ քնում էր հանգիստ և կանոնաւոր: Երբ գլխի հոտի մասն էր տաքացնում, զարմանալի և անհանգիստ երազներ էր տեսնում. ձախակողմը տաքացնելուց՝ ֆանտաստիկական երազներ, որոնց մէջ երևում էին վաղուց՝ մոռացած տեսարաններ և պատկերներ. իսկ աջակողմը տաքացնելուց երազները աւելի հանգիստ, խելացի և այնպիսի տեսարաններ էին ներկայացնում, որոնք մօտիկ անցեալին էին վերաբերում:

Վերջացնելով այս տեսութիւնը, աւելորդ չենք համարում մեր կողմից չափանել, որ թէև մենք համամիտ չենք երազների ալալ բացատրութեանը, բայց ուսումնասիրութ. համար որպ.—գարեբարդ ժողովր. գործածութեան մէջ մտած—նրա հետաքրքրութիւնը շարժող—ընթերցանութեանը նպաստող և զբաւոյնի մենք հրատարակում ենք:

VII. Բ Ժ Ծ Կ Ա Կ Ա Ն

ՀԱՂԱՏՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՆՈՐ ՀՆԱՐԲ

Բերլինի պրոֆեսոր Կրոնմայերը մազերը թափելու դէմ ամենահաստատ հնարքն է գտել: Այս միջոցը—ելեքտրական կապույտ լույսն է, որը սառը ջրցիլի (տուշ) հետ, պէտք է զարձնել գէպի գլխի ճաղատ մասը:

Ըստ Կրոնմայերի մէկ ու կէս ամսուայ ընթացքում այսպէս բժշկուելուց յետոյ, բոլորովին ճաղատ մարդկանց գլխներին մաղեր երևացին, որոնք շարունակ աճելով գլխի ամբողջ ճաղատ (պօսլիկ) մասը ծածկեցին մաղի փնջերով:

ԵՐԻԿԱՄՈՒՆՔՆԵՐԻ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ ՄԻՋՈՑ

Փարիզի բժշկական ակադեմիային պրոֆ. Ռենօն երիկամունքների հիւանդութեանց (նեֆրիտայ, ալբումինարիի և այլն) բժշկութեանց մասին հետաքրքիր տեղեկութիւն տաւ:

Պրոֆեսորը առաջարկում է, վերուշեալ հիւանդութեամբ տառապողներին, խողի երիկամունքները թրջել տաք ջրի մէջ և կանաչեղէնով համեմելուց

յետոյ ամեն օր ինչպէս արդանակ ընդունել-խմել:

Պրոֆ. խոստանում է, եթէ ոչ բոլորովին ապաքինումն, բայց գոնէ նշանաւոր փոփոխութիւն գէպի լաւը Եւ բացատրում է այս միջոցը հետեւեալ կերպիւ: Երիկամունքները, ասում է պրոֆ. կազմուածքի բարելաւութեան և կանոնաւոր գործողութեան, զադոնի մղող այն գեղձն է, որը երիկամունքների հիւանդութեան ժամանակ իր գործողութիւնը ընդհատում է. ուստի այդ պատճառով պէտք է աշխատել որ այդ գործողութիւնը արհեստական միջոցով առաջացնել:

ԿԱՊՈՅՑ ՀԱՋԻ (ԿՕՎԼԻԻՇ) ԴԷՄ

Ֆրանսիացի բժիշկ Գերդէնը խորհուրդ է տալիս հիւանդի քթածակերին փչելու օրը երկու անգամ հաւասար չափով, իրար խառնած բորական թթուուտ (բօրն. կիւլատայ) և աղանձած սրճի շատ բարակ-շարմաղ փոշի. իսկ բժիշկ Միխէլն ևս իր կողմից թէև այս միջոցն էր գործադրում, միայն նա կնդրկի (բենզօլինի խէժ կամ բոսնալճաղօնայ) փոշի էր գործածում:

VIII. Ա Ռ Ո Ղ Ջ Ա Պ Ա Յ Ա Կ Ա Ն

ԱՌԱՌՏՈՒՄՑ ԹԻՅՆ

Ժամանակակից մարդս, առատօր զարթելուն պէս թէյ է խմում մի կտոր հացի հետ: Բժիշկները այս գործողութիւնը վնասակարէն համարում որովհետև գիշերները ստամոքսը աւելի հանգիստ լինելով, միջի թաղանթները պատվում են լորձուքով: Եւ եթէ քնից վերկենալուն պէս, կերակուր ըն-

դունուի, այդ ժամանակ, լորձուքը խառնվում է կերակրի հետ և ստամոքսի արտադրութիւնը նուազում:

Այս պատճառով, քնից զարթնելուն պէս մի փոքր, ոչ շատ սառն ջուր խմելու է, որ լորձուքը մաքրուի և անցնի բարակ (քոռ) աղիքները. որեց կէս ժամ անցնելուց յետոյ միայն թէյ կամ սուրճ խմելու է:

IX. ՄՍԱ ՆՏԻԿԻ ՆՍ

ՀԱՍԱՐԱԿ ԱՂԻ, ԲԵՆԵՐ ՄԱՔՐԵԼՈՒ
ՅՈՏԿՈՒԹԻՒՆԸ

Սև գործուածքները աղաջրով լուսնալուց չետոյ լաւ տեսք են ստանում: Իսկ եթէ պէտք է բծերը հանել, ալն ժամանակ աղաջրին պէտք է նշաղր սպիւր խառնել: Ժանգը, որ չաճախ ճերմակեղէնները ապականում է, հեշտ է մաքրվում, եթէ կիտրոնի հիւթի և աղի լուծուածքի հետ խառնուած, բիծը տրորուի և արևին զրուի:

Նւ եթէ բիծը շատ է հնացած, պէտք է մի քանի անգամ կրկնել:

Սառած սոյակիներն ևս աղաջրով շատ հեշտ է հալվում և մաքրվում:

Սլիւրի հետ խառնած անպիտան խոտերը և մասնիկներն իմանալու համար, պէտք է քիչ ալիւր ամել օդու մէջ. եթէ օդին սկսեց քիչ քիչ կանաչել, այդ նշանակում է որ ալիւրի մէջ վնասակար խոտերի խառնուրդ կա:

Փորագրեց խանաթ

X ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՀԱԻԵՐԻ, ԲԱՐԱԿ ԿՃԵՊՅՎ ՉՈՒ ԱՆԵԼՈՒ
ՊԱՏՃԱՌԸ

մարեայ ոչինչ ուշադրութիւն չեն դարձնում:

Հաւերի ձուարանների հիւանդութիւնն կամ շատ ճարպոտ կերակուր տալն է, որի մէջ ամխաթթուի պակասելովը, ձուաների կճեպը բարակ է լինո մ:

Գիւղատնտեսներից մինը երկու կլթուող կովերին փորձելով, նկատեց որ երբ կովերը ջուրը խմում են առուակի փափուկ ջրից, կովերը օրու զիշերուայ մէջ կթվում են 40 զինու շիշ (բուստիկա), և երբ կովերին աղբիւրի կոշա

Սյդ պատճառով, հաւերի կուտին, անհրաժեշտ է աւելացնելու, կիր, կաւիճ, բարակ ջարդուած և մաղած ձի կճեպ: Գէր կուտ տալու չէ և մի քանի ժամանակ շարունակ, հաւերին արաղաղներից հետու պահելու է:

— Իր մէջը մեծ քանակութեամբ երկաթ պարունակող ջուր տուին խմելու, կթուելը պակասեց մինչև 36—38 շիշ: Իսկ երբ երկու շաբաթից չետոյ կրկին կովերին լաւ ջուր խմացրին, կթուելը կրկին հասաւ 40 շիշեր:

Կովերի խմած ջրին զիւղացիք հա

XI. ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼՔ

ՏԱՐՈՒՆԵԱԿ ՀՆԴԿԱԿԱՆ ՍՈՎՈՐՈՒԹԻՒՆ

Սմբողջ Հնդկաստանում, որտեղ դեռ
ևս մաղարաջիններն (երանց իշխանները)
են կառավարում, մինչև այժմս
մնում է հետևեալ սովորութիւնը: Հէնց
որ նոր մաղարաջին պաշտօնի դուրս է
անցնում, նրան, իրա քաշի չափով,
ոսկի են կշռում: Այդ պատճառով պա-
լատի ամենամեծ սենեակում դնում են
կշիռը, և այդ կշիռի մի թաթում—մի կող-
մում իրան, Մաղարաջուն են կանգնաց-
նում: Իսկ միւս մասում այնքան ոսկի
են դնում, մինչև որ այդ թաթը միսին
հաւասարուի: Յետոյ այդ ոսկին ուղ-
ղակի խեղճ և աղքատ ժողովրդին բա-
ժանում:

235 ԲԻԼՕ ԿՇՌՈՂ ԿԻՆԸ

Իզմիրի մէջ տակաւին կը շարունա-

կէ ցուցադրութիւնը այն կնոջ, որուն
մարմինը երկու հարիւր երեսունըհինգ
քիւօ կը կշռէ: Անունը էլէն է. մէջքին
շրջագիծն է երկու մէթր հինգ սան-
թիմէթք, կուրծքը ու փորը այնքան
գէր են որ պատրաստի սեղմիրան (քոր-
սէտ) գտնել անկարել է: Իր գործածած
քորսէտը՝ տասնըվեց կանգուն կեր-
պասէ շինուած է. շրջադիւտ շինելու
համար էլ մէկ քանի ծրար կերպասի
պէտք կայ:

ՄԷԿ ԼԻԳՐ ԿՄԹԻ ՄԷՁ

Կթուելուց մէկ ժամ յետոյ իննը մի-
լիօն մեկրօք են աճում, երեք ժամից
յետոյ 30 միլ. չորս ժամից 130 միլ.
իսկ 25 ժամից յետոյ 73,500 միլիօն
մեկրօք:

XII. ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Հայոց թատրոնի 50-ամեակի առիթով

«ՏՕ՛, ԿԱԿՈՒԼԻ»

(Իմ պատանեկական լիշողութիւններից)

Վաթսուական թուականների վերջերն էր, հայոց թատրո-
նական ներկայացումներն, էլ Թիֆլ. Կօլօլ-թաղի Ներմազաննց մեծ
դարբասումը չէր տրուում, այլ չարաթը մի, մի անգամ կանոնաւոր կեր-
պիւ ներկայացումները տալիս էին Թամամչովի քարվանսարալի կո-
կիկ թատրոնումը: Մի խումբ հազ երիտասարդներ՝ վաճառական-
ներից և գործակատարներից, մշտական լաճախում էին թատրոն, և
թատրոնի վերնատան (րալօկի), միջին մասը 20—25 տեղ միշտ արօ-
նեմենտ ունէին վերցրած:

Այդ երիտասարդներն էին, որ դերասաններին օգնում էին
թատրոնի տոմսակներ տարածելում, մանաւանդ բենեֆիսների ժա-
մանակ, նրանց համար տեղական ճաշկաւոր շորեր, հանդերձներ
պատրաստելում աջակցում և դերասաններին թատրոնից օվացիա-
ներով ճանապարհ գցում:

Այդ ժամանակներին մի գիշեր չգիտեմ թէ ինչ էին ներկա-
յացնում, բայց լաւ լիշում եմ, որ լալտնի կոմիկ դերասան Ամերի-
կեանցի բենեֆիսն էր. և վերոլիշեալ երիտասարդների խումբը շատ
էր աշխատել այդ ներկայացման սոմսակները տարածելու, մանա-
ւանդ ներքի-հալարարցի մի Կակուլի անունով երիտասարդ, որին
Ամերիկեանը՝ իրեն աջակցութեան պատճառով մի տոմսակ էր նուի-
րել և այդ պատուելի Կակուլին այս անգամ թողնելով իր ընկերնե-
րին ռալօկում (վերնատանը) և իր տոմսակի Մ-րդ կարգը թողած
բազմել էր առաջին կարգի բազկաթոռներից մէկի վրայ և այնտե-
ղից անընդհատ զէպի վեր իր ընկերներին էր նայում, թէ արդեօք
նրանք տեսնում են, որ ինքը բազմել է առաջին կարգում:

Անցաւ ներկայացման առաջին երկու արարուածները և մեր
Կակուլին, բազմած բազկաթոռում առանձին հրճուանքով և բաւա-
կանութեամբ վալելում էր ներկայացման քաղցրութիւնը:

Հազիւ սկսուել էր երրորդ գործողութիւնը, որ դերասան պ.

Ամերիկեանը բեմ դուրս եկաւ մի մօնօլոզ սկսելով: Այդ մօնօլոզը ինչ որ շատ երկարացաւ և դեռ չարունակուած էր, որ վերնալարկից լսուեց մի ձայն՝ «տօ, Կակուլի»: Կակուլին ուրախութեամբ վեր նայելով և ցոյց տալով իրան. ձեռքով անպէս ձեռքերէն թէ տեսնուած էք ինչ տեղ եմ նստած: Մի ուրիշը ասում էր իր ընկերօջը, «Գիգօ, Գիգօ, մէ տես, է, տօ, Կակուլին վազդի է նստած է»: Այդ ժամանակ Կակուլին այդ կողմն էր նայում և բազկաթուռից չէր դադարում՝ ինչպէս թիֆլիզցին է ասում, «փքած նստած» անընդհատ վեր ու ներքե, աջ ու ձախ նայել ուրախացած. բայց չէր մտածում, որ իր ուրախութեան վերջը արդէն հասել էր:

Ինչպէս Կակուլու ընկերները, այնպէս էլ Կակուլու բազկաթուռի վրայ նստելու պատմութիւնը գիտցողները ձանձրացած նաև Ամերիկեանցի երկար մօնօլոզից, սկսեցին ամեն մէկը իր կարգով ձայն տալ Կակուլուն՝ «տօ, Կակուլի, տօ, Կակուլի, տօ, Կակուլի», այնպէս որ Կակուլու համար անսպասելի լինելով այս դէպքը, խեղճ Կակուլին էլ գժուել հօ չէր, որ վեր նայէր, այլ բազկաթուռի վրայ մեխուած նստած մնացել և գլուխը քաշ էր գցել ու սպասում թէ արդեօք երբ պէտք է վերջանար մօնօլոզը, որպէսզի մի կերպ դուրս փախչէր և ազատուէր այդ խալտառակութիւնից:

— «Տօ, Կակուլի, տօ, Կակուլի», շարունակուած էր. այս անգամ ով բանից տեղեկութիւն չունէր, նա էլ էր բղաւում, և ոչ ոք էլ մօնօլոզին լսող չլինելով, ամեն կողմից ամենքը միարեբան «Կակուլի» էին ձայն տալիս:

Գերասան Ամերիկեանը ստիպուած եղաւ մօնօլոզը ընդհատել և նայում էր թէ Կակուլուն և թէ հասարակութեանը, սպասելով որ կընդհատուի և ինքը կըշարունակի: Մինչդեռ ազմուկը և հըրհօոցը քանի գնում սաստկանում և համարեա ներկայացումը խախտուելու վրայ էր: Ամերիկեանը չզիտէր ինչ անէր, իր բենեֆիսն էր, չէ որ բենեֆիսին տրուելիք նուէրներից էլ կըզրկուէր և որպէսզի մի ելք գտնի, անմիջապէս հէնց բեմից դիմեց Կակուլուն հետևեալ խօսքերով «Տօ, Կակուլին դուն չիս, չիս իմանում, քիզ ին կանչում, էլի, աղբաթի խէր, դուս գնա, էլի»:

Այս խօսքերն էին պակաս, ամբողջ թատրոնը ծիծաղից համարեա իրար էր անցնում «տօ Կակուլի, դուս կորի» ձայնից:

Թէ Կակուլին այդ ժամանակ ինչ էր մտածում, ես չգիտեմ, միմիայն այն նկատեցի, որ կայծակի արագութեամբ թատրոնի հա-

րաւալին դունից դուրս փսխաւ, թողնելով ծիծաղից տանջուած հասարակութեանը մի փոքր շունչ քաշելու և հանգստանալու: Իսկ Ամերիկեանի շարագուշակ մօնօլոզը վերջացնելուց ներկայացումը շարունակուեց իր կարգին:

Այդ օրուանից ով Կակուլուն պատահում էր և բարևում, Կակուլին այնպէս էր կարծում, թէ այդ բարեողը այն ներկայացման ներկայ եղողներին է, որ իրեն, իր խալտառակութիւնն էր փշեցնում:

Այդ դէպքը շատ երկար ժամանակ թիֆլիզում խօսակցութեան առարկայ էր դարձել, որ տարիներով լիչում էին, մինչև անգամ երեսուն տարիներից լետու էլ հանգուցեալ Աղէք. Նրիցեանը պատահելիս՝ «տօ Կակուլի» էր ասում:

Ինչ վերաբերում է այդ օրուայ հերոս Կակուլուն, այդ դէպքից լետու էլ թատրոնում ոչ ոք նրան տեսնող չեղաւ:

Մակ. Չմկեան

Մի դիւզացի էլը բարձած գնում էր բազար. ձանապարհին մի ցեխոտ տեղ էլը ընկաւ ու խրուեց. շատ աշխատեց գիւղացին էլին բարձրացնելու, հնար չեղաւ չէնց այդ բոսկին նոյն տեղով ուզում էր շտապ անցնել մի ձերուկ քահանայ: Գիւղացին կամենալով բարեարտարար զգուշացնել քահանային կանչեց՝

— Ա տէր, ըստեղով մի գալ, թէ չէ իմ էլիս օրը կընկնես:

ՎԱ, ՌՊ, Ե ԱԻԵԼԻ ՄԵՆ

Խաղում էին Արտաշէս Բ. պիէսը: Պարսից Շապուհ արքան նստած էր իր

դահլի վրայ, որի շուրջը պատել էին իր պալատականները. վերջիններից էր և մեր Զարդեղեանը, որի «մէջք»-ը յանկարծ խիստ քոր է գալիս, և նա, որ երեսը դէպի հանդիսականները կանգնած էր, շուտ է գալիս, «մէջք»-ը կայի հանդիսականներն անում ու ամենայն եռանդով քորում:

Երբ դուրս է գալիս բեմից, ամեն կողմից սկսում են լանդիմանել թէ՛

— Տօ՛, տնածակ, այդպէս անքաղաքաւարութիւն կանե՞ն:

— Վա՛ ի՞նչ է. ո՞վ է անելի մեծ թագաւորը թէ՞ հանդիսականները:

XIII. ԲԱՆԱՍՏԵՂԾԱԿԱՆ

Գ Ո Վ Ք *)

Պարոն Բարախանինց Առաքելին, իրա 25 տարուայ քաշած աշխատութենք պատուին:

Առաքել Բարախանեան

(L E O)

(25 ամեայ յօրելեանի առիթով)

Ղարաբաղ երկրի, շնորքով զաւակ,
Վարպիտ հայ-գրող, Լէօ Բարախան,
Միր ունճպար խալիսիս, արզն էլ լսէ:
Էսօրուան միր զարթ, աղպէր պատուական:

Շնորհում իմ Ձիր, քսանուհինց տարուայ,
Քաշած Ձիր ջափէդ, խիղճ ասկիդ համայ:
Իւնանդա Գրողիդ, լաղաթի զալմիդ,
Միզպէս պատուդնիր շատին համաշայ:

Հին, հին դաւթրնիր, շատիս քրքրի,
Անցկացած բանիր, շատիս գիր հանի.
Տանջուած խիղճ աղկիդ-մօլորուած խալիսիս,
Մով դառած դարզն էլ, շատիս հիդ պատմի:

Միդ համայ ջէր Դուք, շատ էրգար ապրիք,
Տիրանաք էսէնց, շատ փառք ու պատվի.
Էս միք հայ-խալիսն էլ, զուրթէ փատ հալի,
Էլի մէ բերան, հենց գովբդ է տալի:

Ձէր շատ ձեռագրիր փոշու տակեմէն,
Հանիս ու բերիս խալիսի մէջ մէջդան.
Էս անդէր քախիս հալ ու ափալն էլ,
Դաւթարդ գցիս աշխարքն իմանայ:

*) Այս ուղերձը պ. Լէօյի 25-ամեակի յօրել. մայիսի 22-ին դեր. պ. Տէր-Դաւթեանը Քիֆիլիզցու տարագով հագնուած Մ. Չմշկեանի կողմից կարդաց առաջուց հետեւեալը արտասանելով:

Չմ հնուց ննգիր Խարփուխեցի Փարվանը— 2 իմիշկովինց Մակարը, ինձ վրայ էս պարտքն է գրի, վուր միր, քաղքի ունճպար խալիսի կողմէն էսօրուան օրս Ձիդ շնորհկինք, Ձիդ համայ էրգար ումեր ու ջանսաղութին խնդրինք Առտծեմէն, ու իր դաւթրներն էլ հօրէս մօղարած զրգիլ է Ձիդ համայ փեշքաշ— էսօրուան օրս լիշատակ, ու հիդն էլ էս իմ Փարվանս մէ ինչոր էր գողրեմէն փչած վուսանավուր է սարքի զրգի, վուր էստի կարթամ, Ձիդ արդ անիմ, միր էս անտէր ու անտիրական քաղքիս հալն ու ափալը. էդէքի մէ միր ջրատար ունճպրներուն էլ դաւթարդ գցիս, վուր իրանց ցան իմանան, — էք բաց անին, օր տեհնին ու վուր վուտի տակ չըհատրվին Այ, վուսանատրն էլ էս է:

Ման. Աշխ.

Մտեղ չը գցիս, նոր ջհէլնեբու,
 Անդամ արարքը, կդէր խելքի գան.
 Աղպէր զաւմաղլով, վաչինչ չի դուս գայ,
 Այլ խեղճ ունճարի հողին կու դուս գայ:

Ջէր էսէնց օրիր, շատ կեհայ գուքայ,
 Շատ գլուխ քալլէք, էլ շատ կու չօրնան,
 Մաղրամ մարքրիտ, դաջած գրիրդ,
 Յախտենական, անջինջ կու մնան:

Վունչիչ զառ ու գանձ, չունիմ վուր Ձիդ տամ,
 Էս մէ դովբդ է, խիբիս զոր տուած.
 Փանանդայ-ճաղիտ, վունցոր թաւաղայ,
 Փայլողու կապած, սրտեմէս բխխամ:

Դուք էլ ախարտինք—բիլան քաղկցիք,
 Էս օրուան օրս պահինք չիշատակ.
 Լաղաթին շնողկնիք ձէն տանք մէ բերան,
 Կեցցիս, շատ ապրես վարպիտ ձէս շան:

22-ին մայիսի
 1908 թ.

Փարիտխեցի Փարվանը:

XIV. ԿԵՆՍԱԳՐԱԿԱՆ

ՀԱՅ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

Կամսար Տէր-Դաւթեանց

Ուսուցչական փշոտ ասպարիզում ծառայաց անձանց նիւթա-
 վան զրութիւնը որքան անհախանձելի է, աչնքան էլ աննպատ է
 աղգիս ալդ շարքաչ մշակների բարոյական վարձատրութիւնը.
 Հատարակութիւնը դեռ այն դիտակցութեան չէ հասել, որ իւր լուսա-
 տրութեան հռանդուն գործողների արժանիքը ամենաչն կերպ
 փաստեի: Հէնց ալդ անբնական զրութիւնից է, որ շատերը մեր
 ուսուցիչներին, իսկապէս իրանց վարն անելով աղգաչին խամ հո-
 ղի մէջ և ընտիր ստուղներ ալով անպատութեան մէջ են կոր-

չում: Ժամանակ է արդէն այդ օգտակէտ ժողովրդական մշակները պատկերը հասարակութեան սեղանի վերայ դնել և ամենայն ակնածութեամբ նայել նոցա արած արդիւնաւէտ գործերի վրայ, որոնք «կարապետ» են հանդիսանում լետագարեկող լուսաւորութեան մշակների համար. մեր պարտականութիւնն է այդպիսիներին անլաւութիւնից հանել և իրանց արժանաւոր տեղը բազմեցնել: Այդպիսի ուսուցիչներից մէկն է և կամսար Տէր-Մաւթեանը, որի արած ընտիր ուսուցչական գործունէութիւնն է որը այստեղ առաջ եմ բերում:

Կամս. Տէր-Բաղդասարեան Տէր-Մաւթեանցը ծն. է 1844 թ. Ս. Յովհան Իմաստասէր կաթողիկոսի ծննդավայր Օձուն (Ղօռուալ-Ուղունլար) գիւղում: Սկզբնական ուսումն ստացել է Սանահնի հռչակաւոր վանքում, որից լետու հանդուցեալ Երկաջնարազուկ-Արզութեան Ղահրաման իշխանի հաշուով մտել է որդեգիր Թիֆլիզի Ներսիսեան դպրոցը 1858 թ., լատնի Գէորգ Աբովեանի և Գարեգին (լետու՝ Մեղքիսեղեկ եպիսկոպոս) Մուրադեանի ուսուցչութեանց օրով: Այս շրջանումն էր որ Նորսիսեան ուսումնարանը իւր ծախսով տպեց Կ. Տ.-Պ.-ի առաջին թարգմանած «Պարլէի զրուցները Եւրոպայի, Ասիայի, Ափրիկէի և Ամերիկայի մասին» գրքովը: 1863 թ. Կ. Տ.-Պ.-ը, դպրոցը աւարտելով, մտաւ գիմնազիօնի IV դասարանը:

Այդ ժամանակները չկային մայրենի լեզուի համար լաւ դասագրքեր. չկային նաև մանաւանդ ուսու լեզուի դասագրքեր հայոց ուսումնարանների համար: Կ. Տ.-Մաւթեանցը սկսում է դասերից ազատ ժամանակները դասագրքեր յօրինել և թարգմանել թէ հայերէն և թէ ուսերէն լեզուով: Օրինակ Ուշինսկուց թարգմանում է «Մանկական աշխարհների» (Дѣтскій міръ) Ա. և Բ. հատորները, «Ընդհանուր պատմութիւն» Իլովայսկու (ձեռագիր) և նորա լատնի «Русское слово» դասագիրքը հայոց ուսումնարանների համար, որը թէ Աեհափառ կաթողիկոսից և թէ ժողովրդական լուսաւորութեան նախարարութիւնից հաւանութիւն է ստացած «Իբրև օգտակար ձեռնարկ» ընդունուած է հայոց հողեր ուսումնարաններում: Այդ դասագիրքը արդէն տասնամէկերորդ անգամն է տպագրուած և 45,000 օրինակ էլ ծախուած:

Կ. Տ.-Մաւթեանցը, ունի և բանաստեղծական ձիրք, որը գործադրել է թէ ինքնուրոյն և թէ թարգմանական բանաստեղծու-

թիւները վրայ, որոնցից միայն շատ քչերն են մինչև այժմ տըպագրուած:

Պ. Տ.-Մաւթեանը աշխատակցել է նաև պարբերական մամուլին, «Գարուն», «Կուռնկ», «Մեղու» լրագրներում, հրատարակել է նաև միքանի գրքեր, օրինակ «Մոցի երգարան» և «Կախարդած պրինց» կամ «Հոգեփոխութիւն» անունով կատակերգութիւնը, որ թարգմանութիւնն է, որ լաճախ ներկայացուած է:

1867 թուից սկսած մինչև 1885 թ. Կ. Տ.-Պ. գաւառներում ուսուցչի պաշտօն է կատարել—նախ՝ Մեծ-Ղարաքլիսում, լետու թէլաւի հայոց երկսեռ դպրոցներում: Կովկասի Ստաւերապօլում, իր աշխատութեամբ առաջին անգամ բացուեցաւ և՛ օրիորդաց ուսումնարան. 1874 թուից մինչև 1878 թ. Սղնախի երկսեռ դպրոցներում, ուսուցչութեան հետ միասին Կ. Տ.-Պ. վրաստանի և Իմերէթէ թեմական վերատեսչի օգնական էր համարուած՝ թէլաւի, Սղնախի և Չաքաթալի գաւառներում, որ ժամանակ և նրա աշխատութեամբ բացուեցան՝ օրիորդաց դպրոցներ՝ Սղնախում և ձխական ուսումնարաններ—Չաքաթալում ու վէլիսցիխէյում: 1878 թ. տեղափոխուեց Թիֆլիսի կաթողիկէ Ս. Գէորգ եկեղեցու ուսումնարանը տեսչի և ուսուցչի պաշտօնով, ուր մնաց մինչև 1885 թ., երբ փակուեցան հայոց ձխական ուսումնարանները:

Այդ ժամանակ իւր աշակերտութեան ընկեր Թիֆլիզի քաղաքագլխի օգնական Պօղոս Իզմայիլեանը Կ. Տէր-Մաւթեանցին նշանակեց Քաղաքային Վարչութեան մէջ «գործակալ-ապենտի», պաշտօնում, որը մինչև այժմս վարում է ամենայն եռանդով, վալելելով թէ իւր մերձաւոր իշխանութեան և թէ հասարակութեան ընդհանուր համակրանքը:

Գր. աւ. ք. Երզնկեանց

(Նուէր Արտեմիին)

Վաղ առաւօտ էր, երբ ցրիչը մի հեռագիր բերաւ: Հեռագրողը վաղեմի ու մտերիմ ընկերս էր—«վաղը հանդիպի. պօստատար գնացքով պէտք է անցնեմ.—Արտէմ»:

Սաստիկ ուրախացայ. վաղուց էր չէի տեսնուել ընկերոջրս հետ, պէտք է հանդիպէի թէկուզ կարճ ժամանակով: Որքան բաներ էին անցել գլխովս այն օրից, երբ մենք բաժանուել էինք, որքան բաներ ունէինք միմեանց պատմելու: Ուրախութեանս շափ չրկար: Ամբողջ օրը գործելու տրամադրութիւնս կորցրի ու մտածում էի միմիայն ընկերոջս մասին:

Սուստեան ժամը 5-ն էր, երբ արթնացայ:

Վախենալով, որ մի գուցէ գնացքին ուշանամ, շտապեցի կայարան, որը հեռու չէր բնակարանիցս: Այնտեղ էր նաև ընկերներէս մէկը—Ներսէսը, որը նույնպէս դիմաւորելու էր եկել Արտեմին ու շրջիտէր ինչպէս արտայայտել իր ուրախութիւնը: Սրտատրոփ սպասում էինք գնացքին ու չէինք զգում, թէ ինչպէս առաւօտեան ցուրտ քամին սկսում էր մեզ սառցնել: —Մի ժամ շանցած լուսեց շոգեկառքի սուղոցը, հնչեց զանգը, ու գնացքը տնքալով ու հեալով կանգ առաւ կայարանի առաջ: Սկսեցինք որոնել Արտեմին—չըկայ ու չը կայ: Մի քանի րոպէ որոնելուց յետոյ՝ մտանք վագօններից մէկի մէջը, որտեղ պատահեցինք մի ծանօթի, որից իմացանք թէ Արտեմը պէտք է որ II կարգի վագօնի 4-դ կուպէլում լինի: Աւելացրեց, որ Արտեմը երևի քնած է: Շտապեցինք ցոյց տուած բաժանմունքը, դուռը հրեցինք, բացուեց: Ամբողջ կուպէն, որ չորս մարդու էր յատկացրած, դատարկ էր, միմիայն ներքևի մասում քնած էր նա—Արտեմը: Որքան ուրախ էինք: Նա մեր մտնելու ձայնից շարթնացաւ: Մենք առաջ անցանք: Աղօտ լոյսի տակ ես դիտեցի քնած դէմքը—Արտեմն էր, կասկած չըկար: Սկսեցի փափսալ ընկերոջս հետ: Գլխումս մի շարածծի միտք էր ծագել: Եւ ահա ընկերս դուռը փակեց, որից յետոյ ես մօտեցայ քնածին ու գոռացի «руки-вверх!» Յանկանում էի ընկերոջս հանաքով վախեց-

նել: Բայց... որքան մեծ եղաւ իմ զարմանքը, երբ քնածը արթնանալով սկսեց բղաւել, գոռգոռալ «караулъ, спасите, рѣжyтѣ, грабятъ!» Ես սպշեցի: Զայնն անծանօթ էր: Մի րոպէում ներս թափուեցին ժանդարմները, կօնզուկտօրները ու պօստը պահպանող զինուորը: Մենք ձերբակալուած էինք: Խուզարկութեան ենթարկելով, ինձ մօտ գտան մի մաուզէր ատրճանակ. ընկերոջս մօտ՝ մի բրաունինգ: Քնածը յայտնեց, որ ինքը մի ոռու առևտրական է Պետրով ազգանունով, Տ. Բաղաքից և գնում է Մօսկուտ, հետն ունենալով 30,000 ռուբլի: Մենք քարացել էինք: Զգում էինք, որ հանաքը դազանակի է փոշուել: Ախ, այդ անիծած ատրճանակները... վերջին ժամանակներս նրանք մեր անբաժան ընկերներն էին, թէև կրելու իրաւունք չունէինք, և ահա մեր գլխին փորձանք բերին: Մեզ առանձնացնելով՝ բանտ նետեցին: Անզգայացել էի, բայց գիտէի, որ հանաքս թանկ է նստելու:—

Տասը ժամ շանցած՝ ինձ տարան զինուորական ժողովարանը, որսեղ մեզ պէտք է ենթարկէին զինուորական դաշտային դատարանի: Այնտեղ էր և Ներսէսը: Խեղճը մի քանի ժամում կարծես ծերացել էր, ցնորուածի տպաւորութիւն էր թողնում: Մեզ կարճ հարց ու փորձի ենթարկեցին: Երգում էինք աղաչում, որ հաւատան մեզ, որ մենք աւազակներ, էկսպրօպրիատօրներ չենք, որ մեր արածը լոկ հանաք էր: Անխիղճները չըհաւատացին: Քիչ խորհրդակցելուց յետոյ՝ կարգացին դատավճիռը. մենք դատապարտուում էինք մահուան կախաղանի միջոցով վաճառական Պետրովի վրայ յարձակուելու համար: Ես այդ տանել չըկարողացայ, գլուխս պտտուեց ու ընկայ անզգայ:

Ուշքի գալով տեսայ, որ կրկին խոնաւ բանտում եմ, ու մօտս նստած է աեղական հայ քահանան: Ախ, այդ նույն քահանան էր, որին ես ատում էի հոգուս բոլոր կարողութեամբ:—Նկատելով, որ ես ուշքի եկայ, նա սկսեց.—«որ-

դեակս, մեղայ եկ, Աստուած մեծ է, նա քո յանցանքը կը ներէ:—Ես չէի պատասխանում: Ծանր խոհեր էին ինձ պաշարել.— Բայց միթէ իսկապէս կը կախեն ինձ. մտածում էի ես— միթէ արգարութիւն չը կայ այս աշխարհում: Եւ ինչ իրաւունք ունեն նրանք ինձ մահացնելու... Յիշեցի ծնողներիս. ախ, այն խեղճերը... հայրս, մայրս, քույրերս, փոքրիկ եղբայրս .. խեղճեր, վիշտը նրանց կը սպանէ... Ախ, եթէ կարողանայի գէթ մի րոպէով նրանց տեսնել, համոզել որ ես մեղաւոր չեմ, հանաք էի անում: Նրանք ինձ կը հաւատային, ծնողական սիրտը կը զգար ճշմարտութիւնը: Չը հաւատային դատաւորները... ո՛ւհ, անիրաւներ...

— «Որդեակս, մեղայ եկ, Աստուած կը ներէ» կրկնեց քահանան:—

- Ուհ, հեռացիր, տէրտէր: Աստուած... Աստուած չը կայ ..

Քահանան ճարահատեալ հեռացաւ Սի Ժամ անցած, ինձ դուրս տարան: Արշալոյսը բացուած էր... Յուրտ ու պարզ եղանակ էր: Ես անզգայ առաջ էի գնում զինուորների օգնութեամբ: Ահա և կախաղանը... ահա և այն սև փոսը, որ պատրաստել էին ինձ համար: Գահիճը մօտ եկաւ... ո՛ւհ, նրա զգուելի դէմքը... նա հարբած է. օղու հոտը հինգ քայլի վրայ, քիթ է ծակում... Մօտեցաւ ինձ, հազցրեց ըսպիտակ հալաւը ու մօտ տանելով կախաղանին, թոկը անցրեց պարանոցովս... Ես այլևս չէի արտասուում... Երբ մօտ կանգնած օֆիցերը նշան տուաւ ու դահիճը մօտեցաւ, որ դուրս քաշէ աթուր, որի վրայ բարձրացրել էին ինձ, աչքերս սևացան... Ես ուշաթափուեցի..

— «Բրիգոր, զարթիր, ա՛օ, անպիտան, այդպէս պինդ կը քնեն, վեր կ'աց, ես եմ, Արտեմը: Ինչո՞ւ գնացքին չը հանդիպեցիր՝ ստիպուած եղայ քեզ տեսնելու համար մի օրով մ'նալը.—

Զարթեցի: Տեսածս ծանր, սարսափելի երազ էր...

Հասարակ պարտաւորակի օրինակ

Թիֆլիս, 1-ի Յուլի 1908 Ք.

Մուրհակ 1000 ռուբլի արծաթի
Յուլիսի մէկին, հազար ինն հարիւր
ինն ամի, պարտաւոր եմ վճարել
Քիֆլիսի 2-րդ-կարգի վաճառական
Յուլիաննէս Մաթէոսեան Կիրակոսեա
Նին հազար ութիւ արծաթ, որը ես
Նրանից լիովին ստացել եմ:

Ս տ որ ա գ ր ու թ իւ ն — Քիֆլիսի քա-
ղաքացի Անտօն Պօղոսեան Նիկողոսեան:

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՉԱՓԵՐ

Մակերեւոյթի.

Պառակուսի մղոնը ունի	49 քառ. վերստ
» վերստը »	250,00 « սամէն
» սամէնը »	9 » արշին
» արշինը »	16 » վերշոկ
» սամէնը »	49 » ֆուտ
» ֆուտը »	144 » դիւլիմ
Գետեատինը ունի	2400 » սամէն

Բոլիանդակուժեան չափեր.

Պարանարդ մղոնն ունի	343 խոր. վերստ
« վերստն »	125 միլ. խ. սամ.
» սամէնն »	27 խոր. արշին
» » »	343 » ֆուտ
» արշինն »	4096 » վերշ.
» ֆուտը »	1728 » դիւլիմ
» արշինն »	21,952 » »
» սամէնն »	110,592 խ. վերշ.
592,704 խոր. դիւլիմ. 1 միլիօն խոր.	
հարիւրերորդ սամէնին (1 сот.):	

Ընդդեմների չափեր.

Լաստը ունի	12 չետվերա
Չետվերտը	8 չետվերիկ
Չետվերիկը	8 դարնցի

Հողուկների չափեր.

Տակառն ունի	40 վեդրօ
Վեդրօն »	10 շտօֆ
» հաւասար է	30 գրվ. ջրի
Շտոֆը կամ կրուժկէն ունի	2 շիշ (բուլիշ)

Դեղատան քաշեր.

Դրուանքան ունի (84 մս.)	12 ունց
Ունցիան »	8 դրախմ
Դրախման »	3 սկրուպուլ
Սկրուպուլը »	20 գրան
1 գրանը »	1 ցորենա- քաշ:

Ք Ա Շ Ե Ր Ը

Չափան երկրների չափեր

Անգլիայի 1 վաճ. գրվ.	16 ունց. հա-
ւասար է ռուսաց 1 գրվ.	10 մսխ.
Յրանսիացոց 1 գրվ. —	» 1/2 »
կիլօգրամը .	1 » 41 »
Պրուսիայի 1 ֆուտը 1	» 13 »
1 ցէնտնէր. .	— » 1/2 »
Չինաստանի 1 գրվ.	2 » 40 »
Նապոնիայի 1 մուէ	57 » 1 »
1 կատտին .	1 » 42 »

2) ԿՈՎԿԱՍԻ ԳԱՂԱՔՆԵՐԻ ԲԱՐՁՐՈՒԹԵԱՆ 3) ԿՈՎԿԱՍԻ ՄԻ ՔԱՆԻ ՅԵՂԵՐԻ ԱՇԽԱՐՀԱՆ
ԶԱՓԸ ԵՒ ԲՆԱԿԻՉՆԵՐԻ ԹԻՒԸ ԳՐԱԿԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

Քաղաքները	(տունաչ). Բարձր. ձ. մակեր.	Բնակիչ. թիվը	Տեղերի անունները	Հիւս. լայն.	Արև. եր- կայն.
Քիֆլիս	1400	186,000	Ալէքսանդրապոլ	40 47	61 29
Բաղու	—	112,000	Ախալցխա	41 38	60 38
Նկատերինոզար	—	67,610	Ախալքալաք	41 25	60 08
Ստաբրոպոլ	2000	42,017	Բազու	40 22	67 29
Վլադիկաւկազ	2346	46,981	Բորժոմ	41 50	61 02
Շամախի	2230	28,545	Գանձակ	40 40	64 01
Մալիոպ	—	27,945	Գէորգեւլակ	44 08	61 08
Նչսկ	—	37,915	Գորի	41 59	61 46
Շուշի	5076	32,806	Գոռոնա	43 19	63 21
Նուխի	2454	27,757	Դիլիջան	40 44	62 32
Ալէքսանդրոպոլ	5079	33,000	Դերբենդ	42 03	65 57
Գանձակ	1446	25,294	Դուշէթ	42 05	62 21
Գութալիս	—	24,227	Նկատերինոզար	45 01	56 37
Երևան	3229	24,555	Երևան	40 10	62 10
Գերբենդ	—	15,185	Էջմիածին	40 09	61 57
Ղուբա	1988	14,730	Թելաւ	41 55	63 08
Քեմարիսկ	244	13,656	Թեմուր-Նան-Շուրա	42 49	64 46
Ախալցխա	3376	23,265	Թիֆլիս	41 43	62 27
Մոզդուկ	465	13,989	Լանքարան	38 45	66 31
Բաթում	—	30,000	Ղաղբէլ	42 39	62 18
Սղնախ	2593	10,069	Կողբ	40 03	62 10
Կարս	6173	21,137	Ղլար	43 51	64 22
Կզար	—	8,778	Ղուբա	41 21	66 10
Նովորոսսիսկ	—	20,304	Մոզդուկ	43 44	62 19
Գէորգիսկ	1032	11,290	Հին-Նախիջևան	39 12	63 04
Թելաւ	2420	11,014	Նոր-Ֆալազէդ	40 20	62 47
Անապա	—	11,604	Նովորոսսիսկ	44 42	55 26
Նոր-Ֆալազէդ	—	7,120	Նուխի	41 12	64 51
Հին-Նախիջևան	2949	7,911	Շամախի	40 37	66 18
Գրուզնա	419	15,214	Շուշի	49 49	65 24
Գորի	2006	10,383	Պետրովսկա	42 59	65 09
Փոթի	—	7,785	Պետրոգորսկ	44 02	60 45
Արմաիր	—	6,634	Սևան	40 33	62 50
Ախալքալաք	5545	15,303	Սղնախ	41 36	63 34
Պետրովսկա	—	10,100	Ստաբրոպոլ	45 03	59 38
Թեմուր-Նան-Շուրա	—	10,000	Վլադիկաւկազ	43 01	62 21
Կաղզուան	4968	3,398	Փոթի	42 08	59 19
Քաման	444	3,231	Գութալիս	49 16	60 22
Դուշէթ	—	2,641	Օրդուբաթ	38 54	63 41
Սուխում	—	7,279			
Արդահան	6058	8,844			
Նոր-Նախիջևան	—	30,200			

Ա Ղ Ի Ի Ս Ա Կ

4) ՈՐԸ ՅՈՅՑ Է ՏԱԼԻՍ, ըՍՏ ԹԻՖԼԻՍԻ ՄԻՋՕՐԷԱԿԱՆԻ, ԵՐԿՐԱԳՆԻԻ
ՄԻ ՔԱՆԻ ԳԱՂԱՔՆԵՐԻ ԿԷՍ ՕՐՈՒՄՑ ԺԱՄԱՆԱԿԸ

	ժ. ր. վ.	ժ. ր. վ.	
Ասխաբադ	12 54 —	Ս. Պետերբուրգ 11 2 —	
Բազու	12 20 8	Սուխում	11 44 52
Բաթում	11 47 —	Թեմ. խան-շուրա 12 9 12	
Վարշաւ	10 24 52	Թիֆլիս	12 — —
Վլադիկաւկազ	11 59 28	Խարկով	11 25 44
Գորի	11 57 12	Երևան	11 48 48
Նկատերինոզար 11 36 —		Ա թ ա ս ա կ Տ ա ն	
ՀերսինդՖորս	10 40 36	Պարիզ	9 10 8 առ.
Գանձակ	12 6 —	Լոնդոն	8 58 8
Իրկուտսկ (Սիբ.) 3 57 52	եր.	Մադրիդ	8 43 28
Գերզ	11 26 44	Բերլին	9 54 —
Գութալիս	11 41 40	Վեննա	10 6 —
Կրասնովոդսկ	12 32 —	Հոում	9 50 16
Մերվ	1 8 —	Բրիւսսէլ	9 18 8
Մոսկուա	11 31 14	Կ. Պոլիս	11 — 8
Օդեսա	11 3 41	Շտոկհոլմ	10 12 8
Հաշտարխան	12 12 54	Պեկին	4 50 — եր.
Ստաբրոպոլ	11 48 18	Նիւ-Եօրկ	4 45 — առ.

XIX. ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԵՐԿՐԱԳՆՈՒԹՅԱՆ ԵՆԱՆԱԻՐ ՏԷՐՄԻՆՆԵՐՆ ԵՆ ԱԶԳՆԵՐՆ ԵՆ ԵՐԿՐՆԵՐՈՎ

Անունները	Տիրապետող կրօնը	Պետութեան զլուխը	Տարածութիւնը ք. քիւ.	Բնակչաց թիւը	Մագաքազաքները
1 Արարատան	Մահմեդական	Նահապետական	2,300,000	3,000,000	Սիվան
2 Արզնուին. Հաս.	Քրիստոնէակ.	Նախ. Առ. խառն	2,835,969	4,000,000	Բուր-Այերու
3 Մնամ	Անդլ. եկեղ.	Մետրիք Տամ-Տայ	230,000	7,000,000	Գուէջի
4 Մնդկիա	"	Էդուարդ կայս.	314,628	40,000,000	Լոնդոն
" գաղթակ.	"	"	24,964,096	400,000,000	"
5 Աւարու-Հունդ.	Կաթոլիկ	Յրանց-Յովսէփ	676,667	48,000,000	Վեննա
6 Ազանտան	Մահմեդական	Սաբիբու-լա-խան	550,660	5,200,000	Քարուլ
7 Բելու-Ճասան	Մահմեդական	Միր-Սոգարակ	315,015	500,000	Գեղամ
8 Բելդիա	Կաթոլիկ	Լէօպոլդ II. թագ.	29,457	6,000,000	Բրիւսէլ
9 Բոլգարիա	Օրթոդոքս	Յերզինանդ իշխ.	99,873	5,001,090	Սոֆիա
10 Բրազիլիա	Կաթոլիկ	Նախ. Յ. Պէթիս.	8,337,213	15,000,000	Րիօ-Ճանիէրո
11 Բուխարա	Մահմեդական	Սէյդ-Աբդուլ Էմ.	239,000	1 1/2 միլ.	Բուխարա
12 Գերմանիա	Աւետարանա.	Վիլհելմ II.	540,418	65	Բերլին
13 Հարեշտան	Հայապաւան	Մենէլիք II.	508,280	5	Գոնդար
14 Հոլանդիա և գաղ.	Ռոդրիգական	Վիլհելմինա.	2,036,291	4 1/2	Հաագա
15 Յունաստան	Օրթոդոքս	Գէորգ I.	68,688	2	Աթէնք
16 Գանիա	Ախմեդական	Քրիստիան. IX.	232,302	2 1/2	Կոպէնհագեն
17 Եգիպտոս	Մահմեդական	Աբաս-իւշաք II.	2,959,000	19,833,000	Կայիրէ

Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Ալֆոնս III ինամ.	1,233,817	20	Մադրիդ
18 Իսպանիա և գաղ.	Կաթոլիկ	Վիկտոր-Էմմ. II.	286,588	31	Հարոմ
19 Իտալիա	Կաթոլիկ	Կլեմէնտ-Սու	11,574,356	378	Պեկին
20 Չինաստան	Կաթոլիկ	Րաֆ-Նունչեյ	1,118,100	4	Բոզոսա
21 Կորեոսիա	Կաթոլիկ	Բէյլ. (Թագ.)	2,735,158	17	Փոս
22 Կոնգո	"	Նիկալա II կայսր	20,666,445	130	Ս. Պետրոսբուրգ
23 Ռուսաստան	Օրթոդոքս	Քուէյսի	218,192	11	Սէուլ-(Կեօնգ)
24 Կորէյիա	Կաթոլիկ	Նախագ. Գիաց	1,946,292	12	Սեյպիկա
25 Մեկսիկա	Կաթոլիկ	Մուէք-Հասան	816,000	8	Տէյպ
26 Մարոկկո	Մահմեդական	Շահ Մահմադ-Ալի	1,648,125	9	Քուէրան
27 Պարսկաստան	Կաթոլիկ	Նախ. Բերնուդէս	1,049,970	3	Լիմա
28 Պերու	Կաթոլիկ	Գոն-Կարլոս-Թագ	89,143	13	Լիսաբոն
29 Պորտուգալիա	Կաթոլիկ	Կարլոս	129,947	6	Բուքրէշ
30 Ռումինիա	Օրթոդոքս	Ալէքսանդր I.	48,586	2	Բելգրադ
31 Սերբիա	Օրթոդոքս	Ջուլիանոզիբրին	633,000	9	Բանթոլ
32 Սիամ	Բուդայական	Ռուզիլեյան	9,807,287	85,739	Վաշինգտոն
33 Մալայալ-Նան.	Մահմեդական	Աբդուլ-Համիդ II.	2,888,224	25	Կ. Պոլիս
34 Տաճկաստան	Կաթոլիկ	Նախագահ Լուիս	3,996,038	83	Պարիզ
35 Ֆրանսիա և գաղ.	Օրթոդոքս	Իշ. Նիկալայ	9030	1/4	Յեթիխէ
36 Չերնոգորիա	Կաթոլիկ	Նախ. Գոն-Մոնտ	753,216	3 1/2	Սան-Փաղո
37 Չիլի	Օրթոդոքս	Նախ. Կարլ-Շինկ	41,346	3 1/2	Բերն
38 Եկվեդորիա	Բողոքական	Օսկար II.	775,996	8	Շտոգոլմ
39 Եվեցիա	Ախմեդական	Գուստոս VIII	650,937	1 1/2	Երեստինիա
40 Նորիեղիա	Կաթոլիկ	Նախ. Կորակրո.	417,396	50	Կլիսո
41 Եկվատոր	Մինգոլի օրէն	Մուսա-Խիսա Կայ			Տոլիս
42 Մալայիա					

Համաշխարհային նշանաւոր անցքերի
եւ պատմութեան:

Քրիստոսի ծննդից առջ:

- 12000 Աշխարհի ստեղծադրութիւնը
նրա ըստ եւրոպացոց (Թէեւ գիտ-
նականները միլիոնաւոր տարիներ են
հաշուում):
- 5509—Ըստ Աստուածաշնչի:
- 5490—Ըստ հրէից:
- 3245 Նոյ նահապ. տապանն է մտնում:
- 3246 Զրհեղեղ:
- 2492 Հայ ազգի սկզբնաւորութիւնը:
- 2347 Հայոց տէրութիւնն սկսում է:
» Պարոյրը հայոց առաջին թագաւոր:
» Զինացոց ասուերի զեւոր:
- 2640 Նինուէի կիմնումը:
- 2300 Եգիպտոսի Թաբաթոսի սկիզբը:
- 2000 Մեծաքսի գործածութիւնը:
- 1700 Եգիպտացոց մեհենական գրերը:
- 1750 Բաբելոնի աշտարակաշինութիւնը:
- 1651 Մովսէս մարգարէն ծնւում է:
- 1600 Ապակու զեւոր:
- 1500 Աթենքի կիմնարկութիւնը:
- 1200 Դարբնական արուեստի սկիզբը:
- 1150 Տպագրութիւնը շինաց մէջ:
- 1056 Դաւիթը Թաբաթոսում է:
- 1017 Սողոմոնը Թաբաթոսում է:
- 1010 Սողոմոնի տաճարի շինութիւնը:
- 1000 Փայտի վրայ փորագրութ. սկիզբը:
- 982 Սողոմոնի մահը:
- 800 Արծաթ փողի գործածութիւնը:
- 802 Ասորեստանի Թաբաթոս. անկումը:

- 754 Հռոմուլոսը կիմնում է Հռոմը:
- 721 Իսրայելացոց Թադաւ. անկումը:
- 585 Երուսաղէմի ակերումը Նաբուզոդ.
- 560 Կիւրոսը կիմն. է Պարսից տէրութ.
- 558 Կոնիոնիկոսը ծնւում է:
- 552 Բուդայականութեան սկիզբը Հնդ-
կաստանում:
- 523 Աստուածաշունչը Թարգմանւում
է յոյն լեզուով 70-ից ձեւքով:
- 469 Սոկրատէսը ծնւում է:
- 384 Արիստոտէլը ծնւում է:
- 356 Ալէքս. Մակեդոնացու ծնունդը:
- 325 Ալէքս. Մակեդոնացու Հայաստանի
վրայով արշաւելը Հնդկաստան:
- 315 Զինական պարսպի շինութ. սկիզբը:
- 300 Մադագաթի Թուղթը կնարում են:
» Հռոմ. կնարում են աղբսի շինելը:
- 160 Զինացոց բամբակից Թուղթ շինելը:
- 149 Արշակունեաց Թաբաթոսութեան
սկիզբը Վաղարշակից:
- 110 Հռոմ. կնարում են սպան երկելը:
- 76 Կիլիկոնի Ժամանակ Տիւրանը կնարում
է շուտ գրելու ձեւը:
- 70 Վեդուվ կրթութիւնի Ժայթ. ձեւը.
քուլ. և Պոմպէի քաղ. ակերումը:

Քրիստոսից յետոյ:

- Յիսուս Քրիստոսը ծնւում է:
- 2 Հռոմ. շինում են առաջին ջրաղացը:
- 34 Յիսուս Քրիստոսը խաչում է:
» Հայերն ընդուն. են քրիստոնէութ.
- 41 Առաք. գրում են Սաւոարանը:

- 41 Հռոմում, Կերոնի Թագ. Ժամա-
նակ շինում է ապակու (ամանե-
ղէնի) առաջին գործարանը:
- 70 Տիտոսն ակերում է Երուսաղէմը:
- 97 Յովհաննէս ակտարանիչը գրում
է Եփեսոսում իւր Աւետարանը:
- 135 Հրէից ցրուելն ամբողջ աշխարհ.
- 210 Հռոմում առաջին անգամ լուսա-
մուտների մէջ ապակի է դնում:
- 253 Խոսրով Թագաւորը կիմնում է
Դավրէժ քաղաքը (Թաւրիզ):
- 257 Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի ծնունդը:
- 300 Մեղրամոմից ճրագ են շինում:
- 303 Սուրբ Էջմիածնի կիմնելը:
- 304 Պարսիկները ձեռնարկում են Թիֆ-
լիսի Նարեկայա բերդի շինութ.
- 306 Մեծն Կոստանդնուսը Թագաւոր:
- 321 Մարտի 7-ից Կիւրակին տօնելն
սկսւում է:
- 325 Առաջին տիեզերական Առ. Ժողով
Նիկիայում, Կոստանդնուսի օրովը:
» Արիստակէս Հայրապ. Նիկիոյ Ա. Ժող.
բերում է աւատոյ կանդանակը:
» Ս. Գրիգորիսն Աղուանից կաթող.
- 328 Կ. Պոլսի կիմնարկութիւնը:
- 381 Կ. Պոլսի տիեզերական Ա. Ժողովը:
- 400 Երուսայի Եկեղեցեաց մէջ զան-
գակի գործածութիւնն սկսւում է:
- 406 Մեսրոպը գտնում է Հայոց գիրը:
- 431 Եփեսոս. երրորդ տիեզ. Առ. Ժող.
- 446 Վրացիք սկսում են գործած. մեր Ս.
Մեսրոպի կնարած այբուբենը
(խուչուրի):
- 451 Քաղկեդոնի Ժողովը:
- 451 Վարդանանց պատերազ. (յունիս):
- 452 Կաթողիկոսական Աթոռի փոխադ-
րումը Ս. Էջմիածնից Դուին:
- 458 Վարդանի դուստր Նուշանիկը նահ.
և Թաղ. է Թիֆ. (Մետեխի բերդ.):
- 476 Հռոմացեց. կայսրութ. անկումը:
- 496 Յրանկներն ընդուն. են քրիստոն.
- 539 Եգիպտոսում յայտն. է Քրիստոսի

- Արգարին ուղարկած դաստաւակը:
- 550 Ներամի որթն ու մետաքսն առա-
ջին անգամ Երուսայ է բերւում:
- 551 Մովսէս կաթ. հրամանով Աթ. Տա-
րօնացին յօրինում է Եկեղ. տոմարը:
- 570 Մահմեդը ծնւում է:
- 597 Վրացիք հայերից բաժանւում են:
- 636 Երուսայում եղեղէ գրչի տեղ
փետրէ գրչի են սկսում դործածելը:
- 637 Արաբացիք տիրում են Երուսաղ.
- 650 Լատինացոց եկեղեցեաց մէջ եր-
գեհոն գործածելն սկսւում է:
- 653 Կարգում է Վարագ. Ս. Խաչի տօնը:
- 706 Արաբ. Կաշմ ոստիկ. Նախիջևանի
եկ. 800 Հայ իշխան. կրակ. նահ. է:
- 711 Խաչանիան գրաւ. է Արաբներէց:
- 807 Զինացոց պէս Երուսայի մէջ էլ
Թղթի գործածութիւնն սկսւում է:
- 850 Արաբացիք շաքար են շինում:
- 855 Սլաւոնական այբուբենի զեւոր:
- 862 Ռուսաց տէրութեան սկիզբը:
- 870 Յունաց և կաթողիկաց Եկեղեցե-
ները բաժանւում են միմեանցից:
- 924 Բազրատունեաց Թագ. սկիզբը:
- 961 Անին դաւնում է Բագը. մայրաք.
- 968 Խոսրովանոյշը կիմնում է Սանահ-
նայ և Հաղպատայ վանքերը:
- 988 Ռուսները Ս. Վլադ. աստուծոց
ընդունում են յոյներէց քրիստոն.
- 993 Կաթողիկոսական Աթոռը Վաս-
պուրականից Անի է փոխադրւում:
» Բազրատունեաց Թագ. վերջանալը:
- 1010 Բազրատ Թագ. Վրաստ. և մեր Թ.
Եկեղեցիները կ'կիմնում (Սցիէթ.):
- 1011 Թարգմանւում է Վրաց. լեզուով
առաջին ակտարանը:
- 1022 Կուրտո Երուսայի երաժիշտը նա-
տան կնարում է:
- 1072 Երուսաղ. տիրում են սելջուկները:
- 1080 Ռուբինեանք նորոգում են Հայոց
Թաբաթոսութիւնը Կիլիկիայում:

- 1086 Խաչակրաց արշաանքի սկիզբը:
- 1147 Կաթողիկոսական Աթոռը բեղափոխում է Անույ Հուսիկայ — Կիլիկ
- 1171 Երրորդայն Վենետ քաղաքի մէջ բացում է առաջին դրամատունը:
- 1173 Ա. Ներսէս Նորհայու մահը:
- 1212 Թամար Թագուհու մահը:
- 1222 Նիժնի-Նովգորոդի հիմնելը:
- 1224 Չինգիս-խանի յարձակումն քննելը և ուսումն. իրեն հպատակեցնելը:
- 1238 Մոնղոլական լծի սկիզբը:
- 1246 Առաջ. բժշկ. ուսումն. Ֆրանսիայ:
- 1291 Խաչակրաց վերջին արշաանքը:
- 1294 Կաթող. Աթոռը փոխադրւ. է Սիւս:
- 1299 Ֆլորենց. սկսում են ակնոցն. շին.
- 1301 Կողմնացոյցի դիւարը:
- 1308 Նիլյցարակ. հասարակապետ. հիմն.
- 1311 Երուսաղէմում սկսում է հայ-ազգի պատրիարքութիւնը:
- 1323 Անի քաղաքի կործանումը:
- 1330 Գոտենբերգը, Ֆրանսիայ և Նեֆերը հնարում են տպագրութիւնը:
- 1338 Վաւուրը գտնում են.
- 1365 Ստեղծ հնարում են:
- 1380 Թնդանօթի դիւարը:
- 1384 Լենքթ. արշաանքն. Ստիայում:
- 1393 Հայոց Թագաւորութ. վերջանալը:
- 1415 Հուսիսն այրում են:
- 1428 Ջրարձակ զէնքի դործածութիւնը Ռուսաստանում:
- 1440 Հուսիս Ա. Պետրոս եկեղ. հիմնարկ.
- 1441 Կաթողիկոսական Աթոռը վերջնականապէս փոխ. է Ս. Էջմիածին:
- 1450 Երրորդայն մէջ առաջ. դրքի տպագ.
- 1453 Տաճիկն. սիրում են Կ. Պոլսին և վերջան. է Բիզանդակ. կայսրութ.
- 1461 Կ. Պոլսի պատրիարքութեան սկիզբը:
- 1464 Նամակատուն և պոստայով Թըղ-Թատար. հաստատում է Ֆրանս.
- 1480 Ռուսաստ. ազատում է Մոնղոլն.
- 1483 Ինկվիզիցիայի դործադրումը:

- 1492 Կողմնորդ գտնում է Ա. րիկան:
- 1500 Ծոցի ժամացոյցը հնարում են:
- 1518 Պարսկց Իսմայիլ-Շահն աւանում է Թիֆլիսը և Մյուխթը. Հաւաքարի կամրջի մօտ էլ միկիթ է շինում:
- 1524 Առաջ. ձեռագր. լրագ. Վենետիկում:
- ՝ Մակարիայի տօնալաճ. բացումն:
- 1546 Լիւտերը վախճանում է:
- 1547 Յովհաննէս Գրողնին ընդունում է առաջին Թագաւորի տիտղոսը:
- 1552 Ամանները կլեկելը հնարում է:
- 1556 Հաշտարխանի թաղ. անկումը:
- 1567 Վեներական տպագրում է առաջին հայերէն Սաղմոսը:
- 1583 Ռուսներն աւանում են Սերբերը:
- 1590 Դիտակը գտնուեցաւ Գերմանիայ:
- 1603 Շահ-Աբասի հայերին դերի տանելը Պարսկաստ. — (Ջուղայի գաղթելը):
- 1610 Թէյի դործած. սկսում է Եւրոպ.
- 1612 Ռուսաստանն աղատւ. է լեհերէց:
- 1615 Առաջին տպագրել լ աղբիւրը:
- 1632 Առաջին կանոն. զօրքը Ռուսաստ.
- 1634 Վրաստ. մահաձեռականութ. սկիզբը:
- 1672 Ծնում է Մեծն Պետրոս Կայսրը:
- 1689 Շողեշարժ մեքենաների դիւարը:
- 1700 Ռուսաստանում սկսում է տարեգրութիւնը Գրխատուի ծննդեց և փոխանակ անպտ. տարին հաշւում են յունուարի 1-էց:
- 1701 Առաջին Թատրոնը Ռուսաստան.
- 1711 Դաշնամուրը հնարում են:
- 1723 Մահմադ-Նուրի խանն աւերում է Թիֆլիսը և կողոպտում է Սիօնի եկեղեցին:
- 1725 Մեծն Պետրոս Կայսրը մեռնում է:
- 1752 Ֆրանկլինը հնարում է շանթարգ.
- 1754 Առաջին բանկի հիմնելը Ռուսաստ.
- 1755 Մոսկուայ առաջին համալսարան.
- 1768 Թուրք-փողի դործադր. Ռուսաստ.
- 1785 Կովկասի փոխարքայութ. հիմնելը:
- ՝ Սիմէօն Կաթողիկոսը Ս. Էջմիածնում տպարան է հիմնում:

- 1779 Օղապարիկը հնարում են:
- 1785 Ժորժ Ստեֆենսոնն առաջին շոգեկառքը շինում է:
- 1789 Ֆրանսիական մեծ յեղափոխութ.
- 1790 Գալվանը հնարում է գալվանեան ելեքտրականութիւնը:
- 1791 Նոր-Նախիջևանի հիմնելը:
- 1794 Հայոց առաջին լրագրի հրատարակութիւնը Լեհաստանում:
- 1789 Ն ուշու ամբողջ հիմնելը:
- 1795 Սղա-Մահմադ խանը յարձակում է Թիֆլիսի վրայ և աւերում:
- 1798 Ղարաբաղից 1100 ընտանիք գաղթում են Ղլլարի կողմերը:
- 1799 Առաջին պարբ. հրատ. Վեներաի կում ձեռագրութիւնն անուանով Վրաց Գիօրգի XIII-ը յանձնում է վրաստանը Ռուսաստանին:
- 1800 Զօնտոնը գտնում է մարմնի պատուաստումը:
- 1801 Վիմադրութեան դիւարը:
- 1801 Վրաց և Ռուսաց մէջ 10 յօդ. բաղ-կայած դաշնագրի ստորագրելը:
- 1802 Ռուսաստ. մինխտրութիւն է հիմն.
- 1803 Անգլիայ. մտադէ դրջի հնարելը:
- ՝ Շողեշաւի դիւարը:
- 1812 Արագատիպ մամուլի հնարելը:
- 1813 Մոսկուայի Լազար. ճեմ. բացումը:
- 1825 Ներսէս Մ աշտարակեցի կաթող. հիմնում է Ներսէսեան դպրոցը:
- 1828 40,000 հայեր գաղթում են Ռուստ.
- 1837 Հաստատում է Ս. Էջմ. Սինոդը:
- 1839 Տաւրութ անգլ. հնար. է լուսանկ.
- ՝ Երևանիթեմ. դպրոցի հիմնուելը:
- 1841 Առաջին Հեռագրերը շինում են Վաշնիդտօսից Բարտիօր:
- 1842 Ղարաբաղի Թեմ. դպր. բացուելը:
- 1848 Ելեքտր. հեռագրերը հնարում են:
- 1850 Հայոց առաջին Թատրոնը Թիֆլիս.
- 1851 Առաջին ռեկուլիերը շինում է:
- 1853 Արևելեան պատերազմը:
- 1859 Կովկասեան 69-ամեայ պատերազմ.

- վերջան. և Նամի լին դերի առնելը:
- 1861 Սարիաթեանն ոչնչացումը:
- 1862 Սուէզեան ջրանցքի բացումը:
- 1864 Կովկասի վերջնական նուաճումը:
- 1867 Ամերիկայից Անգլ. Ստրանդ. ովկ. վրայով հեռագրութիւնը շինում են:
- 1868 Հեղհաստանի հեռագրութիւնը Կովկասի վրայով շինում է:
- ՝ Վերաբառ ամս. հրատ. Ա. Էջմիած.
- 1872 ՎՂախոյրագիրը հրատարակում է:
- 1873 Ս. Էջմիած. Կիտրգ. ճեմ. բացւ.
- ՝ ՎՓորձ ամսագ. հրատարակում է:
- 1875 Նոր-Նախիջևանի Թեմ. դպր. բաց.
- 1877 Ռուս-Տաճիկական պատերազմը:
- ՝ Էդիսոնը հնարում է Փոնոգրաֆը:
- 1878 Սան-Ստեֆան. դաշնագրութիւնը:
- ՝ Բերլինի դաշնագրութիւնը, որտեղ ստորագրում են և Հայոց ինքնավարութեան 61-րդ յօդուածը:
- 1879 Ելեքտրակ. լապտերները հնարելը:
- 1880 Տերեֆոնի դիւարը:
- 1881 Թիֆլիսում հիմնում է Կովկասեան Հայոց Բարեգործ. Անկերութիւնը:
- ՝ Վերձագանք շաբաթաթ. հրատ.
- 1882 Թիֆլիսում կայանում է հայոց առաջին ընդ.ուսուցչական ժողովը:
- 1882 Վրաց վերջին շառաւիղը — հայագրի Մարիամ Թագուհին մեռնում է և Թագում Թիֆլիսի հայոց վանքի եկեղեցում:
- 1884 ՎՆոր-Գար թերթի հրատարակ.
- 1888 Մակար Ա. Կաթող. ընդունում է Թիֆլիսում Կ. Աղէքսանդր III-էց և այցելում Բագու և Գանձակ:
- 1889 Պարզի համալսարան հանդէսը:
- ՝ Պարսկց Շահ-Նասրէդդինն այցելում է Ս. Էջմիածին:
- ՝ ՎՈւրձ ամսագիրը հրատարակ է:
- 1890 Խաչակրաց Թագաժառանգին Ս. Էջմ. Մակար Կաթ. ընդունում է:

- 1928 Զբօրհնեաց Հանդիսի Ժամանակ Քիֆլիսի վանքի կամրջի խորտակուելուց 40 հոգի խեղդուում են Կուր ղետում: Հոգևորականութիւնն ազատուում է:
- » Կովկասում խղերայի կոտորած:
- 1893 Զիկագոյի համաշխարհահանդէսը
- » „Հայրիկը“ Կաթողիկոս օժուեցաւ:
- 1894 Զին-Նափոնական պատերազմը:
- 1896 Թագադրութիւն Կայսեր Նիկոլայ II և Կայսերուհւոյ Ալէքսանդրա Ֆէօդորովնայի:
- 1897 Յոյն-Թրքական պատերազմը:
- 1898 Ռուսները գրաւում են Զինաստանի Պորա-Արտուր նաւահանգիստը:
- » Իսպանիայի և Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգները պատերազմը:
- 1899 Անգլիայի պատերազմը Տրանսվալ և Օրանժեան հասարակապետութեանց հետ:
- 1900 Զինաստանում քրիստոնեաների կոտորածը և Ռուսաստանի, Ֆրանսիայի, Անգլիայի, Գերմանիայի, Աւստրիայի, Իտալիայի, Ամերիկայի Միացեալ-Նահանգների և Յապոնիայի մարան յարձակումը և գործողութիւնը Զինաստանում կարգը պահպանելու համար:
- » Փարիզում համաշխարհահանդէս:
- » Իտալացի Մանկօնին դատաւանանց թելի հեռագիրը:
- 1902 Ամերիկայից Եւրոպայ առանց թե-

- լերի հեռագրական հաղորդագրութիւնը հաստատուեց:
- 1903 Հայոց եկեղեցական կալուածների գրաւումն:
- 1904 (26-ից յունվարի) Ռուս-Յապոնական պատերազմը:
- 1905 Ռուս-Յապոնական պատերազմի վերջանալը:
- » Կովկասեան փոխարքայ գրաֆ Կոմս Իլար. Իվ. Վարանցով-Պաշկովի ժամանումն Քիֆլիս:
- » Կրօնի ազատութեան Բարձրագոյն հրամանը:
- » Հոկտեմբ. 17-ին Բարձրագոյն Հրաման Ռուսաստանի սահմանադրութեան:
- » Նորվեգեան բաժանում է Շվեդիայից:
- 1906 փետրվ. 20-ին հայ-թրքական համադումարը փոխարքայի պալատում:
- » Կովկասեան Հայ-թրքական կոտորածը:
- » Բարձրագոյն Հրաման եկեղեցական կալուածների վերադարձման:
- 1906 Ապրիլի 26-ին Աետական Դումայի բացման օժումը: Ապրիլի 27-ին Աետական Դումայի առաջին նիստը:
- 1907 Ս. Ելմիածնում վախճանում է Խըրմեան Հայրիկը:
- » Պարսկաստանում յայտարարում է սահմանադրութիւն:
- 1908 Տանկաստանում սահմանադրութեան հրատարակութիւնը:

Յալանի գործիչ
Մինաս Չերագ

ՃԱՆԱՊԱՐՅՈՐԴԱԿԱՆ

XX. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

ա) ԳՆԵՐԸ (արժանացրած) *)

Թիվ	Ուղևոր	II Դ.	III Դ.
127	Միխայիլով	12.83	7.87
386	Կիրիլի	13.38	8.20
372	Քուստյու	13.71	8.41
144	Րիսն	13.65	8.37
143	Սամարյեզի	13.91	8.53
304	Փոթի	14.50	8.83
340	Բաթում	14.84	9.01

Վարչիկաւկազ. Պետեր. > > 14 40 կ.
 Աետերբուրգից Պարելզ 60 > 37 35 կ.
 Մոսկոււայից Պարելզ . 68 " 38 > >
 Քաղաքից Կիւլաւոզսկ 12 80 > > >

Թաթ. — Բաղոււ ՎՃա-
 րում են . 11 ր. 10 կ. 7 ր. 40 կ.
 Թիվ. — Կորի . 1 > 53 > 1 > 2 >
 « Միխայ. 2 > 43 > 1 > 62 >
 > Քուստյ. 4 > 8 > 2 > 72 >
 > Փոթի 5 > 21 > 3 > 47 >
 > Բաթում 6 > — > 4 > — >
 > Ազոտափ. 1 > 92 > 1 > 28 >
 > Գանձակ 3 > 68 > 2 > 45 >
 > Եւլախ 4 > 53 > 3 > 02 >
 > Բազու 8 > 10 > 5 > 40 >

Թիվ	Ուղևոր	II Դ.	III Դ.
2	Ջարեշնայա	—	—
10	Բաթայսկայա	— 23	— 15
34	Կադայնիցկայա	— 74	— 49
58	Ստեպնայա	1.26	— 84
81	Կուչեովկա	1.74	1.16
99	Կիսլեակովկա	2.15	1.43
118	Կոնկովսկայա *	2.55	1.70
135	Պալովսկայա	2.91	1.94
151	Լէուշկովսկայա	3.17	2.10
171	Տիխոնեցկայա	3.60	2.47
192	Մալոռոսիսկայա	3.89	2.57
211	Միրսկայա	4.14	2.76
229	Կուլկուսկայա	4.38	2.92
242	Գոլկուկու	4.56	3.04
257	Օտորոգա-Կուբանսկ	4.76	3.17
273	Կուբանսկայա	4.88	3.32
280	ԱՐՄԱԻՐ.	4.97	3.50
313	Կոնկովսկ	5.70	3.80
335	Նիկոլայեվսկայա	6 —	4 —
353	Բաղալովսկայա	6.20	4.10
366	Նեվիտնուսիտսկայա	6.30	4.20
385	Բարսուկի	6.40	4.40

Ռոստովից—Վլադիկաւկազ—Բաղու:
 վերստ ԲՈՍՏՈՎ II Դ. III Դ.
 Գ Ն Ե Ր Ը :

բ) ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ
 ԲԱԿՈՒԹՅՈՒՆ—ԲԱԹՈՒՄ. Սուլոր. Գն.

Թիվ	Ուղևոր	II Դ.	III Դ.
129	Հալի-Քարուլ	3.96	2.49
189	Քիւրդամիր	5.76	3.52
232	Աջարի	6.63	4.04
274	Եւլախ	7.41	4.54
338	Գանձակ	8.61	5.03
426	Աղստափա	10.13	6.20
513	Թիվիս	11.36	6.97
585	Գորի	12.38	7.59

*) Վերջերս հարկերին 10% այս
 քաներին աւելացրած է.

*) Գլխագիր կայարան. 2 Բ—Ֆիւռնին:

410	Կուբաւկա	6.90	4.60
428	Նազուսկայա	7 —	4.80
446	Սուվորովսկայա	7.20	4 84
466	Միտերուսկ. Վաղա.	7.50	5 —
490	Նեզլոբնայա	7.80	5.20
510	Ջոլսկայա	8.10	5.40
535	Սալդաթսկայա	8.20	5.30
554	ՊՐԱԽԼԱԿՆԱՅԱ.	8.40	5.60
568	Կոտլեարեվսկայա	8.70	5.80
584	Բարոկովո	8.80	5.90
599	Ելլիստովո	9.—	6 —
611	Դար-Կոս	9.15	6.10
631	Բեսլան	9.30	6.20
652	ՎԼԱԿԻԿԱՎԱՅԱ.	9.60	6.40

Պետրովսկու զինը Բեսլանից

652	Ն ա Վ Ր ա ն	45	30
669	Կարբուլախ	.	.
670	Ս լ ե պ ց ո վ ս կ ա չ ա .	1.04	40
679	Միխայիլովսկի	.	.
692	Ս ա մ ա շ կ ի ն ս կ ա չ ա	1.52	1.01
709	Ալխանդրատսկայա	.	.
734	Գ ր օ զ ն ա	2.18	1.47
882	Պետրովսկա	.	—
1004	Դերբէնա	.	—
1081	Խաչմաղ	.	—
1221	Բալաջարի	.	—
1235	Բաղու	.	—

գ) ԱՆԻՐԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

ԲԱԹՈՒՄԻՑ—ԹԻՖԼԻՍ:

20	Քարուլէթի	— 44	— 29
35	Նոթանէբի	— 77	— 52
49	Սուխաս	1.05	— 70
68	Լանչխուտի	1.47	— 98
75	Նիզոյէթի	1.62	1.08
88	Սաջաւախ	1.91	1.27
97	ՍԱՄՏՐԵԿԻ	2.09	1.39
108	Կապիտանարի	2.23	1.55
125	Ռոնն	2.69	1.75
	Ռիոն—Քուստյու	— 23	— 10

132	Աջամէթի	2.85	1.99
154	Կվիրիլի	2.87	2.10
366	Զիրուլի	2.95	—
175	Բեւազորի	3.30	2.19
184	Մարեխիսի	—	—
—	Տիպա	—	—
—	Վառվառինո	—	—
19	Միտերուսկու	2.45	2.57
229	Գոմի	3.45	2.74
243	Քարեխի	3.65	3.16
260	ԳՈՐԻ	4.17	3.33
273	Գրակալի	4.60	3.60
285	Կասպի	5.05	3.76
300	Քասնկա	5.55	3.86
310	ՄՏԻԵՔ	5.85	3.90
320	Աւճալա	5.93	3.95
330	ԹԻՖԼԻՍ	6 —	4 —

ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԲԱԿՈՒ:

337	Նախիլուլ	— 33	— 10
350	Աղ-Քաբլի	— 45	— 30
366	Ղարաբեաղ	— 80	— 53
387	Սոուխ-Բուլաղ	1.20	— 84
394	Փոլիլի	1.62	1.08
408	Աղստափա	1.92	1.28
427	Թօուղ	2.33	1.55
452	Զեաղամ	2.87	1.91
474	ՇԱՄՔՈՐ	3.35	2.23
496	Ելխաւետոսպուլ	3.60	2.45
513	Դալ-Մահազլի	3.90	2.60
536	Գերան	4.22	2.81
559	Եւլախ	4.53	3.24
583	Լեաքի	4.48	3.24
602	ՈՒՋԱՌԻ	5.10	3.40
626	Մուսուլի	5.70	3.80
645	Քիւրդամիր	6 90	4 —
668	Սազիուի	6.—	4 10
692	ՂԱՐԱՍՈՒ.	6.30	4.20
716	Հաջի-Քարուլ	6.60	4.40
733	Նալազի	6.90	4.60
766	Ալեաթ	7.20	4.80
787	Սանգաչալ	7.50	5 —

312	Փութա	7.80	5.20	206	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ	4.08—2.75
330	Բալաջառի	7.90	5.40	228	Սա. Ղարայեալ.	4.38—2.97
340	ԲԱՎՈՒ	8.10	5.40	247	Բաշկադիկլեալ.	4.64—3.08

ՏԻՌՐԵՑՅԻ — ՆՈՎՈՐՈՍԻՍԻ

12	Զերաս	37	17
27	Բէյսուզ	76	39
49	Վիսիլի	1.38	40
68	Ստանիշնայա	1.91	98
90	Չլաստունովկա	2.54	1.30
100	Դինսկայա	2.81	1.44
127	Նկատերինոդար	3.58	1.8
146	Ա.Ֆիսս	4.11	2.10
156	Սենրսկայա	4.39	2.24
167	Իլսկայա	4.70	2.40
182	Լինէշնայա	5.13	2.62
198	Լարինսկայա	5.58	285.
208	Վրիմսկայա	5.85	2.99
220	Բակնանսկայա	6.19	3.16
254	Նովորոսիսկ	7.15	3.68

ՎԵՐՍԱ ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՂԱՐՍ

2	Նաւթուլուխ		
12	Սողանլուխ	27—	18
34	Զանդար	77—	51
61	Սաղախլու	1.35—	90
85	Ախտալա	1.86	1.24
103	Սանաւին	2.25—	1.50
119	Բոլագերան	2.57—	1.71
126	Շաւալի	2.75—	1.83
141	Ղարաքլիսա	3.08—	2.05
160	Համամի	3.47—	2.31
178	Ղօլթախի	3.71—	2.47
187	Զաջուռ	3.83—	2.55

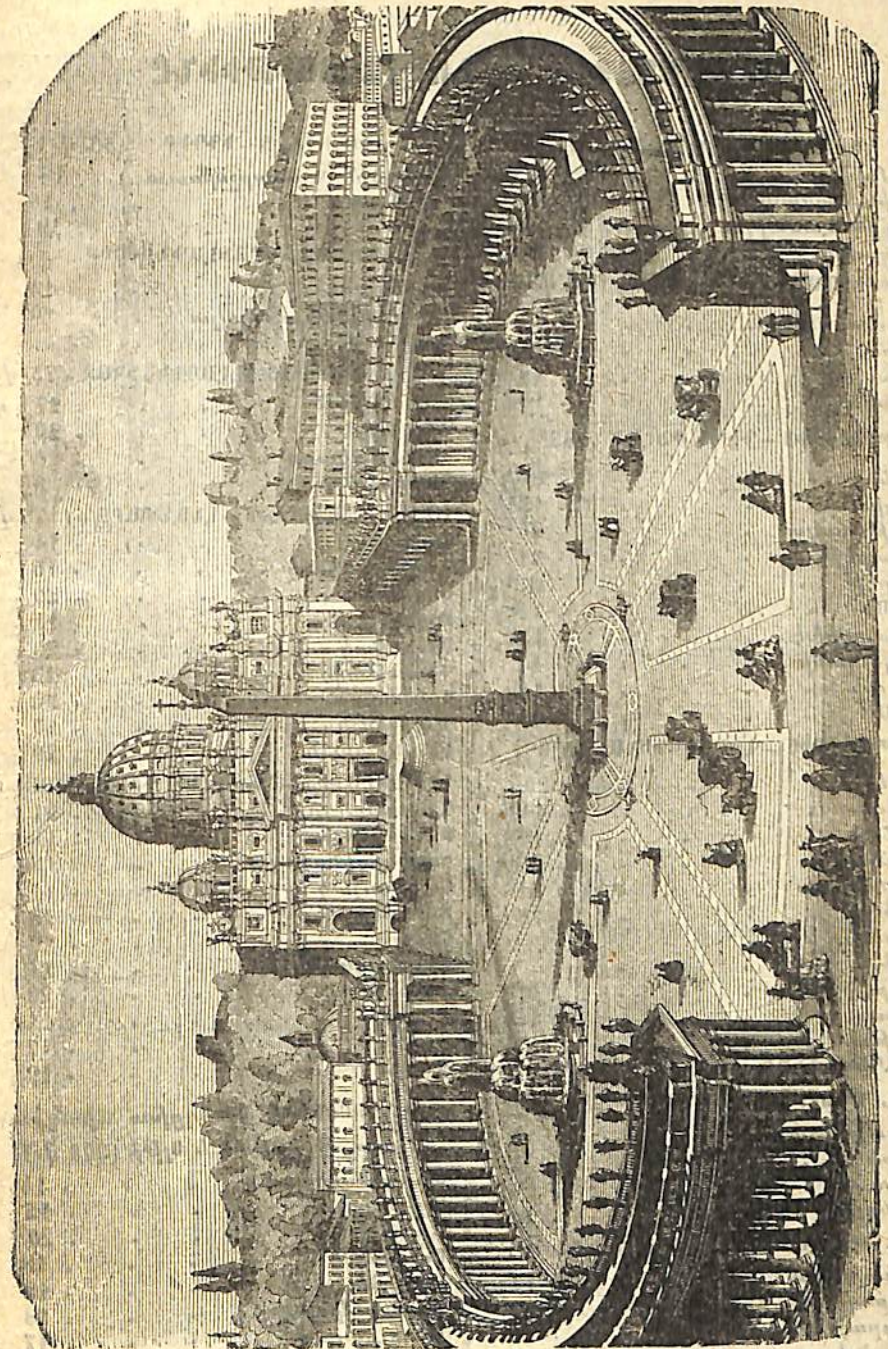
250	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ	4.08—2.75
228	Սա. Ղարայեալ.	4.38—2.97
247	Բաշկադիկլեալ.	4.64—3.08
265	Ստանանկա Մաջրա.	4.88—3.21
278	ՂԱՐՍ.	5.06—3.27

ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼԻՑ—ԵՐԵՒԱՆ

—	ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱՊՈԼ	—	—
24	Ազին	53—	35
43	Անի	93—	62
60	Ալագիօղ	1.29—	86
77	Ղարա-Բուրուն	1.65—	1.10
90	Արաքս	1.95—	1.30
100	Սարղար-Արաթ	2.16—	1.44
120	Էջմիածին	2.60—	173
132	Ուլուխանլու	2.85—	1.90
145	ԵՐԵՒԱՆ	3.12—	2.59

ԵՐԵՒԱՆ—ՆԱԻԻՉԵՒԱՆ

13	Ուլուխանլու		
21	Իմանշալու		
29	Ղամարլու		
40	Շարաղլու		
50	Արարատ		
62	Աշտարակ		
74	Վելիտաղ		
85	Նորաշեն		
92	Տաշարիս		
110	Շախտախտ		
122	Ղարդալու		
136	Բաշրաշի		
148	Նախչիան		

Համիկ ս. Պետրոս եւ Պապս Անկեղցին

Գ) ՓՈՍՏԱՅԻՆ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

1. ԿԱՐՄԻՑ—ԿԱՂԱՑՈՒՄ (71 վերատ)		7. ԵՐԵՒԱՆԻՑ—ԻԳԻՐ (56 վ.)	
Ձարմալի	20 վ.	Էջմիածին վաղարշարատա	18 վ.
Վերին-Ղամարու	20 "	Մարքարա	18 "
Ներքին Ղամարու	16 "	Իգդիր	19 "
Կաղզուան	15 "	8. ՄՈՁԴՈՎԻՑ—ՎՐԱԽԼԱԴՆԱՅԵԱՅ	51 վ.
2. ՔԻՐԻՎԱՄԻՐԻՑ—ՇԱՄԱԻ (71 վերատ)		9. ՄՈՁԴՈՎԻՑ ՎԼԱԴԻԿԱԿԱՍ (75 վ.)	
Ղարասողկալ	18 վ.	Պատրոզուկ	14 "
Աղսու	15 "	Նկատերինոդարակալ	20 "
Շերաղիկ	18 "	Պրոխլաղնալա	1 "
Շամալի	18 "	9. ՄՈՁԴՈՎԻՑ ՎԼԱԴԻԿԱԿԱՍ (75 վ.)	
3. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԴԷՊԻ ԹԵԼԱԻ (163 3/4 վ.)		Մահմէդիթ	27 վ.
Օրբակի	10 1/2 վ.	Աչալուկ	20 "
Վաղիանի	13 3/4 "	Կանտչակալա	20 "
Սարթաճալա	20 "	Բաղդրիկինա	8 "
Կակաբէթ	21 "	10. ՀԱՁԻՔԱՐՈՒՂԻՑ—ԼԵՍՆ-ՔԱՐԱՆ (175 վ.)	
Կալլէթ	13 1/2 "	Զուրովակ	14 "
ՍՂՆԱԽ	21 1/2 "	Ղարաչալինակ	15 "
Բակուրցիխէ	15 1/2 "	Սալեան	20 "
Մուկուղանի	17 "	Քաղաքեանդ	18 "
Ախուրի	14 "	Սնդրէնակ	25 "
ԹելԱԻ	16 "	Գէօկ-թալիա	23 "
4. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՎԼԱԴԻԿԱԿԱՍ (200 1/2 վ.)		Ղլ-աղաչ	22 "
Մցիսէթ	20 1/2 վ.	Ղումրաշի	17 "
Ծիլկան	14 3/4 "	Լեանքարան	20 "
ԳՈՒՇԵՑ	17 1/4 "	11. ԵԼԱՒԻՑ—ՇՈՒՇԻ ԵՒ ԳՈՐԻՍ (193 վ.)	
Անանուր	16 1/4 "	Ղարամանլի	21 "
Փասանաուր	21 վ.	Քառթաու	15 "
Մլեթ	18 1/2 "	Կարարղինակալա	18 "
Գուղաուր	1 վ.	Շախրուլաղ	11 "
Կորի	1 վ.	Իոթանլի	19 "
Կաղբէկ	17 1/2 "	Շուշի	19 "
Լարս	14 1/2 "	Լիսազորակալա	17 "
Բայթա	17 1/4 "	Արդալար	20 "
ՎԼԱԴԻԿԱՎԿԱՍ (12 1/4 վ.)		Ջաղուր	14 "
5. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ՄԱՆԳԼԻՍ (57 վ.)		Գիգ	17 "
Ջարախմեկալ	15 վ.	Գորիս	19 "
Կոջոր	5 "	12. ԲՈՐՅՈՍԻՑ ԱԽԱՂԵՍԱ ԱԽԱՂԵԱ-	
Պրիուա	18 "	լաք, Արդահան և Օլթի (300 վ.)	
Մանգլիս	20 "	Ստրաշնոկուսկ	14 վ.
6. ԹԻՖԼԻՍԻՑ—ԱՂԱՌԻԼԱԻ (54 վ.)		Աղխուր	12 "
Ջարախմեկալ	13 վ.	Ախալցխա	20 "
Բորբալա	11 "	Րուստափի	18 "
Մագրաշէն	15 "	Ապիճա	12 "
Թելի-Կլիւչ	13 "	Արասրէկուսկ	18 "
		Ախալքալաք	17 "
		Սուլդա	18 "

Ղարմալալ	21 "	Մէիթէլ	19 "
Զուրուանի	12 "	Սիլաա	32 "
Բահրախաթուն	16 "	12) ԻԳԻՐԻՑ—ՎԱՆ (329 վ.)	
Օլջէկ	8 "	Օրդուիսկ	14 վ.
Սրդահան	14 "	Զինգել	12 "
Քոմբ	12 "	Ղարաբուլաղ	6 "
Գորդ-քիլիսա	22 "	Բալաղէթ	51 "
Պանժուրէտա	24 "	Քամարջիկ	23 "
Պենեակ	15 "	Ձորան-Նիդի	22 "
Օլթի	26 "	Շաթր-քեանդ	28 "
11) ՏԱՃԿԱ-ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱ-ՊԱՐՀՆԵՐԸ		Բերդան-ղալա	23 "
ՍԱՐԱՂԱՄԻՇԻՑ—ՍԻՎԱՍ (723 վ.)		Միւրաք	30 "
Ղար աղուրդան	34 "	Քեաշանի	24 "
Զիլին	6 "	Վան	28 "
Զանջակ	17 "	13) ԱՄՐԻՂԱՄԻՇԻՑ—ԲԻԲԼԻՍ (377 վ.)	
Արդոս	5 "	Հասան-ղալա	99 վ.
Քէփրիքէօյ	24 "	Ինուս-ղալա	177 "
Հասան-Ղալա	13 "	Սեբրան	21 "
Ղուրճուս	17 "	Զաղքերուն	25 "
Կարլին	20 "	Խէլլթեան	37 "
Աղաար	21 "	Մուշ	25 "
Քոչուկ Քաթրարիչ	23 "	14) ՂՈՒԼՊԻՑ—ՄԱՂԱՋԱԿԵՐՑ (184 վ.)	
Բերնահարան	24 "	Փարնաուտ	25 վ.
Խան-մաղէն	26 "	Քանդարակ	20 "
Բայրուրդ	20 "	Զադօ-Ջամ	21 "
Աւրաշտի	23 "	Ղարաքիտա	28 "
Վուրլուկլեա	15 "	Իամուր	16 "
Ուչու-Շէիրան	33 "	Արաբալի	17 "
Զիրանդի	15 "	Դեգնիւս	33 "
Մէրչմէկ	20 "	Մալաղկերտ	23 "
Չերին-ղարահաար	32 "	15) ՍԱՐԻՂԱՄԻՇԻՑ-ՄԱՄԱՆԱՏՈՒՆ (251 վ.)	
Նիդերա	29 "	Աղաար	157 "
Ինու	29 վ.	Իանդարաբէյեկ	23 "
Գեթիու-գիտի	23 "	Ննիքով	17 "
Սամայիլ	27 "	Կոպ	32 "
Քաղի-քէօրպու-Կամարջ	26 "	Մամախաուտ	17 "
Քոնուան	15 "		
Քասաու	50 "		
Նալաի	23 "		
Էրլիունէր	14 "		
Ննի-խան	22 "		

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀ.		Մէլրան	
15) ԷՆՁԵԼԻՅՑ — ՔԵՀՐԱՆ (292 վ.)		Շահրուլախ	8
Փիրբազար	15	Նարազադէն	15
Բաշտ	8	Խամազիան	16
Մէնջիլ	65	Դիզա.	16
Ղազվին	69	Խօյի .	16
Քէհրան	135	Ղարաթափա	10
16) ԹԻՅԼԻՋԻՑ — ՔԵՀՐԱՆ		Զիչափ	0
Բադուով	1149	Դիլման	8
Ջուղայով	1135	Ալիարադ	7
17) ՆՈՐ-ՋՈՒՂԱՑՈՎ ՔԵՀՐԱՆ (674 վ.)		Քամրա	4
Մարանդ	60	Ջարդամիւզ	3
Քարիդ ք.	68	Քիւշի	5
Քուրքմանչալի	110	Հաջի-Իսուֆ	15
Լիանէք	30	Ասկեար-Աբաթ	9
Ջէնդեան	116	Հեարդարադ	12
Սուլթանիէ	35	Ղարասանլի	4
Ղազվին	120	Աւրիա	9
Քէհրան	135		
18) ՈՒՄԻՃՑ — ԻՌՅԻ և Շարուրի վրայով Շահտախտի (230 վ.)			
Փաղաքեանդ	15		

1908 թ. մեր աշխատասիրած և հրատարակած «Տարեցույցի» 87 երեսում զետեղած շրջանակի սև կէտերի թիւը իմանալու առաջարկութեան առթիւ, այսու չարտարարում ենք, չոր միքանի տեղերից ստացած գրուածիւններին, այն պատճառով չպատասխանեցինք, որովհետև, ոչ Տարեցույցի կնքած օրինակը մեզանից էին վերցրել, և ոչ էլ կէտերի թիւը ճիշտ իմացել: Իսկ առաջարկած գումարը, «Տարեցույցի» օրինակներով ստացան կէտերը ճիշտ համարող, չորս տնձինք (Կ. Նուրեանց, Թ. Թարորիձէն, Ս. Նաղուբեան, Մ. Յարութիւնեան) որոնք մեր կնիքով կնք. և մեզանից ստացած «Տարեցույցի» օրինակում ճիշտ էին համարել շրջանակում զետեղած սև բծերի 291 թիւը: Մանօթ. Աշխատասիրողի:

Շնորհակալութեամբ ստացանք հետեւեալ հրատարակութիւնները

- 1) Բժկ. Գ. Ս. Բարեան «Տնային բժշկարան Ա. հատոր. գ. 1 ր.
 - 2) " " " " " Բ. հատ. գ. 1 ր. 60 կ.
 - 3) Տէր-Աստուածաբան Լ. «Նախապատմական կեանք». գ. 15 կ.
 - 4) " " «Ուրարտու». գ. 10 կ.
 - 5) " " «Միքայէլ Նալբանդեան». գ. 10 կ.
 - 6) Աղալեան Ղազ. «Բեռն օղլի». գ. 15 կ.
 - 7) Թումանեանց Յար. «Մէլիք-Իւսուֆ» գ. 20 կ.
 - 8) " " «Խօլեր» վօղելի մէկ արար. գ. 10 կ.
 - 9) " " «Արիութեան թևերը» (Թարգմ.) գ. 30 կ.
 - 10) " " «Ամուրին». գ. 20 կ.
 - 11) " " «Հանաք ու դանակ». գ. 30 կ.
 - 12) " " «Բանաստեղծութիւններ». գ. 50 կ.
 - 13) " " «Մէլիք Բէգլիար» պատմ. պօէմա. գ. 10 կ.
 - 14) Խանազատեան Ռուր. «Ներկայացուցչական կառավ.» գ. 40 կ.
 - 15) " " «Նախնական մարդը».
 - 16) «Խաթաբալա»
 - 17) «Խարաղան»
 - 18) «Արաբեր»
- } շարաթաթերթներ

ВНОВЬ ОТКРЫТА
ТИПОГРАФИЯ

ТВА „ПРОГРЕССЪ“

Тифлисъ, Вельяминовская ул., № 7.

Исполняются всевозможныя типографскія работы скоро и изящно. Цѣны вѣд конкуренціи

Типографія снабжена большимъ выборомъ заграничн. шрифтовъ и орнаментовъ „модернь“ и друг. принадлежи.

Այս տարուայ մեր աշխատասիրած և հրատարակած «ՄՈՅԻ», «ՍԵՂԱ-
ՆԻ» և «Армянский календарь съ предсказаніями» օՐԱՅՈՅՑՆԵՐԸ
վաճառվում են հետևեալ տեղերում:

ՏՓԻԻՍ Նշանաւոր գրավաճառների մօտ և բոլոր թղթեղէնների
խանութներում:

ԳՈՆՁԱԿ Աղա Աղախանի:

ԲԱԳՈՒ Եղբ. Թառախանների:

ՇՈՒՇԻ Բաղրատ Տէր-Սահակեանի, Ղևոնդ Ասրիեանի և Արամ Դաւ-
թեանի:

ԱՐՄԱԻԻՐ Գարրիէլ քահ. Թուէլեանի:

ՆՈՐ-ՆԱԽԻՋԵՒԱՆ Մինաս քահ. Ղուճաշեանի:

ԵՐԵՒԱՆ Եղբ. Յովհաննիսեանների խանութում:

ՆՈՎՈՐՈՍՍԻՍԿ «Պոնտ-օղլի» Մխախտի խանութում:

ՕԴԵՍՍԱ Դուլակեանի ծխախոտի խանութում:

ՂԱՐՍ Գրիգոր Ղասարեանի:

ԱԽԱԼՅԻԱ Յովհաննէս Գրիգորեանի:

ԱԽԱԼՔԱԼԱՔ Եղբ. Մաղաքեանների և Տօնականեանների:

ԱԼԷԲՍԱՆԴՐԱՊՈԼ Աբրահամ Մալխասեանի:

ՄՈԶԻՌԿ Անդ. Ասլամաղեանի:

ՂՁԼԱՐ Նիկ. Ես. Բալասանեանի:

ՆՈՐ ԵԴԵՍԻԱ Ղազարեանի:

ԴԱՐԲԱՆԳ Եղբ. Շահիջանեանների:

ԻՍՊԱՀԱՆ Բաֆֆի ընկ. գրասենեակը:

Կ. ՊՕԼԻՍ Գ. Բաղդասարեանի:

ԽԱՐԲԻՆ (Մանջուրիա) Միքայէլ Յ. Ղարախանեանի:

ԱՄԵՐԻԿԱ Ուտոր քաղաքի Հայոց Ընթերցասիրաց ընկ. գրատանը:

ԵԴԻՊՏՈՍ Սեղրակ Կաքաւեանի:

ՍՈՒԳԱՆ և Հարեչստան Խարտում Ս. և Ս. Վանեան:

Մեծ քանակութեամբ գնողները ուղղակի դիմում են մեզ
այս հասցէով—ԹԻՖԼԻՍ. Մակար Զմշկեան:

ԲԱՅՈՒՄԻ Է 1909 Թ. ՀԵՏԵՒԵԱԼ ԹԵՐԹԵՐԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐ.

«ԱՐԱՐԱՏ» ամսագիրը տարեկ. 4 ռ.
Հասցէն՝ Эчмиадзинь, Редакция „Араратъ“.

«ԱՂԲԻՐ-ՏԱՐԱԶ» տարեկան 10 ռ.
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Агторъ-Таразъ“.

«ԲԱԶՍԱՎԷՊ» ամսագիր. 10 ֆր.
Հասցէն՝ à Venis (Italie). Redaction de la revue «Bazmaver».

«ՀԱՆԴԵՍ ԱՄՍՕՐԵԱՅ» 15 ֆր.
Հասցէն՝ à Wien Redaction «Andes Amsoria».

«ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՄԱՄՈՒԼ»
Հասցէն՝ Smyrne-(Turquie) Redaction „Arewelian Mamoul“.

«ՄՇԱԿ» լրագիր տարեկան 10 ռ.
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.

«ԳՈՐՇ» լրագիր տարեկան 8 ռ.
Հասցէն՝ Тифлисъ. Редакция „Горцъ“.

«ԱՐԵՒԵԼԸ» լրագիր. 35 ֆր.
Հասցէն՝ Constantinople (Turquie), Redaction „Arevelk“.

«ԲԻԻԶԱՆԴԻՈՆ» լրագիր. 25 ֆր.
Հասցէն՝ Constantinople (Turquie), Redaction „Buzandion“.

«ԳԵՂԱՐՈՒԵՍ» ամեն մի օրինակը 1 ռ.
«ԼՐԱԲԵՐ» շաբաթաթերթ տարեկ. 3 ռ. դուրսը 4 ռ.
Հասցէն՝ Астрахань, Редакция „Траберъ“.

«ՄԵՐ ԶԱՅՆԸ» տարեկան 5 ռ. դուրսը 6 ռ.
Հասցէն՝ Нахичевань (на Дону) Редакция „Меръ Дзайнъ“.

«ԽԱԹԱԲԱԼԱ» շաբաթաթերթ տար. 4 ռ. դուրս 6 ռ.
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Хатабала“.

«ԽԱՐԱԶԱՆ» շաբաթաթերթ տար. 2 ռ. դուրսը 3 ռ.
Հասցէն՝ Тифлисъ, Редакция „Харазанъ“.

ԾԽԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ

„Ն. Ի. ԲՈՅԱՐՋԵԱՆՑ ԵՒ ՈՐԴԻՔ“

Թիֆլիս, Վերա, սեպհ, տուն:

(Փիրման գոյութիւն ունի 1858 թուականից եւ արժանացել է բարձր պարգևներին):

Գործարանն արդիւնաբերում է ընտիր տեսակի ծխախոտ եւ ծխախոտ-գլանակներ.

Ծխախոտը (табакъ) ֆունտը 56 կ. մինչ. 13 ռուբլի.

Գլանակները (папиросы) 1000 - հատը 3 ռ. մինչ 30 ռ.

Օտարաբաղաբացոց պատէրները կատարում են ամենայն ճշտութեամբ եւ հնար եղածի չափ շուտով:

Վաճառականներին տրւում է առանձին զիջումս.

Ցանկացողներին ուղարկւում է պրէյս-կուրանտ:

Գործարանը տեղափոխուած լինելով նոր ընդարձակ շինութիւնը, հնար ունի բոլոր պահանջներին լիովին բաւականութիւն տալու:

Եւսխազգուշացումս: Ամենայն տեսակ խաբերայութիւններից զզուշանալու համար Առևտրական Տունը խնդրում է առանձին ուշադրութիւն դարձնել գործարանի նշանի եւ „Н. И. Бозарджіанцъ съ С-ми“ մակագրութեան վրայ:

Գործարանի նշանը

Գործարանի

հեռախօս

№ 765.

Խանութի

հեռախօս

№ 181.

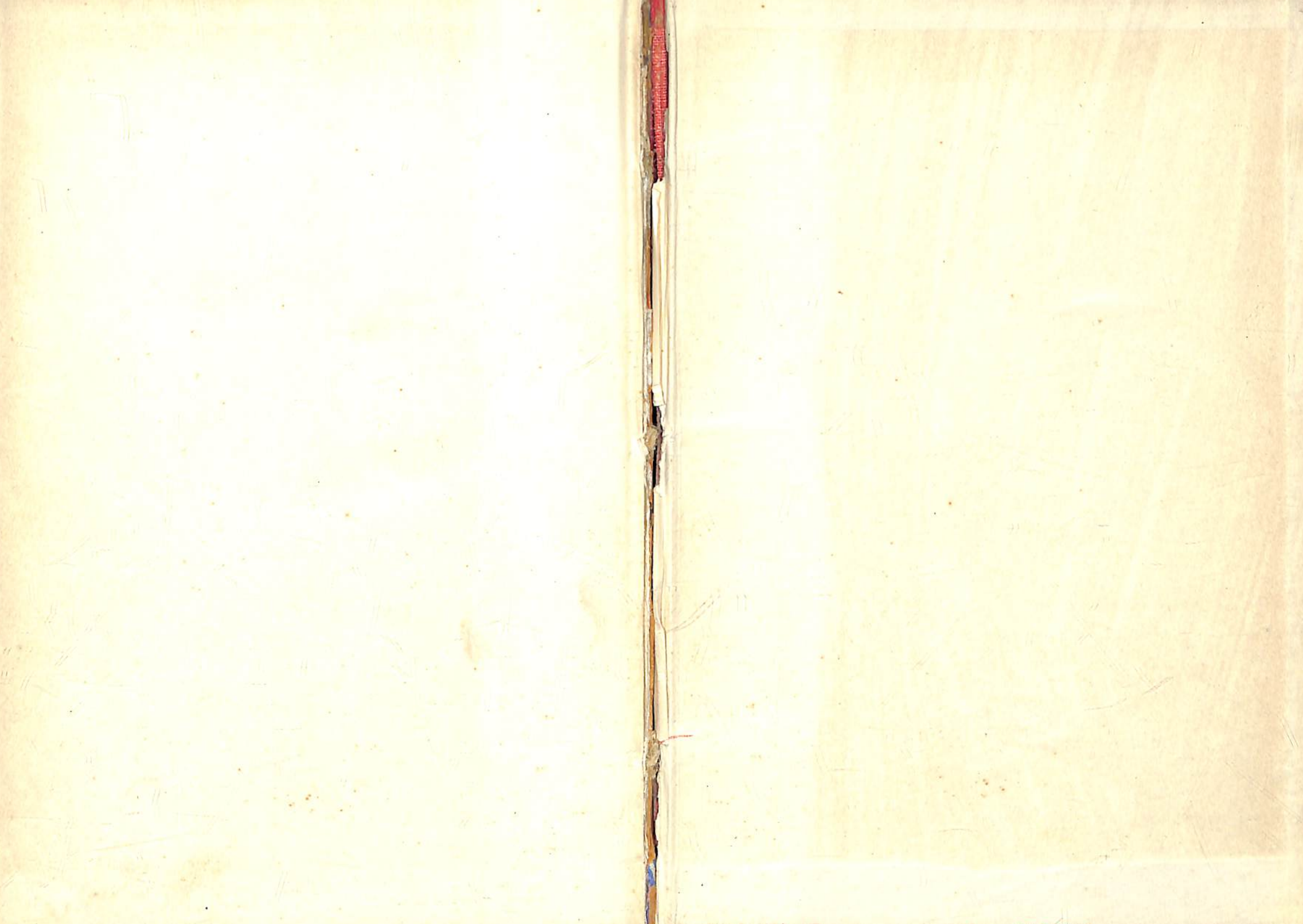
ՄԵՐ ԱՇԽԱՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

1)	Քաղքի աղաթ (սպառուած)	տպ.	1869	թ.	15	կ.
2)	«Մոցի» օրացույց	1888	թ.	.	.	15 "
3)	—	1889	»	.	.	15 "
4)	—	1890	»	.	.	15 "
5)	—	1891	»	.	.	15 "
6)	—	1892	»	.	.	15 "
7)	—	1893	»	.	.	15 "
8)	—	1894	»	.	.	15 "
9)	—	1895	»	.	.	15 "
10)	—	1896	»	.	.	15 "
11)	—	1897	»	.	.	20 "
12)	—	1898	»	.	.	20 "
13)	—	1899	»	.	.	20 "
14)	—	1900	»	.	.	20 "
15)	—	1901	»	.	.	20 "
16)	—	1902	»	.	.	20 "
17)	—	1803	»	.	.	20 "
18)	—	1904	»	.	.	20 "
19)	—	1905	»	.	.	20 "
20)	—	1906	»	.	.	20 "
21)	—	1907	»	.	.	20 "
22)	—	1908	»	.	.	20 "
23)	—	1909	»	.	.	20 "
24)	«Պատկերազարդ»	1889	»	.	.	30 "
25)	—	1891	»	.	.	30 "
26)	—	1892	»	.	.	30 "
27)	—	1893	»	.	.	30 "
28)	—	1894	»	.	.	30 "
29)	—	1895	»	.	.	30 "
20)	—	1896	»	.	.	30 "
31)	—	1897	»	.	.	30 "
32)	—	1898	»	.	.	30 "
33)	—	1899	»	.	.	30 "
34)	—	1900	»	.	.	30 "
35)	—	1901	»	.	.	30 "
36)	—	1902	»	.	.	30 "
37)	—	1903	»	.	.	30 "
38)	—	1904	»	.	.	30 "
39)	—	1905	»	.	.	30 "
30)	—	1906	»	.	.	30 "
41)	—	1907	»	.	.	30 "
42)	—	1908	»	.	.	30 "
43)	—	1909	»	.	.	30 "

44)	Պատի («Միաժան») օրաց.	1892 թ.	20 »
45)	»	»	1893 » 20 »
46)	»	»	1894 » 20 »
47)	»	»	1895 » 20 »
48)	»	»	1896 » 20 »
49)	»	»	1897 » 20 »
40)	»	»	1898 » 40 »
41)	»	»	1899 » 40 »
52)	»	»	1900 » 40 »
53)	»	»	1901 » 40 »
54)	»	»	1902 » 40 »
55)	»	»	1903 » 40 »
56)	»	»	1904 » 40 »
57)	»	»	1905 » 40 »
58)	»	»	1906 » 40 »
59)	»	»	1908 » 40 »
60)	„Армянскій Календаръ“ съ предсказаніями			
	на 1899 годъ	по 20 »	
61)	» 1900	»	» 20 »	
62)	» 1901	»	» 20 »	
63)	» 1902	»	» 20 »	
64)	» 1903	»	» 20 »	
65)	» 1904	»	» 20 »	
66)	» 1905	»	» 20 »	
67)	» 1906	»	» 20 »	
68)	» 1907	»	» 20 »	
69)	» 1908	»	» 20 »	
70)	» 1909	»	» 20 »	
71)	«Կենդանի թաղուած մեռած կարծեցեալները մասին»			3 »
72)	«Աստղալից երկինքը և երկրագունդը»			5 »
73)	«Մահակ Պարթև» (վարքագրութիւն)			5 »

Մեծ քանակութեամբ զնոյնները դիմում են այս հաս-
ցէով—Тифлисъ. Книгопродавцу Макару Чимишкяну -
Tiflis, (Kaukas), Libraire Makare Tschimichkian.

3112

S - 26